

[2000/10/22 v3.01 Landscape Pages (DPC)]
[2019/09/16 v2.46 Cross-referencing by name of section]

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ
బ్రాహ్మణమ్ - ద్వితీయాష్టకం -
ప్రపాఠకః 1-4

For Personal Use Only
Not For Commercial Printing/Distribution

Contents

2.1 ద్వితీయాష్టకే ప్రథమః ప్రపాఠకః - అగ్నిహోత్రబ్రాహ్మణమ్	2
2.1.1 అనువాకం 1 - అగ్నిహోత్రస్యోపోద్ధాతః	2
2.1.2 అనువాకం 2 - అగ్నిహోత్రనిరూపణమ్	3
2.1.3 అనువాకం 3 - ఉపయోక్త్యమాణస్య హవిషః సంస్కారః	7
2.1.4 అనువాకం 4 - ఉపయుక్తస్య హవిషః సంస్కారః	10
2.1.5 అనువాకం 5 - కామ్యాని హోమద్రవ్యాణి	12
2.1.6 అనువాకం 6 - అభ్యుద్ధ్రవణం, హోమాభావప్రతీకారశ్చ	15
2.1.7 అనువాకం 7 - హవిషః సర్వదేవతాసంబంధేన ప్రశంసా	17
2.1.8 అనువాకం 8 - దోహనప్రకారోఽగ్నిహోత్రహోత్రశ్చ	18
2.1.9 అనువాకం 9 - అగ్నిహోత్రస్యాసంస్కృష్టహోమమన్తా	19
2.1.10 అనువాకం 10 - వహ్నేరవస్థావిశేషానుసారేణ హోమః	19
2.1.11 అనువాకం 11 - కాలభేదేన సమన్త్రకం పరిషేచనమ్	21
2.2 ద్వితీయాష్టకే ద్వితీయః ప్రపాఠకః - హోతృబ్రాహ్మణమ్	24
2.2.1 అనువాకం 1 - దశహోతృమన్తస్య క్రత్వర్థపురుషార్థప్రయోగౌ	24
2.2.2 అనువాకం 2 - చతుర్హోత్రాదిమన్తాణాం క్రత్వర్థప్రయోగః	26
2.2.3 అనువాకం 3 - చతుర్హోతృపంచహోతృమన్తగ్రహభాగయోః పురుషార్థ ప్రయోగః	28
2.2.4 అనువాకం 4 - జగథ్ సృష్టికథనముఖేన హోతృమన్తప్రశంసా	31
2.2.5 అనువాకం 5 - దక్షిణాప్రతిగ్రహమన్తవ్యాఖ్యానమ్	33
2.2.6 అనువాకం 6 - ద్వాదశాహదశమేఽహని హోతృమన్తాః	35
2.2.7 అనువాకం 7 - సప్తహోతృమన్తసాధ్యయజ్ఞప్రశంసా	36
2.2.8 అనువాకం 8 - హోతృమన్తాణాం సోమయాగాఙ్గత్వమ్	37
2.2.9 అనువాకం 9 - హోతృమన్తోత్పత్తికథనప్రసంజ్ఞేన జగథ్ సృష్టిః	40

2.2.10 అనువాకం 10 - దేవసృష్టిమధ్యేఽవస్థితస్యేన్ద్రస్య దేవతాధిపతిత్వమ్	43
2.2.11 అనువాకం 11 - హోతృమన్త్రాణాం పురుషార్థప్రయోగః	45

2.3 ద్వితీయాష్టకే తృతీయః ప్రపాఠకః - హోతృబ్రాహ్మణశేషః 50

2.3.2 అనువాకం 2 - నైమిత్తికో హోతృమన్త్రహోమః	51
2.3.3 అనువాకం 3 - కేశవపనాజం పుష్టివేదనం	52
2.3.4 అనువాకం 4 - ప్రతిగ్రహమన్త్రమహిమజ్ఞానమ్	53
2.3.5 అనువాకం 5 - ప్రశ్నోత్తరరూపో బ్రహ్మవిషయస్సంవాదః	56
2.3.6 అనువాకం - హోతృప్రశంసాప్రసజ్గేన క్రతూనామృత్విగ్ విశేషవ్యవస్థాపనం, అగ్నిహోత్రస్య ప్రాశస్త్యం చ	58
2.3.7 అనువాకం 7 - అగ్నిహోత్రస్య సర్వక్రతురుద్భావసాధనేన ప్రశంసా .	60
2.3.8 అనువాకం 8 - సృష్టిసాధనత్వేన హోతృమన్త్రాసామర్థ్య ప్రశంసా . .	61
2.3.9 అనువాకం 9 - వాయురూపత్వజ్ఞానేన హోతృమన్త్రాణాం ప్రశంసా .	62
2.3.10 అనువాకం 10 - దశహోతృమన్త్రాణాం కామ్యప్రయోగః	65
2.3.11 అనువాకం 11 - దశహోత్రాదిమన్త్రనామ్నాం ప్రవృత్తినిమిత్తమ్	66

2.4 ద్వితీయాష్టకే చతుర్థః ప్రపాఠకః - ఉపహోమాః 70

2.4.1 అనువాకం 1 - ఉపహోమాః	70
2.4.2 అనువాకం 2 - ఉపహోమాః	73
2.4.3 అనువాకం 3 - ఉపహోమాః	75
2.4.4 అనువాకం 4 - ఉపహోమాః	80
2.4.5 అనువాకం 5 - ఉపహోమాః	82
2.4.6 అనువాకం 6 - ఉపహోమాః	85
2.4.7 అనువాకం 7 - ఉపహోమాః	88
2.4.8 అనువాకం 8 - ఉపహోమాః	92

ఓం నమః పరమాత్మనే, శ్రీ మహాగణపతయే నమః

శ్రీ గురుభ్యో నమః, హరిః ఓం

2 కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ బ్రాహ్మణే ద్వితీయాష్టకం

॥ 2.1 ద్వితీయాష్టకే ప్రథమః ప్రపాఠకః - అగ్నిహోత్రబ్రాహ్మణమ్ ॥

॥ 2.1.1 అనువాకం 1 - అగ్నిహోత్రస్యోపోద్ధాతః ॥

T.B.2.1.1.1

అజీ॑ర॒సో॒ వై స॒త్ర॒మా॒స॒త ।

తే॒షాం పృ॒శ్నిర్-ఘ॒ర్మ॒ధు॒గా॒సీత్ । స॒ర్జి॒షే॒ణా॒జి॒వత్ । తే॒బ్రు॒వ॒న్న । క॒స్మై ను స॒త్ర॒మా॒స్మహే

యే॒స్యా ఓ॒షధీ॑ర్న॒ జ॒నయా॑మ॒ ఇతి॑ ।

తే ది॒వో వృ॒ష్టి-మ॒సృ॒జ॒న్త । యా॒వ॒న్తః స్తో॒కా అ॒వాప॑ద్య॒న్త । తా॒వ॒తీరో॑ష॒ధయో॑ జౌ॒య॒న్త

॥

తా జౌ॒తాః పి॒తరో॑ వి॒షే॒ణాలి॑మ్ప॒న్న । 1 (10)

T.B.2.1.1.2

తా॒సాం జ॒గ్ధ్వా రు॒ప్యన్వై॒త్ । తే॒బ్రు॒వ॒న్న ।

క ఇ॒ద॒మి॒త్థ-మ॑క॒రితి॑ । వ॒యం భా॒గధే॑య-మి॒చ్ఛమా॑నా ఇతి॑ పి॒తరో॑బ్రు॒వ॒న్న ।

కిం వో భా॒గధే॑య॒మితి॑ ।

అ॒గ్ని॒హో॒త్ర ఏ॒వ నో॑ప॒స్యస్త్వి॑త్య-బ్రు॒వ॒న్న ।

తే॒భ్య ఏ॒తద్-భా॒గధే॑యం ప్రా॒యచ్ఛ॑న్న ।

యద్ధు॒త్వా ని॒మార్జి॑ ।

తతో॒ వై త ఓ॒షధీ॑ర-స్వ॒దయ॑న్న ॥ య ఏ॒వం వేద॑ । 2 (10)

T.B.2.1.1.3

స్వ॒ద॒వ్తే॒స్మా ఓ॒షధి॑యః । తే వ॒థ్స॒ము-పా॑వా॒సృ॒జ॒న్న । ఇ॒దం నో॑ హ॒వ్యం ప్ర॒దా॒ప॒యేతి॑

। సో॒బ్ర॒వీ॒ద్వరం॑ వృ॒ణై ।

దశ మా రాత్రిరాతం న దోహన్న ।

ఆసజ్గవం మాత్రా సహ చరాణీతి ।

తస్మాద్-వధ్నం జాతం దశ రాత్రిర్న దుహన్తి ।

ఆసజ్గవం మాత్రా సహ చరతి । వారేవృత్తగ్హ్యాస్య । తస్మాద్-వధ్నగ్ం సగ్ంస్పష్టధయగ్ం

రుద్రో ఘాతుకః () ।

అతి హి సన్ధాం ధయతి ॥ 3 (11)

(అలిమ్పన్ - వేద - ఘాతుక ఏకం చ) (A1)

॥ 2.1.2 అనువాకం 2 - అగ్నిహోత్రనిరూపణమ్ ॥

T.B.2.1.2.1

ప్రజాపతి-ర్గ్ని-మసృజత । తం ప్రజా అన్వసృజ్యన్త । తమభాగ ఉపాస్త । సోఽస్య

ప్రజాభి-రపాక్రామత్ । తమవరురుథ్-సమానోఽన్వైత్ ।

తమవరుధం నాశక్నోత్ । స తపో ఽతప్యత ।

సోఽగ్ని-రుపారమతాతాపి వై స్య ప్రజాపతిరితి ।

స రరాటాదుదమృష్ట । 4 (9)

T.B.2.1.2.2

తద్-ఘృతమభవత్ । తస్మాద్యస్య దక్షిణతః కేశా ఉన్మృష్టాః । తాం జ్యేష్ఠలక్ష్మీ ప్రాజాపత్యేత్యా

। యద్-రరాటాదుదమృష్ట ।

తస్మాద్-రరాటే కేశా న సన్తి । తద్గ్నా ప్రాగృష్టాత్ । తద్వ్యచికిథ్ । జుహవానీ(3)

మా హౌషా(3)మితి । తద్-విచికిథ్నాయై జన్మ ॥

య ఏవం విద్వాన్. విచికిథ్నతి । 5 (10)

T.B.2.1.2.3

వ॑సీ॒య ఏ॒వ చే॑త॒యతే॑ ॥ తం వా॒గ్భ్య॑వద-జ్జ॒హుధీ॑తి । సో॒ఽబ్ర॒వీత్ । క॒స్త్వమ॒సీతి॑ । వై॒వ
తే॒ వాగి॑త్య॒బ్రవీత్ । సో॒ఽజ॒ప్రోథ్-స్వా॒హేతి॑ ।
తథ్సా॑హా॒కార॒స్య జన్మ॑ ॥
య ఏ॒వగ్గ్ స్వా॑హా॒కార॒స్య జన్మ॑ వేద॑ ।
క॒రోతి॑ స్వా॒హాకా॒రేణ॑ వీ॒ర్యమ్ ॥
యస్యై॒వం వి॒దుషః॑ స్వా॒హాకా॒రేణ॑ జ॒హ్వాతి॑ । 6 (10)

T.B.2.1.2.4

భో॑గా॒యై వా॑స్య॒ హుతం॑ భ॒వతి ॥ తస్యా॑ ఆ॒హుత్యై॒ పురు॑ష-మ॒స్సృజ॑త । ద్వి॒తీయ-మ॒జుహోత్
|
సో॒ఽశ్వ-మ॒స్సృజ॑త । త్ప॒తీయ-మ॒జుహోత్ ।
స గా॑మ॒స్సృజ॑త । చ॒తుర్థ-మ॒జుహోత్ । సో॒ఽవి॑మ॒స్సృజ॑త ।
ప॒ఞ్చమ-మ॒జుహోత్ । సో॒ఽజా॑మ॒స్సృజ॑త । 7 (10)

T.B.2.1.2.5

సో॒ఽగ్ని-ర॑భి॒భేత్ । ఆ॒హుతి॑భి॒ర్వై మా॒ఽఽప్నో॒తీతి॑ ।
స ప్ర॒జాప॑తిం పు॒నః ప్రా॑వి॒శత్ ।
తం ప్ర॒జాప॑తి-ర॒బ్రవీత్ । జా॒యన్వే॑తి । సో॒ఽబ్ర॒వీత్ ।
కిం భా॑గ॒ధేయ॑మ॒భి జ॒నిష్య॑ ఇతి॑ ।
తుభ్య॑మే॒వేదగ్ం॑ హూ॒యాతా॑ ఇ॒త్యబ్ర॑వీత్ ।
స ఏ॒తద్-భా॑గ॒ధేయ॑మ॒భ్యజా॑యత । యద॑గ్ని॒హోత్రమ్ । 8 (10)

T.B.2.1.2.6

తస్మా॑దగ్ని॒హోత్ర-ము॑చ్యతే ॥
తద్ధూ॑యమా॒న-మాది॑త్యో॒ఽబ్రవీత్ । మా హూ॑షిః । ఉ॒భయో॒ర్వై-నా॑వే॒తది॑తి । సో॒ఽగ్ని-

రబ్రవీత్ ।

కథం నా హోష్యస్తీతి । సాయమేవ తుభ్యం జహవన్న । ప్రాతర్మహ్య-మిత్యబ్రవీత్ ।
తస్మాద్గ్నయే సాయగ్ం హూయతే । సూర్యాయ ప్రాతః ॥ 9 (10)

T.B.2.1.2.7

ఆగ్నేయా వై రాత్రిః । ఐన్ద్రమహః ।

యదనుదితే సూర్యే ప్రాతర్జుహుయాత్ ।

ఉభయమేవాగ్నేయగ్ం స్యాత్ । ఉదీతే సూర్యే ప్రాతర్జుహోతి । తథాఽగ్నయే సాయగ్ం
హూయతే ।

సూర్యాయ ప్రాతః ॥ రాత్రిం వా అను ప్రజాః ప్ర జాయన్తే । అహ్నా ప్రతి తిష్ఠన్తి ।

యథ్సాయం జహోతి । 10 (10)

T.B.2.1.2.8

ప్రైవ తేన జాయతే । ఉదీతే సూర్యే ప్రాతర్-జహోతి । ప్రత్యేవ తేన తిష్ఠతి ॥

ప్రజాపతిర-కామయత ప్రజాయేయేతి ।

స ఏతద్గ్నిహోత్రం మిథున-మపశ్యత్ ।

తదుదీతే సూర్యేఽజహోత్ । యజుషాఽన్యత్ । తూష్టిమన్యత్ । తతో వై స ప్రాజాయత

యస్యైవం విదుష ఉదీతే సూర్యేఽగ్నిహోత్రం జహ్వతి । 11 (10)

T.B.2.1.2.9

ప్రైవ జాయతే । అథో యథా దివా ప్రజానన్నేతి । తాదృగేవ తత్ ॥ అథో ఖల్వాహుః

యస్య వై ద్వా పుణ్యో గృహే వసతః ।

యస్తయోరన్యగ్ం రాధయత్యన్యం న ।

ఉభౌ వావ స తావృచ్ఛతీతి ।

అగ్నిం వావాదిత్యః సాయం ప్రవిశతి । తస్మాద్గ్నిర్దూరాన్నక్తం దదృశే ।

ఉభే హి తేజసీ సపంద్యేతే । 12 (10)

T.B.2.1.2.10

ఉద్యంతం వావాదిత్య-మగ్నిరను సమారోహతి ।

తస్మాద్దూమ ఏవాగ్నేర్దివా దదృశే ।

యద్గ్నయే సాయం జుహుయాత్ ।

ఆ సూర్యాయ వృశ్చ్యేత । యథూర్యాయ ప్రాతర్-జుహుయాత్ ।

ఆఽగ్నయే వృశ్చ్యేత । దేవతాభ్యః సమదం దధ్యాత్ । అగ్నిర్జ్యోతిర్-జ్యోతిః సూర్యః
స్వాహేత్యేవ సాయగ్ం హోతవ్యమ్ ।

సూర్యో జ్యోతిర్ జ్యోతిరగ్నిః స్వాహేతి ప్రాతః ।

తథోభాభ్యాగ్ం సాయగ్ం హూయతే । 13 (10)

T.B.2.1.2.11

ఉభాభ్యం ప్రాతః । న దేవతాభ్యః సమదం దధాతి ॥ అగ్నిర్జ్యోతిరిత్యాహ । అగ్నిర్వై
రేతోధాః ॥ ప్రజా జ్యోతిరిత్యాహ । ప్రజా ఏవాస్మై ప్ర జనయతి ॥ సూర్యో జ్యోతిరిత్యాహ
। ప్రజాస్వేవ ప్రజాతాసు రేతో దధాతి ॥ జ్యోతిరగ్నిః స్వాహేత్యాహ ।

ప్రజా ఏవ ప్రజాతా అస్యాం ప్రతిష్ఠాపయతి ॥ 14 (10)

T.B.2.1.2.12

తూష్ణిముత్తరా-మాహుతిం జుహోతి । మిథునత్వాయ ప్రజుత్వై ॥ యదుదీతే సూర్యే
ప్రాతర్-జుహుయాత్ ।

యథాఽతిథయే ప్రద్రుతాయ శూన్యాయావసథా-యాహార్యగ్ం హరన్తి । తాదృగేవ తత్
।

క్వాహ తత్స్తద్-భవతీత్యాహుః ।

యథా న వేద । యస్మై తద్ధర్మస్తితి ।

తస్మాద్-యదోషసం జహోతి । తదేవ సప్రతి () । అథో యథా ప్రార్థమాషసం పరి
వేవేష్టి ।

తాదృగేవ తత్ ॥ 15 (12)

(అమృష్ట - విచికిర్షతి - జహ్వా - త్యజామస్పజ - తాగ్నిహోత్రం - సూర్యాయ ప్రాతర్
- జహోతి - జహ్వాతి - సంపద్యేతే - హూయతే - స్థాపయతి - సంప్రతి ద్వే చ) (A2)

॥ 2.1.3 అనువాకం 3 - ఉపయోక్యమాణస్య హవిషః సంస్కారః ॥

T.B.2.1.3.1

రుద్రో వా ఏషః । యదగ్నిః । పత్ని స్థాలీ । యన్మధ్యేఽగ్నే-రథిశ్రయేత్ ।

రుద్రాయ పత్నిమపి దధ్యాత్ । ప్రమాయుకా స్యాత్ ।

ఉదీచోఽఙ్గారాన్నిరూహ్యాధి శ్రయతి ।

పత్నియై గోపీథాయ ॥

వ్యన్తాన్ కరోతి । తథా పత్న్య-ప్రమాయుకా భవతి ॥ 16 (10)

T.B.2.1.3.2

ఘర్మో వా ఏషోఽశాంతః । అహరహః ప్రవృజ్యతే । యదగ్నిహోత్రమ్ । ప్రతిషిచ్ఛేత్
పశుకామస్య । శాంతమివ హి పశవ్యమ్ ॥

న ప్రతిషిచ్ఛేద్-బ్రహ్మవర్చసకామస్య । సమిద్ధమివ హి బ్రహ్మవర్చసమ్ ॥

అథో ఖలు । ప్రతిషిచ్ఛ్యమేవ । యత్-ప్రతిషిచ్ఛతి । 17 (10)

T.B.2.1.3.3

తత్-పశవ్యమ్ । యజ్జహోతి । తద్బ్రహ్మవర్చసి । ఉభయమేవాకః ॥ ప్రచ్యుతం

వా ఏ॒తద॑స్మా-త్తో॒కాత్ । అగ॑తం దే॒వలో॒కమ్ । యచ్ఛృ॑తగ్ం హ॒విర॑స॒భిఘా॑రితమ్ ।
అ॒భిదో॑తయతి । అ॒భ్యేవై॑స॒ద్ధార॑యతి । అ॒థో దే॒వత్రై॑వై॒సద్-గ॑మయతి ॥ 18 (10)

T.B.2.1.3.4

ప॒ర్యగ్ని॑ కరోతి । రక్ష॑సా-మప॑హత్యై ॥ త్రిః ప॒ర్యగ్ని॑ కరోతి । త్రా॒వృద్ధి॑ య॒జ్ఞః । అ॒థో
మే॒ధ్యత్వా॑య ॥

యత్-ప్రా॑చీన-ము॒ద్వాస॑యేత్ । యజ॑మానగ్ం శు॒చా ౭ర్ప॑యేత్ । యద్-దక్షి॑ణా ।
పి॒తృదే॒వత్యగ్ స్యాత్ । యత్-ప్ర॒త్యక్ । 19 (10)

T.B.2.1.3.5

పత్ని॑గ్ం శు॒చా ౭ర్ప॑యేత్ । ఉ॒దీచీ॑న-ము॒ద్వాస॑యతి ।
ఏ॒షా వై దే॑వమను॒ష్యాణా॑గ్ం శా॒న్తా దిక్ ।
తామే॒వైన॒దనూద్-వా॑సయతి శా॒న్త్యై ॥ వర్త॑మ్ కరోతి ।
య॒జ్ఞస్య॑ సం॒తత్యై ॥ నిష్ఠ॑పతి ।
ఉ॒పైవ తథ్స్పృ॑ణాతి ॥ చ॒తురు॑న్నయతి ।
చతు॑ష్పాదః ప॒శవః॑ । 20 (10)

T.B.2.1.3.6

ప॒శూనే॑వా-వరు॒న్ధే ॥ స॒ర్వాన్-పూ॑ర్ణానున్నయతి । స॒ర్వే హి పు॑ణ్యా రా॒ధ్ధాః ॥ అ॒నూచ॑
ఉన్న॑యతి । ప్ర॒జాయా॑ అనూచీన॒త్వాయ॑ । అ॒నూచ్యే॑వా॒స్య ప్ర॒జా ౭ర్ధృ॑కా భవతి ॥ సం
మృ॑శతి వ్యావృ॒త్యై ॥

నాహో॑ష్యన్నుప సాదయేత్ । యదహో॑ష్యన్నుప సాదయేత్ । యథా ౭న్యస్మా ఉప॑నిధాయ
। 21 (10)

T.B.2.1.3.7

అ॒న్యస్మై॑ ప్ర॒యచ్ఛ॑తి । తాదృగే॒వ తత్ । ఆ॒న్యస్మై॑ వృశ్యేత । యదే॒వ గార్హ॑పత్యే ౭ధి॒శ్రయ॑తి

|
 తేన గార్హపత్యం ప్రీణాతి || అగ్నిరభిభేత్ |
 ఆహుతయో మాఽత్యేష్యన్తితి |
 స ఏతాగ్ం సమిధ-మపశ్యత్ | తామాఽధత్త |
 తతో వా అగ్నావాహుతయోఽద్రియన్త | 22 (10)

T.B.2.1.3.8

యదేనగ్ం సమయచ్ఛత్ | తథ్సమిధః సమిత్త్వమ్ | సమిధమాదధాతి | సమేవైనం
 యచ్ఛతి | ఆహుతీనాం ధృత్యై |
 అథో అగ్నిహోత్రమేవేద్ధృవత్-కరోతి |
 ఆహుతీనాం ప్రతిష్ఠిత్యై ||
 బ్రహ్మవాదినో వదన్తి |
 యదేకాగ్ం సమిధమాధాయ ద్వే ఆహుతి జుహోతి |
 అథ కస్యాగ్ం సమిధి ద్వితీయా-మాహుతిం జుహోతీతి | 23 (10)

T.B.2.1.3.9

యద్-ద్వే సమిధావాదధ్యాత్ | భ్రాతృవ్యమస్మై జనయేత్ | ఏకాగ్ం సమిధమాధాయ |
 యజుషాఽన్యామాహుతిం జుహోతి | ఉభే ఏవ సమిద్వతీ ఆహుతి జుహోతి | నాస్మై
 భ్రాతృవ్యం జనయతి ||
 ఆదీప్తాయాం జుహోతి | సమిధమివ హి బ్రహ్మవర్చసమ్ |
 అథో యథాఽతిథిం జ్యోతిష్కృత్వా పరివేష్యే | తాదృగేవ తత్ () || చతురున్నయతి
 | ద్విర్జుహోతి | తస్మాద్-ద్విపా-చ్ఛతుష్పాదమత్తి |
 అథో ద్విపద్యేవ చతుష్పదః ప్రతిష్ఠాపయతి || 24 (14)
 (భవతి - ప్రతిషిజ్ఞాతి - గమయతి - ప్రత్యక్ - పశవ - ఉపనిధా - యాద్భియన్ - తేతి
 - తచ్ఛత్వారి చ) (A3)

T.B.2.1.4.1

ఉత్తరావతీం వై దేవా ఆహుతిమజహవుః । అవాచీమసురాః । తతో దేవా అభవన్న ।
 పరాసురాః । యం క్రామయేత వసీయాన్ స్యాదితి ।
 కనీయస్తస్య పూర్వగ్ం హుత్వా । ఉత్తరం భూయో జహుయాత్ । ఏషా వా ఉత్తరావత్యాహుతి
 । తాం దేవా అజహవుః । తతస్తేభవన్న । 25 (10)

T.B.2.1.4.2

యస్యైవం జహ్వాతి । భవత్యేవ ॥ యం క్రామయేత పాపీయాన్ స్యాదితి । భూయస్తస్య
 పూర్వగ్ం హుత్వా । ఉత్తరం కనీయో జహుయాత్ । ఏషా వా అవాచ్యాహుతిః ।
 తామసురా అజహవుః । తతస్తే పరాభవన్న । యస్యైవం జహ్వాతి । పరైవ భవతి ॥
 26 (10)

T.B.2.1.4.3

హుతోప సాదయత్యజామిత్వాయ । అథో వ్యావృత్త్యై ॥ గార్హపత్యం ప్రతీక్షతే । అననుద్ధ్యాయ
 మేవైనం కరోతి ॥ అగ్నిహోత్రస్య వై స్థాణురస్తి ।
 తం య ఋచ్ఛేత్ । యజ్ఞస్థాణుమృచ్ఛేత్ ।
 ఏష వా అగ్నిహోత్రస్య స్థాణుః ।
 యత్-పూర్వాహుతిః । తాం యదుత్తరయాభి జహుయాత్ । 27 (10)

T.B.2.1.4.4

యజ్ఞస్థాణు-మృచ్ఛేత్ । అతిహాయ పూర్వామాహుతిం జహోతి । యజ్ఞస్థాణుమేవ పరి
 వృణక్తి । అథో భ్రాతృవ్యమేవాప్త్యా తిక్రామతి ॥
 అవాచీనగ్ం సాయముప మార్జి । రేత ఏవ తద్-దధాతి । ఊర్ధ్వం ప్రాతః । ప్ర జనయత్యేవ

తత్ || బ్రహ్మవాదినో వదన్తి | చతురున్నయతి | 28 (10)

T.B.2.1.4.5

ద్విర్జుహోతి | అథ క్వ ద్వే ఆహుతీ భవత ఇతి |
అగ్నో వైశ్వానర ఇతి బ్రూయాత్ |
ఏష వా అగ్నిర్వైశ్వానరః | యద్బ్రాహ్మణః |
హుత్వా ద్విః ప్రాశ్నాతి |
అగ్నావేవ వైశ్వానరే ద్వే ఆహుతీ జుహోతి ||
ద్విర్జుహోతి | ద్విర్నిమార్షి | ద్విః ప్రాశ్నాతి | 29 (10)

T.B.2.1.4.6

షట్ సంపద్యన్తే | షడ్వా ఋతవః | ఋతూనేవ ప్రీణాతి | బ్రహ్మవాదినో వదన్తి |
కిం దేవత్య-మగ్నిహోత్రమితి | వైశ్వాదేవమితి బ్రూయాత్ | యద్-యజుషా జుహోతి |
తద్దైన్యాగ్నమ్ | యత్-తూష్ణమ్ |
తత్-ప్రాజాపత్యమ్ | 30 (10)

T.B.2.1.4.7

యన్నిమార్షి | తదోషధీనామ్ | యద్ద్వితీయమ్ |
తత్-పితృణామ్ | యత్-ప్రాశ్నాతి | తద్-గర్భాణామ్ |
తస్మాద్-గర్భా అనశ్నన్తో వర్ధన్తే |
యదాచామతి | తన్మనుష్యాణామ్ || ఉదజ్వర్యావృత్యాచామతి | 31 (10)

T.B.2.1.4.8

ఆత్మనో గోపిథాయ || నిర్ణేక్తి శుద్ధ్యే || నిష్టపతి స్వగాకృత్యై | ఉద్-దిశతి | సప్తర్షినేవ
ప్రీణాతి || దక్షిణా పర్యావర్తతే |
స్వమేవ వీర్యమను పర్యావర్తతే |

తస్మాద్-దక్షిణోఽర్థ ఆత్మనో వీర్యావత్తరః ।
 అథో ఆదిత్యస్యైవావృతమను ప్రర్యావర్తతే ॥
 హుతోప సమిన్ధే । 32 (10)

T.B.2.1.4.9

బ్రహ్మవర్చసస్య సమిద్ధ్యై ॥ న బర.హిరను ప్ర హరేత్ । అసగ్గ్స్థితో వా ఏష యజ్ఞః ।
 యదగ్నిహోత్రమ్ । యదను ప్రహరేత్ ।
 యజ్ఞం విచ్ఛిన్ద్యాత్ । తస్మాన్నాను ప్రహృత్యమ్ ।
 యజ్ఞస్య సన్తత్యై ॥ అపో ని నయతి ।
 అవభృథస్యైవ రూపమకః () ॥ 33 (10)
 (అభవన్ - భవతి - జుహుయాన్ - నయతి - మార్జ్ఞి ద్విః ప్రాశ్నాతి - ప్రాజాపత్య -
 మాచామతీ - నే - కః) (A4)

॥ 2.1.5 అనువాకం 5 - కామ్యాని హోమద్రవ్యాణి ॥

T.B.2.1.5.1

బ్రహ్మవాదినో వదన్తి । అగ్నిహోత్రప్రాయణా యజ్ఞాః । కిం ప్రాయణ-మగ్నిహోత్రమితి
 । వథో వా అగ్నిహోత్రస్య ప్రాయణమ్ । అగ్నిహోత్రం యజ్ఞానామ్ ॥ తస్య పృథివీ
 సదః ।
 అన్తరిక్ష-మాగ్నీధ్రమ్ । ద్యౌర్-హవిర్ధానమ్ ।
 దివ్యా ఆపః ప్రోక్షణయః । ఓషధయో బర.హిః । 34 (10)

T.B.2.1.5.2

వనస్పతయ ఇద్ధ్మః । దిశః పరిధయః । ఆదిత్యో యూపః । యజమానః పశుః ।

సముద్రోఽవభృథః | సమృద్ధ్నరః స్వగాకారః |

తస్మాదాహితాగ్నేః సర్వమేవ బర్హిష్యం దత్తం భవతి | యథ్ సాయం జుహోతి |

రాత్రిమేవ తేన దక్షిణ్యాం కురుతే | యత్-ప్రాతః | 35 (10)

T.B.2.1.5.3

అహారేవ తేన దక్షిణ్యం కురుతే | యత్-తతో దదాతి | సా దక్షిణా || యావన్తో వై దేవా
అహుతమాదన్న |

తే పరాఽభవన్న | త ఏతదగ్నిహోత్రం సర్వస్యైవ సమవదాయాజహుః | తస్మాదాహుః
|

అగ్నిహోత్రం వై దేవా గృహాణాం నిష్కృతి-మపశ్యన్నితి | యథ్-సాయం జుహోతి |
రాత్రియా ఏవ తద్ధుతాద్యాయ | 36 (10)

T.B.2.1.5.4

యజమానస్యా-పరాభావాయ | యత్-ప్రాతః |

అహ్నా ఏవ తద్ధుతాద్యాయ | యజమానస్యా-పరాభావాయ | యత్-తతోఽశ్నాతి |
హుతమేవ తత్ ||

ద్వయోః పయసా జహుయాత్-పశుకామస్య | ఏతద్వా అగ్నిహోత్రం మిథునమ్ | య
ఏవం వేద | ప్ర ప్రజయా పశుభిర్-మిథునైర్-జాయతే | 37 (10)

T.B.2.1.5.5

ఇమామేవ పూర్వయా దుహే | ఆమూముత్తరయా | అధిశ్రితోత్తరమా నయతి |
యోనావేవ తద్-రేతః సిञ్చతి ప్రజననే || ఆజ్యేన జహుయాత్-తేజస్కామస్య | తేజో
వా ఆజ్యమ్ | తేజస్వ్యేవ భవతి | పయసా పశుకామస్య | ఏతద్వై పశూనాగ్ం రూపమ్
|

రూపేణైవాస్మై పశూనవ రున్ధే | 38 (10)

T.B.2.1.5.6

ప॒శు॒మా॒నే॒వ భ॑వతి । ద॒ధ్నే॒న్ద్రి॒య కా॑మస్య । ఇ॒న్ద్రి॒యం వై దధి॑ । ఇ॒న్ద్రి॒యా॒వ్యే॒వ భ॑వతి
 । య॒వా॒గ్వా గ్రా॑మకామస్యా॒ష॒థా వై
 మ॒ను॒ష్యాః । భా॒గధే॑యేనై॒వాస్మై స॒జాతా॑నవ-రున్ధే । గ్రా॒మ్యే॒వ భ॑వతి ॥
 అ॒య॒జ్ఞో వా ఏ॒షః । యో॒సా॒మా । 39 (9)

T.B.2.1.5.7

చ॒తు॒రు॒న్న॒యతి॑ । చతు॑రక్షరగ్ం రథ॒న్త॒రమ్ । ర॒థ॒న్త॒రస్యై॒ష వ॑ర్ణః । ఉ॒ప॒రీ॒వ హ॑రతి ।
 అ॒న్త॒రీ॒క్షం వా॒మదే॑వ్యమ్ । వా॒మదే॑వ్యస్యై॒ష వ॑ర్ణః । ద్వి॒ర్బు॒హోతి॑ । ద్వ్యక్ష॑రం బృహత్ ।
 బృహ॑త ఏ॒ష వ॑ర్ణః । అ॒గ్ని॒హో॒త్రమే॒వ తథ్ సా॑మన్వత్-కరోతి ॥ 40 (10)

T.B.2.1.5.8

యో వా అ॒గ్ని॒హో॒త్రస్యా॑ప॒సదో॑ వేద । ఉ॒పై॒న॒ము॒ప॒సదో॑ నమన్తి । వి॒న్దత॑ ఉ॒ప॒స॒త్తార॑మ్ ।
 ఉ॒న్నీ॒యోప॑ సాదయతి । పృ॒థి॒వీ॒మే॒వ ప్రీ॑ణాతి ।
 హో॒ష్య॒న్నుప॑ సాదయతి । అ॒న్త॒రీ॒క్షమే॒వ ప్రీ॑ణాతి । హ॒లతో॑ప సాదయతి । ది॒వ॒మే॒వ
 ప్రీ॑ణాతి ।
 ఏ॒తా వా అ॒గ్ని॒హో॒త్రస్యా॑ప॒సదః॑ । 41 (10)

T.B.2.1.5.9

య ఏ॒వం వేద॑ । ఉ॒పై॒న-ము॒ప॒సదో॑ నమన్తి । వి॒న్దత॑ ఉ॒ప॒స॒త్తార॑మ్ ॥ యో వా అ॒గ్ని॒హో॒త్రస్యా॑శ్రావి॒తమ్
 ప్ర॒త్యాశ్రా॑వి॒తగ్ం హో॑తారం బృహ్మ॑ణం
 వష॑ట్కారం వేద । తస్య॑ త్వే॒వ హ॒లతమ్ । ప్రా॒ణో వా అ॒గ్ని॒హో॒త్రస్యా॑శ్రావి॒తమ్ । అ॒పా॒నః
 ప్ర॒త్యాశ్రా॑వి॒తమ్ । మ॒నో హో॑తా । చక్షు॑ర్-బృహ్మ॑ ।
 ని॒మే॒షో వ॑షట్కారః । 42 (10)

T.B.2.1.5.10

య ఏవం వేద | తస్య త్వేవ హుతమ్ ||

సాయం యావానశ్చ వై దేవాః ప్రాతర్యావాణశ్చ-గ్నిహోత్రిణో గృహమాగచ్ఛన్తి |
తాన్. యన్న తర్పయేత్ | ప్రజయాఽస్య పశుభిర్వి తిష్ఠేరన్న | యత్తర్పయేత్ |
తృప్తా ఏనం ప్రజయా పశుభిస్తర్పయేయుః || సజుర్దేవైః సాయం యావభిరితి సాయగం
సం మృశతి |

సజుర్దేవైః ప్రాతర్యావభిరితి ప్రాతః |

యే చైవ దేవాః సాయం యావానో యే చ ప్రాతర్యావాణః | 43 (10)

T.B.2.1.5.11

తానేవోభయాగ్గ్ స్తర్పయతి | త ఏనం తృప్తాః ప్రజయా పశుభి స్తర్పయన్తి || అరుణో
హ స్మాహాపవేళిః | అగ్నిహోత్ర ఏవాహగం సాయం ప్రాతర్వజ్రం భ్రాతృవ్యేభ్యః ప్ర
హరామి |

తస్మాన్-మత్పాపీయాగ్ంసో భ్రాతృవ్యా ఇతి |

చతురున్నయతి | ద్విర్బుహోతి | సమిథ్-సప్తమీ |

సప్తపదా శక్వరీ | శాక్వరో వజ్రః () |

అగ్నిహోత్ర ఏవ తథ్నాయం ప్రాతర్వజ్రం యజమానో భ్రాతృవ్యాయ ప్ర హరతి |

భవత్యాత్మనా | పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవతి || 44 (13)

(బర్హిః - ప్రాతర్ - హుతాద్యాయ - జాయతే - రున్ధే - ఽసామా - కరో - త్వేతా వా

అగ్నిహోత్రస్యో పసదో - వషట్కార - శ్చ ప్రాతర్యావాణో - వజ్రస్త్రీణి చ) (A5)

|| 2.1.6 అనువాకం 6 - అభ్యుద్భవణం, హోమాభావప్రతీకారశ్చ ||

T.B.2.1.6.1

ప్రజాపతి-రకామయ-తాత్మన్ వన్నే జాయేతేతి । సోఽజహాత్ । తస్యాత్మన్ వదజాయత
 । అగ్నిర్-వాయురా-దిత్యః । తేఽబ్రువన్న । ప్రజాపతి-రహాషీ-దాత్మన్-వన్నే జాయేతేతి
 । తస్య వయమజనిష్కహి ।

జాయతాం న ఆత్మన్-వదిత్తి తేఽజహావుః ।

ప్రాణానామగ్నిః । తనువై వాయుః । 45 (10)

T.B.2.1.6.2

చక్షుష ఆదిత్యః । తేషాగ్ం హుతాదజాయత గౌరేవ ॥ తస్యై పయస్సి వ్యాయచ్ఛన్త ।
 మమ హుతాదజని మమేతి । తే ప్రజాపతిం ప్రశ్నమాయన్న । స ఆదిత్యోఽగ్ని-మబ్రవీత్
 । యతరో నా జయాత్ । తన్నా సహసదితి । కస్యై కోఽహాషీదితి ప్రజాపతి-రబ్రవీత్-
 కస్యై క ఇతి ।

ప్రాణానామహమిత్యగ్నిః । 46 (10)

T.B.2.1.6.3

తనువా అహమితి వాయుః । చక్షుషోఽహమిత్యాదిత్యః ।
 య ఏవ ప్రాణానామహాషీత్ । తస్య హుతాదజనీతి ।

అగ్నేర్ హుతాదజనీతి । తదగ్నిహోత్రస్యా-గ్నిహోత్రత్వమ్ । గౌర్వా అగ్నిహోత్రమ్
 । య ఏవం వేద గౌరగ్నిహోత్రమితి । ప్రాణాప్రానాభ్యా-మేవాగ్నిగ్ం సమర్థయతి ।
 అవ్యర్థకః ప్రాణాప్రానాభ్యాం భవతి । 47 (10)

T.B.2.1.6.4

య ఏవం వేద ॥ తౌ వాయురబ్రవీత్ । అను మా భజతమితి । యదేవ గార్హపత్యేఽధిశ్రిత్యా-
 హవనీయ-మభ్యుద్ధ్రవాన్ ।

తేన త్వాం ప్రీణానిత్య-బ్రూతామ్ ।

తస్మాద్-యద్-గార్హపత్యేఽధి-శ్రిత్యాహవనీయ-మభ్యుద్ధ్రవతి । వాయుమేవ తేన ప్రీణాతి

॥ ప్రజాపతిర్-దేవతాః స్పృజమానః ।

అగ్నిమేవ దేవతానాం ప్రథమ-మస్పృజత ।

సోఽన్యదాలమ్-భ్యమవిత్యా । 48 (10)

T.B.2.1.6.5

ప్రజాపతిమభి పర్యావర్తత । స మృత్యో-రభిభేత్ ।

సోఽముమాదిత్య-మాత్మనో నిరమిమిత । తగ్ంహుత్వా పరాఙ్పర్యావర్తత । తతో వై
స మృత్యుమపాజయత్ । అప మృత్యుం జయతి । య ఏవం వేద ॥

తస్మాద్-యస్యైవం విదుషః ।

ఉత్తైకాహముత ద్వ్యహం న జహ్వాతి । హుతమేవాస్య భవతి () । అసౌ హ్యదిత్యోఽగ్నిహోత్ర
॥ 49 (11)

(తనువై వాయు - రగ్నిర్ - భవ - త్యవిత్యా - భవత్యేకం చ) (A6)

॥ 2.1.7 అనువాకం 7 - హవిషః సర్వదేవతాసంబంధేన ప్రశంసా ॥

T.B.2.1.7.1

రౌద్రం గవి । వాయవ్య-ముపస్పృష్టమ్ । ఆశ్వినం దుహ్యమానమ్ । సౌమ్యం దుగ్ధమ్ ।

వారుణమధిశ్రితమ్ । వైశ్వదేవా భిన్దవః ।

పౌష్ణముదన్తమ్ । సారస్వతం విష్యన్దమానమ్ । మైత్రగ్ం శరః ।

ధాతురుద్వాసితమ్ () । బృహస్పతేరున్నీతమ్ ।

సవితుః ప్రకాన్తమ్ । ద్యావాప్రుథివ్యగ్ం హ్రాయమాణమ్ । ఐన్ద్రాగ్న-ముపసన్నమ్ ।

అగ్నేః పూర్వాఽఽహుతిః । ప్రజాపతే-రుత్తరా ।

ఐన్ద్రగ్ం హుతమ్ ॥ 50 (17) (ఉద్వాసితగ్ం స్తప్త వ) (A7)

T.B.2.1.8.1

దక్షిణత ఉప సృజతి । పితృలోకమేవ తేన జయతి ॥ ప్రాచీమావర్తయతి । దేవలోకమేవ
 తేన జయతి । ఉదీచీమావృత్య దోగ్ధి । మనుష్యలోకమేవ తేన జయతి ॥ పూర్వో
 దుహ్యజ్యేష్ఠస్య జ్యైష్ఠినేయస్య । యో వా గతశ్చిః స్యాత్ ।
 అపరో దుహ్యత్-కనిష్ఠస్య కానిష్ఠినేయస్య ।
 యో వా బుభూషేత్ ॥ 51 (10)

T.B.2.1.8.2

న సం మృశతి । పాపవస్యసస్య వ్యావృత్త్యై ॥
 వాయవ్యం వా ఏతదుపసృష్టమ్ । ఆశ్వినిం దుహ్యమానమ్ । మైత్రం దుగ్ధమ్ । అర్యమ
 ఉద్వాస్యమానమ్ । త్వాష్ట్ర-మున్నీయమానమ్ । బృహస్పతే-రున్నీతమ్ । సవితుః
 ప్రక్రాంతమ్ ।
 ద్యావాప్రథివ్యగ్గ్ హ్రీయమాణమ్ ॥ 52 (10)

T.B.2.1.8.3

ఐన్ద్రాగ్నముప సాదితమ్ । సర్వాభ్యో వా ఏష దేవతాభ్యో జహోతి । యోఽగ్నిహోత్రం
 జహోతి ॥ యథా ఖలు వై ధేనుం తీర్థే తర్పయతి ।
 ఏవమగ్నిహోత్రీ యజమానం తర్పయతి । తృప్యతి ప్రజయా పశుభిః । ప్రసువర్గం లోకం
 జానాతి । పశ్యతి పుత్రమ్ । పశ్యతి పౌత్రమ్ ।
 ప్ర ప్రజయా పశుభిర్-మిథునైర్-జాయతే () ।
 యస్యైవం విదుషోఽగ్నిహోత్రం జహ్వాతి । య ఉ చైన దేవం వేద ॥ 53 (12)
 (బభూషే- ధ్రియమాణం - జాయతే ద్వే చ) (A8)

॥ 2.1.9 అనువాకం 9 - అగ్నిహోత్రస్యాసంసృష్టహోమమన్తా ॥

T.B.2.1.9.1

త్రయో వై ప్రేయమే॑థా ఆ॑సన్న । తే॒షాం త్రి॑రేకో॒ఽగ్ని॒హోత్ర-మ॑జుహోత్ । ద్వి॑రేకః ।
 స॒కృదే॑కః । తే॒షాం య॑స్త్రిరజు॑హోత్ । స ఋ॒చాఽజు॑హోత్ ।
 యో ద్విః । స య॑జుషా । యః స॒కృత్ । స త్తూ॑ష్ఠిమ్ । 54 (10)

T.B.2.1.9.2

యశ్చ॑ య॒జుషా॑ ఽజు॒హోద్య॑శ్చ త్తూ॑ష్ఠిమ్ । తా॒వుభా॑వార్ధ్నతామ్ । తస్మాద్-య॒జుషా॑
 ఽఽహు॑తిః పూ॒ర్వా హో॑త॒వ్యా । త్తూ॑ష్ఠిముత్త॒రా । ఉ॒భే ఏ॒వర్ధి॑ అవ॒రున్ధే॑ । అ॒గ్నిర్-
 జ్యోతి॑ర్ జ్యోతి॒రగ్నిః॑ స్వా॒హేతి॑ సా॒యం జు॑హోతి । రే॒త ఏ॒వ తద్-ద॑ధాతి । సూ॒ర్యో
 జ్యోతి॑ర్-జ్యోతిః॒ సూ॒ర్యః స్వా॒హేతి॑ ప్రా॒తః ।
 రే॒త ఏ॒వ హి॒తం ప్ర॑ జ॒నయ॑తి ॥
 రే॒తో వా ఏ॒తస్య॑ హి॒తం న ప్ర॑ జాయతే । 55 (10)

T.B.2.1.9.3

యస్యా॑గ్ని॒హోత్ర॑మహు॒తగ్ం॑ సూ॒ర్యోఽభ్యు॑దేతి । యద్-యన్తే॑ స్యాత్ । ఉ॒న్నీ॒య ప్రా॑జుదాద్రవ
 ।
 స ఉ॒ప్తసా॑ద్యాతమి॒తో-రా॑సీత ।
 స య॒దా తా॑మ్యేత్ । అథ॒ భూః స్వా॒హేతి॑ జుహుయాత్ ।
 ప్ర॒జాప॑తి॒ర్వై భూ॒తః । తమే॒వో-పా॑సరత్ ।
 స ఏ॒వై॒నం తత॑ ఉన్న॒యతి॑ । నార్తి॒మార్చ్ఛ॑తి॒ య॑జమానః () ॥ 56 (10)
 (త్తూ॑ష్ఠిం - జూ॒యతే - య॑జమానః) (A9)

॥ 2.1.10 అనువాకం 10 - వహ్నోరవస్థావిశేషానుసారేణ హోమః ॥

యదగ్ని-ముద్ధరతి । వసవస్తర్వ్యగ్నిః ।

తస్మిన్. యస్య తథావిధే జహ్వాతి ।

వసుష్యేవాస్యాగ్నిహోత్రగ్ం హుతం భవతి ॥

నిహితో ధూపాయశ్చోతే । రుద్రాస్తహ్యర్గ్నిః । తస్మిన్. యస్య తథావిధే జహ్వాతి ।

రుద్రేష్యేవాస్యాగ్నిహోత్రగ్ం హుతం భవతి ॥ ప్రథమమిద్ధమర్చిరా లభతే ।

ఆదిత్యాస్తర్వ్యగ్నిః । 57 (10)

తస్మిన్. యస్య తథావిధే జహ్వాతి ।

ఆదిత్యేష్యేవాస్యాగ్నిహోత్రగ్ం హుతం భవతి ॥

సర్వ ఏవ సర్వశ ఇద్ధమిదీప్తో భవతి ।

విశ్వే దేవాస్తహ్యర్గ్నిః । తస్మిన్. యస్య తథావిధే జహ్వాతి । విశ్వేష్యేవాస్య దేవేష్యగ్నిహోత్రగ్ం

హుతం భవతి ॥ నితరామర్చిరుపావైతి లోహినీకేవ భవతి । ఇన్ద్రస్తర్వ్యగ్నిః ।

తస్మిన్. యస్య తథావిధే జహ్వాతి ।

ఇన్ద్ర ఏవాస్యాగ్నిహోత్రగ్ం హుతం భవతి ॥ 58 (10)

అఙ్గారా భవన్తి । తేభ్యోఽఙ్గారేభ్యోఽర్చిరుదేతి । ప్రజాపతిస్తర్వ్యగ్నిః ।

తస్మిన్. యస్య తథావిధే జహ్వాతి ।

ప్రజాపతావేవాస్యాగ్నిహోత్రగ్ం హుతం భవతి ॥ శరోఽఙ్గారా అధ్యూహన్తే । బ్రహ్మ-

తర్వ్యగ్నిః । తస్మిన్. యస్య తథావిధే జహ్వాతి ।

బ్రహ్మన్నేవాస్యాగ్నిహోత్రగ్ం హుతం భవతి ॥

వసుషు రుద్రేష్యాదిత్యేషు విశ్వేషు

దే॒వే॑షు () । ఇ॒న్ద్రో ప్ర॒జాప॑తౌ బ్ర॒హ్మ॑న్న్ । అప॑రివ॒ర్గమే॑వా॒స్యైతా॑సు దే॒వతా॑సు హు॒తం
భ॑వతి ।

య॒స్యై॒వం వి॒దుషో॑ఽగ్ని॒హోత్రం॑ జు॒హ్వాతి॑ । య ఉ॑ చైన దే॒వం వేద॑ ॥ 59 (14)

(ఆది॒త్యాస్త॒ర్వగ్నిర్ - ఇన్ద్రో॑ ఏ॒వాస్యా॑గ్ని॒హోత్రం॑ హు॒తం భ॑వతి - దే॒వేషు॑ చ॒త్వారి॑ చ)
(A10)

Special kOrvai

(యద॒గ్నిం ని॑హితః ప్రథ॒మగ్ం స॑ర్వ ఏ॒వ ని॑త॒రామ॑జ్గారాః శరో॑ఽజ్గారా
బ్ర॒హ్మ॑వసు॒ష్వష్టౌ)

॥ 2.1.11 అనువాకం 11 - కాలభేదేన సమస్త్రకం పరిషేచనమ్ ॥

T.B.2.1.11.1

ఋ॒తం త్వా స॒త్యేన॑ పరి॒షిజ్ఞా॑చ్చమీతి సా॒యం పరి॒షిజ్ఞా॑చ్చతి । స॒త్యం త్వ॒రేన॑ పరి॒షిజ్ఞా॑చ్చమీతి
ప్రా॒తః । అ॒గ్ని॒ర్వా ఋ॒తమ్ । అ॒సా॒వాది॒త్యః స॒త్యమ్ । అ॒గ్ని॒మేవ తదా॑ది॒త్యేన॑ సా॒యం
పరి॒షిజ్ఞా॑చ్చతి ।

అ॒గ్ని॒నా ఽఽది॒త్యం ప్రా॒తస్సః॑ । యావ॑దహో॒రాత్రే భవ॑తః । తావ॑దస్య లో॒కస్య॑ ।
నా॒ర్తిర్న రి॑ష్టిః । నాన్తో న ప॑ర్వన్తోఽస్తి () । య॒స్యై॒వం వి॒దుషో॑ఽగ్ని॒హోత్రం॑ జు॒హ్వాతి॑
।

య ఉ॑ చైన దే॒వం వేద॑ ॥ 60 (12)

(అ॒స్తి ద్యే చ) (A11)

PrapATAka kOrvai with starting words of 1 to11 anuvAkams :-

(అ॒గ్ని॑రసః - ప్ర॒జాప॑తిర॒గ్నిం - రు॒ద్ర - ఉ॒త్త॒రావ॑తీం - బ్ర॒హ్మ॑వాది॒నో ఽగ్ని॒హోత్ర॑ప్రాయణా

యజ్ఞాః - ప్రజాపతిరకామయతాత్మన్వద్ - రౌద్రం గవి - దక్షిణత - స్తయో వై - యదగ్ని
- మృతం త్వా సత్యేనైకాదశ)

kOrvai with starting words of 1, 11, 21 series of daSinis:-

(అఙ్గిరసః - ప్రైవ తేన - పశూనేవ - యన్నిమ్మారి - యో వా అగ్నిహోత్రస్యోపసదో -
దక్షిణతః షష్టిః)

first and last word - 1st prapATakam, 2nd aShTakam,:-

(అఙ్గిరసో - య ఉ చైన దేవం వేద)

॥ హరిః ఓం ॥

॥ కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ బ్రాహ్మణే ద్వితీయాష్టకే ప్రథమః ప్రపాఠకః సమాప్తః ॥

ఓం నమః పరమాత్మనే, శ్రీ మహాగణపతయే నమః
శ్రీ గురుభ్యో నమః, హ॒రిః ఓం

॥ 2.2 ద్వితీయాష్టకే ద్వితీయః ప్రపాఠకః - హోతృబ్రాహ్మణమ్ ॥

॥ 2.2.1 అనువాకం 1 - దశహోతృమన్త్రస్య క్రత్వర్థపురుషార్థప్రయోగౌ ॥

T.B.2.2.1.1

ప్ర॒జాప॑తి॒రకా॑మ॒యత॑ ప్ర॒జాః సృ॑జే॒యేతి॑ ।

స ఏ॒తం దశ॑హో॒తార॑-మ॒పశ్య॑త్ ।

తం మ॑న॒సా ౭ను॒ద్రుత్య॑ ద॒ర్భస్త॑మ్బే॒జహో॑త్ ।

తతో॑ వై స ప్ర॒జా అ॑స్స॒జత॑ । తా అ॑స్మా॒థ్స్పౌ అ॑పా॒క్రామ॑న్ । తా గ్ర॑హే॒ణాగృ॑హ్ణాత్ ।

తద్గ్ర॑హ॒స్య గ్ర॒హత్వ॑మ్ । యః క్రా॒మయే॑త ప్ర॒జాయే॑యేతి॑ । స దశ॑హో॒తారం॑ మ॒నసా॑
౭ను॒ద్రుత్య॑ ద॒ర్భస్త॑మ్బే॒జహు॑యాత్ । ప్ర॒జాప॑తి॒ర్వై దశ॑హో॒తా । 1 (10)

T.B.2.2.1.2

ప్ర॒జాప॑తి॒రేవ॑ భూ॒త్వా ప్ర॑ జా॒యతే॑ ॥ మ॑న॒సా జ॑హోతి ।

మ॑న॒ ఇవ॑ హి ప్ర॒జాప॑తిః । ప్ర॒జాప॑తే॒రాష్ట్యై॑ ॥ పూ॒ర్ణయా॑ జ॒హోతి॑ । పూ॒ర్ణ ఇ॑వ॒ హి

ప్ర॒జాప॑తిః । ప్ర॒జాప॑తే॒రాష్ట్యై॑ ॥ న్యూ॑నయా జ॒హోతి॑ ।

న్యూ॑నా॒ద్ధి ప్ర॒జాప॑తిః ప్ర॒జా అ॑స్స॒జత॑ । ప్ర॒జానా॑గ్ం సృ॒ష్ట్యై॑ ॥ 2 (10)

T.B.2.2.1.3

ద॒ర్భస్త॑మ్బే॒జహో॑తి । ఏ॒తస్మా॑ద్వై యో॒నేః ప్ర॒జాప॑తిః ప్ర॒జా అ॑స్స॒జత॑ । యస్మా॑దే॒వ

యో॒నేః ప్ర॒జాప॑తిః ప్ర॒జా అ॑స్స॒జత॑ । తస్మా॑దే॒వ యో॒నేః ప్ర॑ జా॒యతే॑ ॥ బ్రా॒హ్మణో॑ దక్షి॒ణత

ఉ॒పాస్తే॑ ।

బ్రా॒హ్మణో॑ వై ప్ర॒జానా॑-ము॒పద్ర॑ష్టా । ఉ॒పద్ర॑ష్టమ॒త్యేవ॑ ప్ర॑ జా॒యతే॑ ॥

గ్రహో భవతి । ప్రజానాగ్ం స్రుష్టానాం ధృత్యై ॥

యం బ్రాహ్మణం విద్యాం విద్వాగ్ంసం యశో నర్చేచ్ఛత్ ॥ 3 (10)

T.B.2.2.1.4

సోఽరణ్యం పరేత్య । దర్భస్తమ్భ-ముద్గ్రత్థ్య ।

బ్రాహ్మణం దక్షిణతో నిషాద్య । చతుర్హోత్రాన్ వ్యాచక్షీత । ఏతద్వై దేవానాం పరమం

గుహ్యం బ్రహ్మ । యచ్ఛతుర్హోతారః । తదేవ ప్రకాశం గమయతి । తదేనం ప్రకాశం గతమ్ ।

ప్రకాశం ప్రజానాం గమయతి ॥ దర్భస్తమ్భ-ముద్గ్రత్థ్య వ్యాచష్టే । 4 (10)

T.B.2.2.1.5

అగ్నివాన్. వై దర్భస్తమ్భః । అగ్నివత్యేవ వ్యాచష్టే ॥ బ్రాహ్మణో దక్షిణత ఉపాస్తే ।

బ్రాహ్మణో వై ప్రజానా-ముపద్రష్టా ।

ఉపద్రష్ట-మత్యేవైనం యశ ఋచ్ఛతి ॥ ఈశ్వరం తం యశోఽర్హోరిత్యాహుః ।

యస్యాన్తే వ్యాచష్ట ఇతి । వరస్తస్మై దేయః ।

యదేవైనం తత్రోప నమతి । తదేవావ రున్ధే ॥ 5 (10)

T.B.2.2.1.6

అగ్నిమాదధానో దశహోత్రా ఽరణిమవదధ్యాత్ । ప్రజాతమేవైన-మాధతే ।

తేనైవోద్ధృత్యాగ్నిహోత్రం జహుయాత్ । ప్రజాతమేవైనజ్ఞహోతి ।

హవిర్నిర్వఘ్స్యన్-దశహోతారం వ్యాచక్షీత । ప్రజాతమేవైనం నిర్వపతి ।

సామిధేనీ-రనువక్ష్యన్-దశహోతారం వ్యాచక్షీత ।

సామిధేనీరేవ స్రుష్టాఽఽరభ్య ప్ర తనుతే ।

అథో యజ్ఞో వై దశహోతా । యజ్ఞమేవ తనుతే ॥ 6 (10)

T.B.2.2.1.7

అభిచరన్-దశహోతారం జహుయాత్ । నవ వై పురుషే ప్రాణాః । నాభిర్దశమీ । సప్రాణమేవైన-
 మభిచరతి । ఏతావద్వై పురుషస్య స్వమ్ ।
 యావత్ ప్రాణాః । యావదేవాస్యాస్తి । తదభిచరతి ॥ స్వకృత ఇరిణే జహోతి ప్రదరే
 వా ।

ఏతద్వా అస్యై నిర్ఋతిగృహీతమ్ () ।
 నిర్ఋతి గృహీత ఏవైనం నిర్ఋత్యా గ్రాహయతి ॥ యద్ వాచః క్రూరమ్ । తేన
 వషట్కరోతి । వాచ ఏవైనం క్రూరేణ ప్ర వృశ్చతి । తాజగార్తిమార్చ్ఛతి ॥ 7 (15)

(దశహోతా - సృష్ట్యా - ఋచ్చేద్ - వ్యాచష్టే - రున్ధ - ఏవ తనుతే - నిర్ఋతిగృహీతం
 పఞ్చ చ) (A1)

॥ 2.2.2 అనువాకం 2 - చతుర్వోత్రాదిమన్తాణాం క్రత్వర్థప్రయోగః ॥

T.B.2.2.2.1

ప్రజాపతిరకామయత దర్శపూర్ణమాసా సృజేయేతి ।

స ఏతం చతుర్వోతార-మపశ్యత్ ।

తం మససాన్దుద్రుత్యా హవనీయేఽజహోత్ ।

తతో వై స దర్శపూర్ణమాసావసృజత ।

తావస్మాథ్ సృష్టావపాక్రామతామ్ ।

తౌ గ్రహేణా గృహ్ణాత్ । తద్గ్రహస్య గ్రహాత్వమ్ ।

దర్శపూర్ణమాసా-వాలభమానః ।

చతుర్వోతారం మససాన్దుద్రుత్యా-హవనీయే

జహుయాత్ । దర్శపూర్ణమాసావేవ సృష్ట్యాన్దురభ్య ప్ర తనుతే । 8 (10)

T.B.2.2.2.2

గ్రహో భవతి । దర్శపూర్ణమాసయోః స్పష్టయోర్ధృత్యై ॥ సోఽకామయత చాతుర్మాస్యాని
 సృజేయేతి । స ఏతం పఞ్చహోతార-మపశ్యత్ । తం మనసాఽనుద్రుత్యా హవనీయేఽజుహోత్
 । తతో వై స చాతుర్మాస్యాన్యసృజత । తాన్యస్మాథ్-స్పష్టాన్యపాక్రామన్ ॥ తాని
 గ్రహేణాగృహ్లాత్ ।
 తద్గ్రహస్య గ్రహత్వమ్ । చాతుర్మాస్యాన్యాలభమానః । 9 (10)

T.B.2.2.2.3

పఞ్చహోతారం మనసాఽనుద్రుత్యా హవనీయే
 జుహుయాత్ । చాతుర్మాస్యాన్యేవ స్పష్టాఽఽరభ్య ప్ర తనుతే । గ్రహో భవతి ।
 చాతుర్మాస్యానాగ్ం స్పష్టానాం ధృత్యై ॥ సోఽకామయత పశుబన్ధగ్ం సృజేయేతి ।
 స ఏతగ్ం షడ్ధోతార-మపశ్యత్ । తం మనసాఽనుద్రుత్యా హవనీయేఽజుహోత్ । తతో
 వై స పశుబన్ధమసృజత ।
 సోఽస్మాథ్ స్పష్టో ఽపాక్రామత్ ।
 తం గ్రహేణాగృహ్లాత్ । 10 (10)

T.B.2.2.2.4

తద్గ్రహస్య గ్రహత్వమ్ । పశుబన్ధేన యక్షమాణః । షడ్ధోతారం మనసా ఽనుద్రుత్యా
 హవనీయే జుహుయాత్ । పశుబన్ధమేవ స్పష్టాఽఽరభ్య ప్ర తనుతే । గ్రహో భవతి ।
 పశుబన్ధస్య స్పష్టస్య ధృత్యై ॥
 సోఽకామయత సౌమ్య-మధ్వరగ్ం సృజేయేతి ।
 స ఏతగ్ం స్పష్టహోతార-మపశ్యత్ । తం మనసాఽనుద్రుత్యా హవనీయే ఽజుహోత్ ।
 తతో వై స సౌమ్య-మధ్వర-మసృజత । 11 (10)

T.B.2.2.2.5

సోఽస్మాథ్ స్పష్టోఽపాక్రామత్ । తం గ్రహేణాగృహ్లాత్ । తద్గ్రహస్య గ్రహత్వమ్ ।

దీక్షిష్యమాణః । సప్తహోతారం మనసాఽనుద్రుత్యా హవనీయే జహుయాత్ ।
 సౌమ్యమేవాధ్వరగ్ం సృష్ట్యాఽఽరభ్య ప్ర తనుతే । గ్రహో భవతి । సౌమ్యస్యా-ధ్వరస్య
 సృష్టస్య ధృత్యై ॥ దేవేభ్యో వై యజ్ఞో న ప్రాభవత్ । తమేతావచ్ఛః సమభరన్న । 12 (10)

T.B.2.2.2.6

యథ్ సభాంరాః । తతో వై తేభ్యో యజ్ఞః ప్రాభవత్ ।
 యథ్ సభాంరా భవన్తి । యజ్ఞస్య ప్రభూత్యై ॥ ఆతిత్యమాసాద్య వ్యాచష్టే ।
 యజ్ఞముఖం వా ఆతిధ్యమ్ । ముఖత ఏవ యజ్ఞగ్ం సభృంత్య ప్ర తనుతే ॥
 అయజ్ఞో వా ఏషః । యోఽపత్నీకః । న ప్రజాః ప్ర జాయేరన్న () । పత్నీర్వాచష్టే
 । యజ్ఞమేవాకః । ప్రజాసాం ప్రజననాయ ॥ ఉపసథ్సు వ్యాచష్టే । ఏతద్వై పత్నీనా-
 మాయతనమ్ । స్వ ఏవైనా ఆయతనేఽవ కల్పయతి ॥ 13 (16)
 (తనుత - ఆలభమానో - ఽగృహ్ - దస్యజ - తాభర - జ్ఞాయేరన్ షట్చ) (A2)

॥ 2.2.3 అనువాకం 3 - చతుర్వోతృపఞ్చహోతృమన్త్రగ్రహభాగయోః పురుషార్థ ప్రయోగః ॥

T.B.2.2.3.1

ప్రజాపతి-రకామయత ప్ర జాయేయేతి ।
 స తపోఽతప్యత ।
 స త్రివృతగ్ స్తోమ-మస్యజత ।
 తం పఞ్చదశస్తోమో మధ్యత ఉదత్పణత్ ।
 తౌ పూర్వపక్షశ్చాపరపక్షశ్చాభవతామ్ । పూర్వపక్షం దేవా అన్వస్యజ్యన్త ।
 అపరపక్ష-మన్వసురాః । తతో దేవా అభవన్న । పరాఽసురాః । యం కామయేత
 వసీయాన్ స్యాదితి । 14 (10)

T.B.2.2.3.2

తం పూర్వపక్షే యాజయేత్ | వసీయానేవ భవతి |
 యం క్రామయేత పాపీయాన్థ-స్యాదితి | తమపరపక్షే యాజయేత్ |
 పాపీయానేవ భవతి | తస్మాత్ పూర్వపక్షోఽపరపక్షాత్-కరుణ్యతరః ||
 ప్రజాపతిర్వై దశహోతా | చతుర్హోతా పఞ్చహోతా |
 షడ్హోతా సప్తహోతా | ఋతవః సమ్వర్షరః | 15 (10)

T.B.2.2.3.3

ప్రజాః పశవ ఇమే లోకాః | య ఏవం ప్రజాపతిం బహోర్భూయాగ్ంసం వేద | బహోరేవ
 భూయాన్ భవతి || ప్రజాపతిర్-దేవాసురానస్సజత |
 స ఇన్ద్రమపి నాస్సజత | తం దేవా అబ్రువన్ |
 ఇన్ద్రం నో జనయేతి | సోఽబ్రవీత్ | యథాఽహం యుష్మాగ్ స్తప్సాఽస్సృజి |
 ఏవమిన్ద్రం జనయధ్వమితి | 16 (10)

T.B.2.2.3.4

తే తపోఽతప్యన్త | త ఆత్మన్నిన్ద్ర-మపశ్యన్ | తమబ్రువన్ | జాయస్వేతి | సోఽబ్రవీత్
 |
 కిం భాగధేయ-మభిజనిష్య ఇతి |
 ఋతూన్ సమ్వర్షరమ్ | ప్రజాః పశూన్ |
 ఇమాల్ లోకానిత్యబ్రువన్ | తం వై మాఽఽహుత్యా ప్రజనయతేత్యబ్రవీత్ | 17 (10)

T.B.2.2.3.5

తం చతుర్హోత్రా ప్రాజనయన్ || యః క్రామయేత వీరో మ ఆ జాయేతేతి | స చతుర్హోతారం
 జహుయాత్ | ప్రజాపతిర్వై చతుర్హోతా |
 ప్రజాపతిరేవ భూత్వా ప్రజాయతే |

జ॒జన॒ది॒న్ద్ర-మి॒న్ద్రియా॒య స్వా॒హేతి॒ గ్రహే॑ణ జ॒హోతి॑ ।

ఆ॒ఽస్య॑ వీ॒రో జా॒యతే॑ । వీ॒రగ్ం హి దే॒వా ఏ॒తయా॑ ॒ఽఽహు॑త్యా ప్రా॒జన॑యన్ ॥
ఆ॒ది॒త్యాశ్చ॑ఙ్గీ॒రసశ్చ॑ సు॒వర్గే॑ లో॒కే ॒ఽస్పర్ధ॑న్త । వ॒యం పూ॑ర్వే సు॒వర్గం లో॒కమి॑యామ
వ॒యం పూ॑ర్వ ఇతి॑ । 18 (10)

T.B.2.2.3.6

త ఆ॒ది॒త్యా ఏ॒తం ప॑ఞ్చ॒హోతా॑ర-మపశ్యన్ ॥

తం పు॒రా ప్రా॑తరను॒వాకా॑దాగ్నిధ్యే ॒ఽజహ॑పుః ।

తతో॑ వై తే పూ॑ర్వే సు॒వర్గం లో॒కమీ॑యాన్ ॥

యః సు॒వర్గకా॑మః స్యాత్ । స ప॑ఞ్చ॒హోతా॑రం పు॒రా ప్రా॑తరను॒వాకా॑దాగ్నిధ్యే జ॒హుయాత్

స॒మ్వ॒థ్సరో॑ వై ప॑ఞ్చ॒హోతా॑ । స॒మ్వ॒థ్సరః॑ సు॒వర్గో లో॒కః । స॒మ్వ॒థ్సర ఏ॒వర్తు॑షు
ప్రతి॒ష్ఠాయ॑ । సు॒వర్గం లో॒కమే॑తి ॥

తే॒బ్రువన్-న॑ఙ్గీ॒రస ఆ॒ది॒త్యాన్ ॥ 19 (10)

T.B.2.2.3.7

క॒వ్ స్థ । క॒వ్ వః స॒దోభ్య॑ హ॒వ్యం వ॑ఙ్గామ ఇతి॑ । ఛ॒న్దః స్వి॑త్యబ్రువన్ ॥

గా॒య॒త్రియాం॑ త్రి॒ష్టభి॒-జగ॑త్యామితి॑ ।

తస్మా॑చ్ఛ॒న్దః సు స॒దభ్య॑ ఆ॒ది॒త్యేభ్యః॑ ।

ఆ॒ఙ్గీ॒రసీః ప్ర॒జా హ॒వ్యం వ॑హన్తి ।

వహ॑న్త్యన్తై ప్ర॒జా బ॒లిమ్ । ఐ॒నమ॑ప్రతి॒ఖ్యాతం॑ గచ్ఛతి॑ । య ఏ॒వం వేద॑ ॥ ద్వాద॑శ॒మాసాః॑

ప॑ఞ్చార్త॒వః () । త్రయ॑ ఇ॒మే లో॒కాః । అ॒సా॒వాది॒త్య ఏ॒కవి॒గ్ంశః॑ ।

ఏ॒తస్మిన్ వా ఏ॒ష శ్రి॒తః । ఏ॒తస్మిన్-ప్రతి॑ష్ఠితః ।

య ఏ॒వమే॒తగ్ శ్రి॒తం ప్రతి॑ష్ఠితం వేద॑ । ప్రత్యే॒వ తి॑ష్ఠతి ॥ 20 (16)

(స్యాది॑తి - స॒మ్వ॒థ్సరో - జ॒నయ॑ధ్వమితి - త్యబ్ర॒వీత్ - పూ॑ర్వ ఇ॒త్యా - ది॒త్యాన్ -

॥ 2.2.4 అనువాకం 4 - జగధ్ సృష్టికథనముఖేన హోతృమస్తప్రశంసా ॥

T.B.2.2.4.1

ప్రజాపతి-రకామయత ప్రజాయేయేతి । స ఏతం దశహోతార-మపశ్యత్ । తేన దశధా
ఽఽత్మానం విధాయ । దశహోత్రా ఽతప్యత । తస్య చిత్తిః స్రుగాసీత్ । చిత్తమాఙ్గమ్
। తస్యైతావత్యేవ వాగాసీత్ ।
ఏతావాన్. యజ్ఞక్రతుః ॥ స చతుర్హోతార-మస్పృజత । సోఽనన్దత్ । 21 (10)

T.B.2.2.4.2

అస్సృక్షి వా ఇమమితి । తస్య సోమో హవిరాసీత్ ।
స చతుర్హోత్రా ఽతప్యత । సోఽతామ్యత్ ।
స భూరితి వ్యాహరత్ । స భూమిమస్పృజత ।
అగ్నిహోత్రం దర్శపూర్ణమాసౌ యజుగ్ంషి ।
స ద్వితీయమతప్యత । సోఽతామ్యత్ । స భువ ఇతి వ్యాహరత్ । 22 (10)

T.B.2.2.4.3

సోఽన్తరిక్ష-మస్పృజత । చాతుర్మాస్యాని సామాని । స తృతీయమతప్యత । సోఽతామ్యత్
। స సువరితి వ్యాహరత్ । స దివమస్పృజత ।
అగ్నిష్టోమ-ముక్త్య-మతిరాత్రమృచః ।
ఏతా వై వ్యాహృతయ ఇమే లోకాః ।
ఇమాన్ ఖలు వై లోకానను ప్రజాః పశవశ్చన్దాగ్ంసి ప్రాజాయన్త ।
య ఏవమేతాః ప్రజాపతేః ప్రథమా వ్యాహృతిః ప్రజాతా వేద । 23 (10)

ప్ర ప్రజయా పశుభిర్-మిథునైర్-జాయతే ॥

స పశ్చహోతార-మసృజత । స హవిర్నా-విన్దత । తస్మై సోమ-స్తనువం ప్రాయచ్ఛత్

ఏతత్ తే హవిరితి । స పశ్చహోత్రా తప్యత ।

సోఽతామ్యత్ । స ప్రత్యజ్జబాధత । సోఽసురా-నసృజత । తదస్యా ప్రియమాసీత్ ।

24 (10)

తద్-దుర్వర్ణగ్ం హిరణ్యమభవత్ ।

తద్-దుర్వర్ణస్య హిరణ్యస్య జన్మ ।

స ద్వితీయమతప్యత । సోఽతామ్యత్ । స ప్రాజబాధత । స దేవానసృజత । తదస్య

ప్రియమాసీత్ । తథ్ సువర్ణగ్ం హిరణ్యమభవత్ ।

తథ్ సువర్ణస్య హిరణ్యస్య జన్మ ।

య ఏవగ్ం సువర్ణస్య హిరణ్యస్య జన్మ వేద । 25 (10)

సువర్ణ ఆత్మనా భవతి । దుర్వర్ణోఽస్య భ్రాతృవ్యః । తస్మాథ్ సువర్ణగ్ం హిరణ్యం

భార్యమ్ । సువర్ణ ఏవ భవతి । ఐనం ప్రియం గచ్ఛతి నాప్రియమ్ ॥ స సప్తహోతార-
మసృజత ।

స సప్తహోత్రైవ సువర్ణం లోకమైత్ ॥

త్రిణవేన స్తోమేనైభ్యో లోకేభ్యోఽసురాన్ ప్రాణుదత ।

త్రయస్త్రిగ్ంశేన ప్రత్యతిష్ఠత్ । ఏకవిగ్ంశేన రుచమధత్త । 26 (10)

సప్తదశేన ప్రాజాయత । య ఏవం విద్వాన్ సోమేన యజతే । సప్తహోత్రైవ సువర్ణం

లోకమేతి । త్రిణవేన స్తోమేనైభ్యో లోకేభ్యో భ్రాతృవ్యాన్-ప్రణుదతే । త్రయస్త్రిగ్శేన ప్రతి
తిష్ఠతి । ఏకవిగ్శేన రుచం ధత్తే ।

సప్తదశేన ప్రజాయతే । తస్మాథ్-సప్తదశః స్తోమో న నిర్హృత్యః । ప్రజాపతి ర్వై సప్తదశః
। ప్రజాపతిమేవ మధ్యతో ధత్తే ప్రజాత్యై () ॥ 27 (10)

(అనన్ద - భువ ఇతి వ్యాహరద్ - వేదా - సిద్ - వేదా - ధత్త - ప్రజాత్యై) (A4)

॥ 2.2.5 అనువాకం 5 - దక్షిణాప్రతిగ్రహమస్త్రవ్యాఖ్యానమ్ ॥

T.B.2.2.5.1

దేవా వై వరుణమయాజయన్న్ । స యస్యై యస్యై దేవతాయై దక్షిణామనయత్ ।
తామస్లినాత్ । తేఽబ్రువన్న్ । వ్యావృత్య ప్రతి గృహ్ణామ ।
తథా నో దక్షిణా న వేష్యతీతి । తే వ్యావృత్య ప్రత్యగృహ్ణాన్న్ । తతో వై తాం దక్షిణా
నాస్లినాత్ ।

య ఏవం విద్వాన్ వ్యావృత్య దక్షిణాం ప్రతిగృహ్ణాతి । నైనం దక్షిణా స్లినాతి ॥ 28 (10)

T.B.2.2.5.2

రాజా త్వా వరుణో నయతు దేవి దక్షిణేఽగ్నయే హిరణ్యమిత్యాహ । ఆగ్నేయం వై
హిరణ్యమ్ । స్వయైవైనద్-దేవతయా ప్రతి గృహ్ణాతి ।

సోమాయ వాస ఇత్యాహ । సౌమ్యం వై వాసః ।

స్వయైవైనద్-దేవతయా ప్రతి గృహ్ణాతి । రుద్రాయ గామిత్యాహ । రౌద్రీ వై గౌః ।
స్వయైవైనాం దేవతయా ప్రతి గృహ్ణాతి । వరుణాయాశ్వమిత్యాహ । 29 (10)

T.B.2.2.5.3

వారుణో వా అశ్వః । స్వయైవైనం దేవతయా ప్రతి గృహ్లాతి । ప్రాజాపతయే పురుషమిత్యాహ
 । ప్రాజాపత్యో వై పురుషః । స్వయైవైనం దేవతయా ప్రతి గృహ్లాతి । మనవే తల్పమిత్యాహ
 ।
 మానవో వై తల్పః । స్వయైవైనం దేవతయా ప్రతి గృహ్లాతి । ఉత్తానాయాఙ్గీరసాయాన
 ఇత్యాహ ।

ఇయం వా ఉత్తాన ఆఙ్గీరసః । 30 (10)

T.B.2.2.5.4

అనయైవైనత్-ప్రతి గృహ్లాతి ॥ వైశ్వానర్యా రాచ రథం ప్రతి గృహ్లాతి । వైశ్వానరో వై
 దేవతయా రథః । స్వయైవైనం దేవతయా ప్రతి గృహ్లాతి ॥
 తేనామృతత్వమశ్యా-మిత్యాహ । అమృతమేవాత్మన్-ధత్తే ॥
 వయో దాత్ర ఇత్యాహ । వయ ఏవైనం కృత్వా । సువర్గం లోకం గమయతి ॥
 మయో మహ్యమస్తు ప్రతిగ్రహీత్ర ఇత్యాహ । 31 (10)

T.B.2.2.5.5

యద్వై శివమ్ । తన్మయః । ఆత్మన ఏవైషా పరీత్తిః ॥
 క ఇదం కస్మా అదాదిత్యాహ । ప్రజాపతిర్వై కః ।
 స ప్రజాపతయే దదాతి ॥ కామః కామాయేత్యాహ । కామేన హి దదాతి । కామేన
 ప్రతిగృహ్లాతి ॥
 కామో దాతా కామః ప్రతి గ్రహీతేత్యాహ । 32 (10)

T.B.2.2.5.6

కామో హి దాతా । కామః ప్రతి గ్రహీతా ॥ కామగ్ం సముద్ర-మావిశేత్యాహ । సముద్ర
 ఇవ హి కామః । నేవ హి కామస్యాన్తోఽస్తి । న సముద్రస్య ॥
 కామేన త్వా ప్రతి గృహ్లామిత్యాహ । యేన కామేన ప్రతి గృహ్లాతి । స ఏవైనమముష్మిల్
 లోకే కామ ఆగచ్ఛతి ॥ కామైతత్త ఏషా తే కామ దక్షిణేత్యాహ () । కామ ఏవ తద్-

యజమానోఽముష్మిల్ లోకే దక్షిణామిచ్ఛతి ।

న ప్రతిగ్రహీతరీ ॥ య ఏవం విద్వాన్-దక్షిణాం ప్రతిగ్రహోతి । అన్యణామేవైనాం ప్రతి
గ్రహోతి ॥ 33 (14)

(వీనాత్య - శ్వమిత్యాహ - జిరసః - ప్రతిగ్రహీత్ర ఇత్యాహ - ప్రతిగ్రహీతేత్యాహ - దక్షిణేత్యాహ
చత్వారి చ) (A5)

॥ 2.2.6 అనువాకం 6 - ద్వాదశాహదశమేఽహని హోతృమన్తాః ॥

T.B.2.2.6.1

అన్తో వా ఏష యజ్ఞస్య । యద్-దశమమహాః ।

దశమేఽహ్నో-సర్పరాజ్ఞయా ఋగ్భిః స్తువన్తి । యజ్ఞస్యైవాన్తం గత్వా । అన్నాద్యమవరున్ధతే

॥ తిస్సభిః స్తువన్తి । త్రయ ఇమే లోకాః ।

ఏభ్య ఏవ లోకేభ్యోఽన్నాద్యమవరున్ధతే । పృశ్నివతీర్-భవన్తి । అన్నం వై పృశ్ని । 34

(10)

T.B.2.2.6.2

అన్నమేవావ-రున్ధతే ॥ మనసా ప్రస్తాతి । మనసోద్ధాయతి । మనసా ప్రతి హరతి ।

మన ఇవ హి ప్రజాపతిః । ప్రజాపతేరాప్త్యై ॥ దేవా వై సర్పాః । తేషామియగ్ం రాజ్ఞీ ।

యథ్-సర్పరాజ్ఞయా ఋగ్భిః స్తువన్తి । అస్యామేవ ప్రతి తిష్ఠన్తి ॥ 35 (10)

T.B.2.2.6.3

చతుర్వోత్వాన్. హోతా వ్యాచష్టే । స్తుతమనుశగ్ంసతి శాన్త్యై ॥

అన్తో వా ఏష యజ్ఞస్య । యద్-దశమమహాః ।

ఏతత్ ఖలు వై దేవానాం పరమం గుహ్యం బ్రహ్మ । యచ్ఛతుర్వోతారః । దశమేఽహ్నో-

శ్చతుర్హోత్రాన్ వ్యాచష్టే । యజ్ఞస్యైవాన్తం గత్వా ।
 పరమం దేవానాం గుహ్యం బ్రహ్మోవరున్ధే ।
 తదేవ ప్రకాశం గమయతి । 36 (10)

T.B.2.2.6.4

తదేనం ప్రకాశం గతమ్ । ప్రకాశం ప్రజానాం గమయతి ॥ వాచం యచ్ఛతి । యజ్ఞస్య
 ధృత్యై ॥ యజమానదేవత్యం వా అహాః ।
 భ్రాతృవ్యదేవత్యా రాత్రిః । అహ్నా రాత్రిం ధ్యాయేత్ ।
 భ్రాతృవ్యస్యైవ తల్లోకం వృజ్కే ।

యద్ధివా వాచం విస్సజేత్ । అహరాభ్రాతృవ్యాయోచ్చిగ్ంషేత్ () ।
 యన్నక్తం విస్సజేత్ । రాత్రిం భ్రాతృవ్యాయోచ్చిగ్ంషేత్ ।
 అధివృక్షసూర్యే వాచం విస్సజతి ।
 ఏతావన్తమేవాస్మై లోకముచ్చిగ్ంషతి । యావదాదిత్యోఽన్తమేతి ॥ 37 (15)
 (పృశ్ని - తిష్ఠన్తి - గమయతి - శిగ్ంషేత్ పఞ్చ చ) (A6)

॥ 2.2.7 అనువాకం 7 - సప్తహోతృమన్తసాధ్యయజ్ఞప్రశంసా ॥

T.B.2.2.7.1

ప్రజాపతిః ప్రజా అస్సజత । తాః స్సప్తాః సమశ్లిష్యన్న్ । తా రూపేణాను ప్రావీశత్ ।
 తస్మాదాహుః । రూపం వై ప్రజాపతిరితి ।
 తా నామ్నాఽను ప్రావీశత్ । తస్మాదాహుః । నామ వై ప్రజాపతిరితి । తస్మాదప్యా
 ఽమిత్రౌ సగంత్య । నామ్నా చేధ్వయేతే । 38 (10)

T.B.2.2.7.2

మి॒త్రమే॒వ భ॑వతః ॥ ప్ర॒జాప॑తిర్ దే॒వాసు॒రాన॑స్సృజత । స ఇ॒న్ద్రమ॒పి నా॑స్సృజత । తం దే॒వా
అ॒బ్రువ॑న్న । ఇ॒న్ద్రం నో॑ జ॒నయే॑తి । స ఆ॒త్మ-న్ని॑న్ద్ర-మ॒పశ్య॑త్ । తమ॑స్సృజత । తం
త్రి॒ష్టుగ్-వీ॒ర్యం॑ భూ॒త్వాఽను॑ ప్రా॒విశ॑త్ । తస్య॑ వజ్రః ప॒ఞ్చద॒శో హస్త॑ ఆప॒ద్యత॑ ।
తేనో॑దయా॒సురా॑న॒భ్య భవ॑త్ ॥ 39 (10)

T.B.2.2.7.3

య ఏ॒వం వే॑ద । అ॒భి భ్రా॑తృ॒వ్యాన్ భవ॑తి ॥ తే దే॒వా అ॑సు॒రైర్-వి॒జిత్య॑ । సు॒వర్గం
లో॒కమాయ॑న్న । తే॒ఽము॑ష్మిల్ లో॒కే వ్య॑క్షు॒ద్ధ్యన్న్ ।
తే॒ఽబ్రువ॑న్న । అ॒ముతః॑ ప్ర॒దానం॑ వా ఉప॑జిజివి॒మేతి॑ ।
తే స॒ప్తహో॑తారం య॒జ్ఞం వి॒ధాయా॑యా॒స్యమ్ । ఆ॒ఙ్గీర॑సం ప్రా॒హిణ్య॑న్న । ఏ॒తేనా॒ముత్ర॑
కల్ప॑యేతి । 40 (10)

T.B.2.2.7.4

తస్య॑ వా ఇ॒యం క్లృ॑ప్తిః । యద్ది॒దం కిం॑ చ । య ఏ॒వం వే॑ద । కల్ప॑తే॒ఽస్మై । స వా
అ॒యం మ॑ను॒ష్యేషు॑ య॒జ్ఞః స॒ప్తహో॑తా । అ॒ముత్ర॑ స॒ద్భ్యో దే॒వేభ్యో॑ హ॒వ్యం వ॑హతి । య
ఏ॒వం వే॑ద ।
ఉ॒పైనం॑ య॒జ్ఞో న॑మతి ॥ సో॒ఽమ॑న్యత ।
అ॒భి వా ఇ॒మేఽస్మా-॒ల్లోకా॑ద॒ముం లో॒కం క॑మిష్య॒న్త ఇతి॑ () । స వాచ॑స్వతే హృ॒దితి
వ్యా॑హరత్ । తస్మాత్ పు॒త్రో హృ॑ద॒యమ్ । తస్మా॑ద॒స్మా-॒ల్లోకా॑ద॒ముం లో॒కం నా॑భికా॒మయ॑న్తే
।
పు॒త్రో హి హృ॑ద॒యమ్ ॥ 41 (14)
(హ్యయే॑త - అభవత్ - కల్పయే - తీతి చ॒త్వారి॑ చ) (A7)

॥ 2.2.8 అనువాకం 8 - హోతృమన్త్రాణాం సోమయాగాఙ్గత్వమ్ ॥

T.B.2.2.8.1

దే॒వా వై చతు॑ర్హో॒తృభి॑ర్-య॒జ్ఞమ॑తన్వత ।

తే వి పా॒ప॒మనా॑ భ్రాతృవ్యే॒ణాజ॑యన్త । అ॒భి సు॑వ॒ర్గం లో॒కమ॑జయన్న్ । య ఏ॒వం వి॒ద్వాగ్-
శ్చతు॑ర్హో॒తృభి॑ర్యజ్ఞం తను॒తే । వి పా॒ప॒మనా॑ భ్రాతృవ్యే॒ణ జయ॑తే । అ॒భి సు॑వ॒ర్గం లో॒కం
జ॑యతి ॥

ష॒డోత్రా॑ ప్రా॒యణీ॑యమాసాదయతి । అ॒ముష్మై॑ వై లో॒కాయ॑ ష॒డోతా॑ । ఘ్ను॒న్తి ఖ॒లు వా
ఏ॒తథ్ సోమ॑మ్ । యద॑భిషు॒ణ్వన్తి॑ । 42 (10)

T.B.2.2.8.2

ఋ॒జుఃపై॒వై న॑మ॒ముం లో॒కం గ॑మయతి । చతు॑ర్హో॒త్రా ౭౭॒తి॒త్యమ్ । యశో॑ వై చతు॑ర్హో॒తా ।
యశ॑ ఏ॒వాత్మన్-ధ॑త్యే । ప॒ఞ్చహో॑త్రా ప॒శుము॑ప సాదయతి । సు॒వ॒ర్గ్యో వై ప॒ఞ్చహో॑తా
। యజ॑మానః ప॒శుః । యజ॑మానమే॒వ సు॑వ॒ర్గం లో॒కం గ॑మయతి ।

గ్ర॒హాన్-గృ॒హీ॒త్వా స॒ప్తహో॑తారం జుహోతి ।
ఇ॒న్ద్రియం॑ వై స॒ప్తహో॑తా । 43 (10)

T.B.2.2.8.3

ఇ॒న్ద్రియ॑మే॒వాత్మన్-ధ॑త్యే ॥ యో వై చతు॑ర్హో॒తృ-నను॑స॒వనం॑ త॒ర్పయ॑తి । తృ॒ప్యతి
ప్ర॒జయా॑ ప॒శుభిః॑ । ఉ॒పై॒నగ్ం సోమ॑పి॒థో న॑మతి ।

బ॒హిష్ప॑వ॒మానే॑ దశ॒హోతా॒రం వ్యా॑చక్షీత ।
మా॒ధ్యన్దినే॑ పవ॒మానే॑ చతు॑ర్హో॒తారమ్ । ఆ॒ర్భవే॑ పవ॒మానే॑ ప॒ఞ్చహో॑తారమ్ । పి॒తృయ॒జ్ఞే
ష॒డోతా॑రమ్ । య॒జ్ఞాయ॒జ్ఞయ॑స్య స్తో॒త్రే స॒ప్తహో॑తారమ్ । అ॒నుస॒వన॑మే॒వైనాగ్ స్త॒ర్పయ॑తి
। 44 (10)

T.B.2.2.8.4

తృ॒ప్యతి ప్ర॒జయా॑ ప॒శుభిః॑ । ఉ॒పై॒నగ్ం సోమ॑పి॒థో న॑మతి ॥ దే॒వా వై చతు॑ర్హో॒తృభిః
స॒త్రమా॑సత । ఋ॒ద్ధిప॑రిమి॒తం యశ॑స్కా॒మాః । తే॒బ్రు॑వన్న్ । యన్నః॑ ప్ర॒థమం॑ యశ॑

ఋచ్ఛాత్ । సర్వేషాం నస్తథ్-సహసదితి । సోమశ్చతుర్హోత్రా । అగ్నిః పఞ్చహోత్రా ।
ధాతా షడ్హోత్రా । 45 (10)

T.B.2.2.8.5

ఇన్ద్రః సప్తహోత్రా । ప్రజాపతిర్-దశహోత్రా ।
తేషాగ్ం సోమగ్ం రాజానం యశ ఆర్ఛుత్ ॥ తస్మ్యకామయత । తేనాపాక్రామత్ ।
తేన ప్రలాయమచరత్ । తం దేవాః ప్రైషైః ప్రైషమైచ్ఛన్న్ । తత్-ప్రైషాణాం ప్రైషత్వమ్
నివిద్భిర్న్యవేదయన్న్ । తన్నివిదాం నివిత్వమ్ । 46 (10)

T.B.2.2.8.6

ఆప్రిభిరాపువన్న్ । తదాప్రిణామాప్రిత్వమ్ । తమఘున్న్ । తస్య యశో వ్యగృహ్ణాత
। తే గ్రహా అభవన్న్ । తద్గ్రహాణాం గ్రహత్వమ్ । యస్యైవం విదుషో గ్రహా గృహ్యన్తే ।
తస్య త్వేవ గృహీతాః ॥ తేఽబ్రువన్న్ । యో వై నః శ్రేష్ఠోఽభూత్ । 47 (10)

T.B.2.2.8.7

తమవధిష్ఠా । పునరిమగ్ం సువామహా ఇతి । తం ఛన్దోభి-రసువన్త్ । తచ్ఛన్దసాం ఛన్దస్త్యమ్
। సామ్నా సమాసయన్న్ । తథ్ సామ్నః సామత్వమ్ ।
ఉక్తై-రుదస్థాపయన్న్ । తద్దుక్థానా-ముక్థత్వమ్ । య ఏవం వేద । ప్రత్యేవ తిష్ఠతి । 48
(10)

T.B.2.2.8.8

సర్వమాయురేతి ॥ సోమో వై యశః । య ఏవం విద్వాన్-సోమమాగచ్ఛతి ।
యశ ఏవైనమృచ్ఛతి । తస్మాదాహుః । యశ్చైవం వేద యశ్చ న । తావుభౌ సోమ-
మాగచ్ఛతః । సోమో హి యశః । తం త్వాఽవ యశ ఋచ్ఛతిత్యాహుః । యః సోమే
సోమం ప్రాహేతి () । తస్మాథ్-సోమే సోమః ప్రోచ్యః । యశ ఏవైనమృచ్ఛతి ॥ 49 (12)

(అభిషు॑ణ్వ॒న్తి - సప్త॑హో॒తా - తర్ప॑య॒తి - షడ్ధో॑త్రా - నివి॒త్త్వ - మఘ్నా॑త్ - తిష్ఠ॒తి - ప్రాహే॒తి ద్వే చ) (A8)

॥ 2.2.9 అనువాకం 9 - హోతృమన్వోత్పత్తికథనప్రసక్తేన జగథ్ సృష్టిః ॥

T.B.2.2.9.1

ఇ॒దం వా అగ్రే॑ వైవ కి॒ంచనా॑సీత్ । న ద్యో॑రా॒సీత్ । న పృ॑థి॒వీ । నాన్త॑రి॒క్షమ్ । తదస॑దే॒వ
సన్మ॑నో ౭కురు॒త స్యా॑మి॒తి । తద॑త॒ప్యత । తస్మా॑త్-తే॒ప్రానా॑ద్ధూ॒మో౭జాయ॑త । తద్-
భూ॑యో౭త॒ప్యత ।

తస్మా॑త్-తే॒ప్రానా॑ద్గ్ని-ర॒జాయ॑త । తద్-భూ॑యో౭త॒ప్యత । 50 (10)

T.B.2.2.9.2

తస్మా॑త్-తే॒ప్రానా॑జ్ఞో॒తి-ర॒జాయ॑త । తద్-భూ॑యో౭త॒ప్యత ।

తస్మా॑త్-తే॒ప్రానా॑ద్రి॒చ్ఛి-ర॒జాయ॑త । తద్-భూ॑యో౭త॒ప్యత ।

తస్మా॑త్-తే॒ప్రానా॑న్మ॒రీచ॑యో౭జాయ॒న్త ।

తద్-భూ॑యో౭త॒ప్యత । తస్మా॑త్-తే॒ప్రానా॑దు॒ద్ధారా॑ అ॒జాయ॒న్త । తద్-భూ॑యో౭త॒ప్యత

। తద॑భ్ర॒మి॒వ స॑మ॒హన్య॑త ॥

తద్-వ॒స్తిమ॑భినత్ । 51 (10)

T.B.2.2.9.3

స స॑ము॒ద్రో౭భ॑వత్ ।

తస్మా॑థ్-స॒ముద్ర॑స్య న పి॒బన్తి ।

ప్ర॒జన॑నమి॒వ హి మ॑న్య॒న్తే ।

తస్మా॑త్ ప॒శోర్-జా॑య॒మానా॑దాపః పు॒రస్తాద్-యన్తి ॥

తద్-దశహోతాఽన్వసృజ్యత | ప్రజాపతిర్వై దశ హోతా || య ఏవం తపసో వీర్యం
 విద్వాగ్నస్యతే | భవత్యేవ || తద్వా ఇదమాపః సలిల-మాసీత్ | సోఽరోదీత్-ప్రజాపతిః
 | 52 (10)

T.B.2.2.9.4

స కస్మా అజ్ఞి | యద్-యస్యా అప్రతిష్ఠాయా ఇతి | యదఘ్స్వి-వాపద్యత | సా
 పృథివ్యభవత్ | యద్యవ్యమృష్ట | తదన్తరిక్ష-మభవత్ |
 యదూర్ధ్వ-ముదమృష్ట | సా ద్యౌరభవత్ | యదరోదీత్ | తదనయో రోదన్త్వమ్ | 53
 (10)

T.B.2.2.9.5

య ఏవం వేద | నాస్య గృహే రుదన్తి | ఏతద్వా ఏషాం లోకానాం జన్మ | య ఏవమేషాం
 లోకానాం జన్మ వేద | వైషు లోకే-ష్వార్తిమార్చ్ఛతి | స ఇమాం ప్రతిష్ఠా-మవిన్దత ||
 స ఇమాం ప్రతిష్ఠాం విత్వాఽకామయత ప్రజాయేయేతి | స తపోఽతప్యత | సోఽన్తర్వానభవత్
 |
 స జఘనాదసురా-నసృజత | 54 (10)

T.B.2.2.9.6

తేభ్యో మృన్మయే పాత్రేఽన్నమదుహత్ | యాఽస్య సా తనూరాసీత్ | తామపాహత
 | సా తమిస్త్రాఽభవత్ || సోఽకామయత ప్రజాయేయేతి | స తపోఽతప్యత |
 సోఽన్తర్వా-నభవత్ | స ప్రజననాదేవ ప్రజా అసృజత | తస్మాద్దిమా భూయిష్ఠాః |
 ప్రజననాద్యేనా అసృజత | 55 (10)

T.B.2.2.9.7

తాభ్యో దారుమయే పాత్రే పయోఽదుహత | యాఽస్య సా తనూరాసీత్ | తామపాహత
 | సా జోఘ్నాఽభవత్ || సోఽకామయత ప్రజాయేయేతి |
 సతపోఽతప్యత | సోఽన్తర్వా-నభవత్ |

స ఉపపక్షాభ్యా-మేవర్తూనస్సృజత ।
 తేభ్యో రజతే పాత్రే ఘృతమదుహాత్ ।
 యాఽస్య సా తనూరాసీత్ । 56 (10)

T.B.2.2.9.8

తామపాహత । సోఽహోరాత్రయోః స్థి-రభవత్ ॥ సోఽకామయత ప్రజాయేయేతి ।
 స తపోఽతప్యత । సోఽన్తర్వా-నభవత్ । స ముఖాద్-దేవా-నస్సృజత ।
 తేభ్యో హరితే పాత్రే సోమమదుహాత్ । యాఽస్య సా తనూరాసీత్ । తామపాహత ।
 తదహరభవత్ ॥ 57 (10)

T.B.2.2.9.9

ఏతే వై ప్రజాపతేర్దోహాః । య ఏవం వేద । దుహ ఏవ ప్రజాః ॥ దివా వై నోఽభూదితి ।
 తద్-దేవాసాం దేవత్వమ్ । య ఏవం దేవాసాం దేవత్వం వేద । దేవవానేవ భవతి ॥
 ఏతద్వా అహోరాత్రాణాం జన్మ ।
 య ఏవమహోరాత్రాణాం జన్మ వేద । నాహోరాత్రేష్వార్తిమార్చ్ఛతి ॥ 58 (10)

T.B.2.2.9.10

అసతోఽధి మనోఽస్సృజ్యత । మనః ప్రజాపతి-మస్సృజత । ప్రజాపతిః ప్రజా అస్సృజత ।
 తద్వా ఇదం మనస్యేవ పరమం ప్రతిష్ఠితమ్ ।
 యదిదం కించ । తదేతచ్ఛోచ్యవస్య సంనామ బ్రహ్మ ॥ వ్యుచ్ఛన్తి వ్యుచ్ఛన్యన్తై వస్యసీ
 వస్యసీ వ్యుచ్ఛతి । ప్రజాయతే ప్రజయా పశుభిః ।
 ప్ర పరమేష్ఠినో మాత్రా-మాప్నోతి । య ఏవం వేద () ॥ 59 (10)
 (అగ్నిరజాయత తద్భూయోఽతప్యతా - భినద - రోదీత్ ప్రజాపతి - రోదస్త్వ - మస్సృజ
 - తాస్సృజత - ఘృతమదుహాద్యాఽస్య సా తనూరాసీ - దహరభవద్ - ఋచ్ఛతి - వేద)
 (A9)

(ఇదం ధూమోఽగ్నిర్ జ్యోతి రర్చిర్ మరీచయ ఉదారా స్తదభ్రగ్ం /
 స జఘనాథ్ సా తమిస్త్రా స ప్రజననాథ్ సా జోథ్నా స ఉపపక్షాభ్యాగ్ం సోఽహోరాత్రయోః
 సన్ధిః సముఖాత్ తదహర్ దేవవాన్ / మృన్మయే దారుమయే రజతే హరితే తేభ్యస్తాభ్యో
 ద్వే తేభ్యోఽన్నం పయో
 ఘృతగ్ం సోమమ్)

॥ 2.2.10 అనువాకం 10 - దేవసృష్టిమధ్యేఽవస్థితస్యేన్ద్రస్య దేవతాధిపతిత్వమ్ ॥

T.B.2.2.10.1

ప్రజాపతి-రిన్ద్రమసృజ-తానుజావరం దేవానామ్ । తం ప్రాహిణోత్ । పరేహి । ఏతేషాం
 దేవానా-మధిపతిరేధీతి । తం దేవా అబ్రువన్న్ ।
 కస్త్యమసి । వయం వై త్వచ్చేయాగ్ంసః స్మ ఇతి । సోఽబ్రవీత్ । కస్త్యమసి వయం
 వై త్వచ్చేయాగ్ంసః స్మ ఇతి మా దేవా అవోచన్నితి ॥
 అథ వా ఇదం తర్హి ప్రజాపతౌ హర ఆసీత్ । 60 (10)

T.B.2.2.10.2

యదస్మిన్నాదిత్యే । తదేనమబ్రవీత్ । ఏతన్మే ప్రయచ్ఛ । అథాహమేతేషాం దేవానా-
 మధిపతిర్-భవిష్యామితి । కోహగ్-స్యామిత్యబ్రవీత్ । ఏతత్ ప్రదాయేతి । ఏతథ్-స్యా
 ఇత్యబ్రవీత్ । యదేతద్బ్రవిషీతి । కో హ వై నామ ప్రజాపతిః । య ఏవం వేద । 61 (10)

T.B.2.2.10.3

విదురేనం నామ్నా । తదస్మై రుక్మం కృత్వా ప్రత్యముఞ్చత్ । తతో వా ఇన్ద్రో దేవానా-
 మధిపతి-రభవత్ । య ఏవం వేద । అధిపతిరేవ సమానానాం భవతి ॥ సోఽమన్యత
 ।

కిం కిం వా అకరమితి । స చన్ద్రం మ ఆహరేతి ప్రాలపత్ । తచ్ఛన్ద్రమస-శ్చన్ద్రమస్త్యమ్
|
య ఏవం వేద । 62 (10)

T.B.2.2.10.4

చన్ద్రవానేవ భవతి ॥ తం దేవా అబ్రువన్న్ ।
సువీర్యో ఽమర్యా యథా గోపాయత ఇతి । తథ్ సూర్యస్య సూర్యత్వమ్ । య ఏవం
వేద । నైనం దభోతి ॥
కశ్చ నాస్మిన్వా ఇదమిన్ద్రియం ప్రత్యస్థాదితి । తదిన్ద్ర-స్యేన్ద్రత్వమ్ । య ఏవం వేద ।
ఇన్ద్రియావ్యేవ భవతి ॥ 63 (10)

T.B.2.2.10.5

అయం వా ఇదం పరమోఽభూదితి ।
తత్-పరమేష్ఠినః పరమేష్ఠిత్వమ్ ।
య ఏవం వేద । పరమామేవ కాష్ఠాం
గచ్ఛతి ॥ తం దేవాః సమన్తం పర్యవిశన్న్ । వసవః పురస్తాత్ । రుద్రా దక్షిణతః ।
ఆదిత్యాః పశ్చాత్ । విశ్వే దేవా ఉత్తరతః । అఙ్గీరసః ప్రత్యఞ్చమ్ । 64 (10)

T.B.2.2.10.6

సాధ్యః పరాఞ్చమ్ । య ఏవం వేద । ఉపైనగ్ం సమానాః సం విశన్తి ॥ స ప్రజాపతిరేవ
భూత్వా ప్రజా ఆవయత్ । తా అస్మై నాతిష్ఠన్తాన్నాద్యాయ ।
తా ముఖం పురస్తాత్-పశ్యన్తిః । దక్షిణతః పర్యాయన్న్ । స దక్షిణతః పర్యవర్తయత ।
తా ముఖం పురస్తాత్-పశ్యన్తిః ।
ముఖం దక్షిణతః । 65 (10)

T.B.2.2.10.7

పశ్చాత్-పర్యాయన్న్ । స పశ్చాత్-పర్యవర్తయత ।

తా ముఖం పురస్తాత్-పశ్యన్తిః ।

ముఖం దక్షిణతః । ముఖం పశ్చాత్ । ఉత్తరతః పర్యాయన్న । స ఉత్తరతః పర్యవర్తయత
। తా ముఖం పురస్తాత్-పశ్యన్తిః । ముఖం దక్షిణతః । ముఖం పశ్చాత్ () । 66 (10)

T.B.2.2.10.8

ముఖముత్తరతః । ఊర్ధ్వా ఉదాయన్న ।

స ఉపరిష్టాన్న్య-వర్తయత ।

తాః సర్వతోముఖో భూత్వా ౭౭వయత్ ।

తతో వై తస్మై ప్రజా అతిష్ఠంతాన్నాద్యాయ ॥

య ఏవం విద్వాన్ పరి చ వర్తయతే ని చ ।

ప్రజాపతిరేవ భుత్వా ప్రజా అత్తి ।

తిష్ఠన్తే౭స్మై ప్రజా అన్నాద్యాయ ।

అన్నాద ఏవ భవతి ॥ 67 (9)

(ఆసీద్ - వేద - చన్ద్రమస్త్యం య ఏవం వేదే - స్త్రియావ్యేవ భవతి - ప్రత్యక్షా - ముఖం
దక్షిణతో - ముఖం పశ్చాన్ - +నవ చ) (ఆ10)

॥ 2.2.11 అనువాకం 11 - హోతృమన్త్రాణాం పురుషార్థప్రయోగః ॥

T.B.2.2.11.1

ప్రజాపతి-రకామయత బహోర్భూయాన్-స్యామితి ।

స ఏతం దశహోతార-మపశ్యత్ । తం ప్రాయుజ్కు ।

తస్య ప్రయుక్తి బహోర్భూయానభవత్ ।

యః కామయేత బహోర్భూయాన్-స్యామితి ।

స దశహోతారం ప్రయుజ్జీత ।

బ॒హో॒రే॒వ భూ॒యాన్-భ॒వతి ॥
 సో॒ఽకా॒మయ॑త వీ॒రో మ॒ ఆజా॑యే॒తేతి॑ ।
 స ద॑శ॒హోతు॑శ్చ॒తుర్వో॒తార్తం॑ ని॒రమి॑మీ॒త ।
 తం ప్రా॑యు॒క్తుః । 68 (10)

T.B.2.2.11.2

తస్య॑ ప్ర॒యుక్తి॑న్దో॒ఽఽజాయ॑త । యః॑ కా॒మయే॑త వీ॒రో మ॒ ఆజా॑యే॒తేతి॑ । స చ॑తు॒ర్వోతార్తం॑
 ప్ర॒యుజ్జీ॑త । ఆ॒ఽస్య॑ వీ॒రో జా॑యతే ॥ సో॒ఽకా॒మయ॑త ప॒శుమా॑న్-స్యా॒మితి॑ ।
 స చ॑తు॒ర్వోతుః॑ ప॒శ్చహో॑తార్తం॑ ని॒రమి॑మీ॒త ।
 తం ప్రా॑యు॒క్తుః । తస్య॑ ప్ర॒యుక్తి॑ ప॒శుమా॑న॒భవత్ ।
 యః॑ కా॒మయే॑త ప॒శుమా॑న్-స్యా॒మితి॑ ।
 స ప॒శ్చహో॑తార్తం॑ ప్ర॒యుజ్జీ॑త । 69 (10)

T.B.2.2.11.3

ప॒శుమా॑నే॒వ భ॒వతి ॥
 సో॒ఽకా॒మయ॑త॒ర్తవో॑ మే॒ కల్పే॑ర॒న్నితి॑ ।
 స ప॒శ్చహో॑తుః॒ షడ్ధో॑తార్తం॑ ని॒రమి॑మీ॒త । తం ప్రా॑యు॒క్తుః । తస్య॑ ప్ర॒యుక్త్యు॑త॒వోఽస్మా
 అక॑ల్ప॒న్త ।
 యః॑ కా॒మయే॑త॒ర్తవో॑ మే॒ కల్పే॑ర॒న్నితి॑ ।
 స షడ్ధో॑తార్తం॑ ప్ర॒యుజ్జీ॑త । కల్ప॑న్తే॒ఽస్మా ఋ॒తవః॑ ॥ సో॒ఽకా॒మయ॑త సో॒మపః॑ సో॒మయా॑జీ
 స్యాం॑ । ఆ మే॑ సో॒మపః॑ సో॒మయా॑జీ జా॒యేతే॑తి॑ । 70 (10)

T.B.2.2.11.4

స షడ్ధో॑తుః॒ సప్త॑హో॒తార్తం॑ ని॒రమి॑మీ॒త ।
 తం ప్రా॑యు॒క్తుః ।
 తస్య॑ ప్ర॒యుక్తి॑ సో॒మపః॑ సో॒మయా॑జ్య॒భవత్ ।

ఆ॒ఽస్య॑ సో॒మ॒పః॑ సో॒మ॒యా॒జ్య॑జాయత ।
 యః॑ క్రా॒మ॒యే॒త సో॒మ॒పః॑ సో॒మ॒యా॒జీ॑ స్యామ్ ।
 ఆ మే॑ సో॒మ॒పః॑ సో॒మ॒యా॒జీ॑ జాయేతేతి ।
 స స॒ప్త॒హో॒తారం॑ ప్ర॒యు॒జ్ఞో॒త ।
 సో॒మ॒ప ఏ॒వ సో॒మ॒యా॒జీ॑ భవతి ।
 ఆ॒ఽస్య॑ సో॒మ॒పః॑ సో॒మ॒యా॒జీ॑ జాయతే ॥
 స వా ఏ॒ష ప॒శుః॑ ప॒శ్చా॒ధా ప్ర॒తి తి॒ష్ఠతి । 71 (10)

T.B.2.2.11.5

ప॒ద్భి॒ర్ముఖే॑న ॥ తే దే॒వాః ప॒శూన్. వి॒త్త్వా ।
 సు॒వ॒ర్గం లో॒కమా॑యన్ ॥
 తే॒ఽము॑ష్మిల్ లో॒కే వ్య॑క్షుధ్యన్ ॥ తే॒ఽబ్రు॑వన్ ॥
 అ॒ము॒తః ప్ర॒దా॒నం వా ఉ॑ప॒జి॒జీవి॒మేతి॑ ।
 తే స॒ప్త॒హో॒తారం॑ య॒జ్ఞం వి॒ధా॒యా॒యాస్యం॑ । ఆ॒గ్ని॒ర॒సం ప్రా॑హి॒ణ్యన్ ॥ ఏ॒తేనా॒ముత్ర॑
 కల్ప॑యేతి । తస్య॑ వా ఇ॒యం క్లృ॑ప్తిః । 72 (10)

T.B.2.2.11.6

య॒ద్ది॒దం కి॑చ్ఛ । య ఏ॒వం వే॑ద । కల్ప॑తే॒ఽస్మై ।
 స వా అ॒యం మ॑ను॒ష్యేషు॑ య॒జ్ఞః స॒ప్త॒హో॒తా ।
 అ॒ముత్ర॑ స॒ద్భ్యో దే॒వేభ్యో॑ హ॒వ్యం వ॑హతి ।
 య ఏ॒వం వే॑ద । ఉ॒పై॒నం య॒జ్ఞో న॑మతి ॥
 యో వై చతు॑ర్హో॒తృణాం॑ ని॒దా॒నం వే॑ద । ని॒దా॒న॑వాన్ భవతి ।
 అ॒గ్ని॒హో॒త్రం వై ద॑శ॒హోతు॒ర్నిదా॑నమ్ () ।
 ద॒ర్శ॒పూ॒ర్ణమా॒సౌ చతు॑ర్హోతుః । చాతు॒ర్మా॒స్యాని॒ పశ్చా॑ హోతుః ।
 ప॒శు॒బ॒ధ్ధః ష॒డ్ధోతుః॑ । సౌ॒మ్యో॒ఽధ్వ॑రః స॒ప్త॒హోతుః॑ । ఏ॒తద్వై చతు॑ర్హో॒తృణాం॑ ని॒దా॒నమ్
 ।

య ఏ॒వం వే॑ద | ని॒దా॑న॒వాన్ భ॑వతి || 73 (17)

(అ॒మి॒మీ॒త తం ప్రా॑యు॒క్త - ప॒శ్చ॒హో॒తార్ తం ప్ర॑యు॒జ్ఞో॒త - జా॒యే॒తే॒తి - తి॒ష్ఠ॒తి - క్ష॒ప్తి॒ర్
- ద॒శ॒హో॒తు॒ర్ ని॒దా॑న॒గ్ం స॒ప్త చ॑) (A11)

PrapATaka kOrvai with starting words of 1 to11 anuvAkams :-

(ప్ర॒జా॑ప॒తి॒రకా॑మయత ప్ర॒జాః సృ॑జే॒యే॒తి - ప్ర॒జా॑ప॒తి॒రకా॑మయత ద॒ర్శ॒పూ॒ర్ణ॒మా॒సౌ సృ॑జే॒యే॒తి
- ప్ర॒జా॑ప॒తి॒రకా॑మయత ప్ర॒జా॒యే॒యే॒తి స త॒పః స త్రి॒వృ॒తం - ప్ర॒జా॑ప॒తి॒రకా॑మయత ద॒శ॒హో॒తార్ తం
తే॒న ద॒శ॒ధా॒ఽఽ త్మా॑నం - దే॒వా వై వ॒రు॒ణ - మ॒న్తో వై - ప్ర॒జా॑ప॒తిస్తాః సృ॒ష్టాః స॒మ॒శ్లి॒ష్యన్ -
దే॒వా వై చతు॑ర్వో॒తృభి - రి॒దం వా అగ్రే॑ - ప్ర॒జా॑ప॒తిరి॑న్ద్రం - ప్ర॒జా॑ప॒తి॒రకా॑మయత బ॒హో॒ర్భూ॒యానే

kOrvai with starting words of 1, 11, 21 series of daSinis :-

(ప్ర॒జా॑ప॒తి - స్త॒ద్గ్ర॑హ॒స్య - ప్ర॒జా॑ప॒తి॒రకా॑మయతా - న॒యై॒వై॒నత్ - తస్య॑ వా ఇ॒యం క్ష॒ప్తి
- స్తస్మా॑త్ తే॒షా॒నా॒జ్ఞో॒తిర్ - యద॒స్మి॒న్నా॒ది॒త్యే - స॒ష॒డో॒తుః స॒ప్త॒హో॒తార్ తం త్రి॑స॒ప్తతిః)

first and last word - 2nd aShTakam , 2nd prapATakam :-

(ప్ర॒జా॑ప॒తి॒రకా॑మయత - ని॒దా॑న॒వాన్ భ॑వతి)

|| హ॒రిః ఓం ||

|| కృ॒ష్ణ య॑జు॒ర్వేదీ॑య తై॒త్తిరీ॑య బ్రా॒హ్మణే॑ ద్వి॒తీయా॑ష్టకే ద్వి॒తీయః ప్ర॑పా॒తకః సమా॑ప్తః

||

ఓం నమః పరమాత్మనే, శ్రీ మహాగణపతయే నమః
శ్రీ గురుభ్యో నమః, హ॒రిః ఓం

॥ 2.3 ద్వితీయాష్టకే తృతీయః ప్రపాఠకః - హోతృబ్రాహ్మణశేషః ॥

అనువాకం 1 - సర్వేషాం హోతృమంత్రాణాం చతుర్హోతృశబ్దేన వ్యవహార

T.B.2.3.1.1

బ్ర॒హ్మ॒వా॒ది॒నో వ॒ద॒న్తి । కిం చతు॑ర్హోతృ॒ణాం చతు॑ర్హోతృ॒త్వమి॒తి । యదే॒వైషు చతు॑ర్ధా
హో॒తా॒రః । తేన॑ చతు॒ర్హోతా॒రః ।

తస్మా॑చ్ఛతు॒ర్హోతా॒ర ఉ॒చ్యన్తే । తచ్ఛతు॑ర్హోతృ॒ణాం చతు॑ర్హోతృ॒త్వమ్ ॥ సోమో॑ వై చతు॒ర్హోతా
। అ॒గ్నిః ప॒ఞ్చ॒హోతా॑ । ధా॒తా ష॒డ్ధోతా॑ । ఇ॒న్ద్రః స॒ప్త॒హోతా॑ । 1 (10)

T.B.2.3.1.2

ప్ర॒జాప॑తి॒ర్-దశ॑హోతా । య ఏ॒వం చతు॑ర్హోతృ॒ణా-మృ॒ద్ధిం వేద॑ । ఋ॒ధోఽత్యే॒వ ॥ య
ఏ॒షామే॑వం బ॒న్ధతా॑ం వేద॑ । బ॒న్ధమా॑నభవతి ।

య ఏ॒షామే॑వం క్లృ॒ప్తిం వేద॑ । క॒ల్ప॒తేఽస్మై ।

య ఏ॒షామే॑వ-మా॒యత॑నం వేద॑ । ఆ॒యత॑నవాన్-భవతి । య ఏ॒షామే॑వం ప్ర॒తిష్ఠా॑ం వేద॑
। 2 (10)

T.B.2.3.1.3

ప్రత్యే॒వ తి॑ష్ఠతి ॥ బ్ర॒హ్మ॒వా॒ది॒నో వ॒ద॒న్తి ।

దశ॑హోతా చతు॒ర్హోతా॑ । ప॒ఞ్చ॒హోతా॑ ష॒డ్ధోతా॑ స॒ప్త॒హోతా॑ । అథ॑ కస్మా॑చ్ఛతు॒ర్హోతా॒ర
ఉ॒చ్యన్త ఇ॒తి । ఇ॒న్ద్రో వై చతు॑ర్హోతా । ఇ॒న్ద్రః ఖ॒లు వై శ్రేష్ఠో॑ దే॒వతా॑నా-ము॒పదేశ॑నాత్ ।

య ఏ॒వమి॒న్ద్రగ్గ్ శ్రేష్ఠం॑ దే॒వతా॑నా-ము॒పదేశ॑నాద్-వేద॑ । వసి॑ష్ఠః స॒మానా॑నాం భవతి ।

తస్మా॑చ్ఛేష్ఠమా॒యన్తం

ప్రథ॑మే॒నైవాను॑బుద్ధ్యన్తే () । ఆ॒యమా॑గన్న ।

అ॒యమ॑వా॒సాది॑తి । క్షీ॒ర్తి॒రస్య॑ పూ॒ర్వాఽఽగ॑చ్ఛతి జ॒నతా॑మా॒యతః॑ । అథో॑ ఏ॒నం ప్రథ॑మే॒నైవాను॑

బుద్ధ్యన్తే । అయమాగన్న । అయమవాసాదితి ॥ 3 (16)

(సప్తహోతా - ప్రతిష్ఠాం వేద - బుద్ధ్యన్తే షట్చ) (A1)

॥ 2.3.2 అనువాకం 2 - నైమిత్తికో హోతృమన్త్రహోమః ॥

T.B.2.3.2.1

దక్షిణాం ప్రతిగ్రహీష్యన్-సప్తదశ కృత్వోఽపాన్యాత్ । ఆత్మానమేవ సమిన్ధే ।
తేజసే వీర్యాయ । అథో ప్రజాపతిరైవైనాం భూత్వా ప్రతి గృహ్లాతి । ఆత్మనో ఽనార్ఘ్యై ॥
యద్యేనమార్-విజ్యాద్-వృతగ్ం సన్తం నిర్వారన్న ।
ఆగ్నిధ్యే జహుయాద్-దశహోతారమ్ । చతుర్గ్రహితేనాజ్యేన । పురస్తాత్-ప్రత్యజ్ఞిష్ఠన్న
। ప్రతిలోమం విగ్రాహమ్ । 4 (10)

T.B.2.3.2.2

ప్రాణానేవాస్యోపదాసయతి ॥ యద్యేనం పునరుప శిక్షేయః । ఆగ్నిధ్యే ఏవ జహుయాద్-
దశహోతారమ్ । చతుర్గ్రహితేనాజ్యేన । పశ్చాత్ ప్రాజాసీనః । అనులోమ-మవిగ్రాహమ్
। ప్రాణానేవాస్మై కల్పయతి ॥
ప్రాయశ్చిత్తి-వాగ్ధోతే-త్యతుముఖ బుతుముఖే జహోతి ।
ఋతూనేవాస్మై కల్పయతి । కల్పన్తేఽస్మా ఋతవః । 5 (10)

T.B.2.3.2.3

క్లుతా అస్మా ఋతవ ఆయన్తి ॥ షడ్ధోతా వై భూత్వా ప్రజాపతిరిదగ్ం సర్వమస్పృజత ।
స మనోఽస్పృజత । మనసోఽధి గాయత్రీమస్పృజత । తద్ధాయత్రీం యశ ఆర్చుత్ ।
తామాఽలభత । గాయత్రియా అధి చన్దాగ్స్య స్పృజత ।

ఛ॒న్దో॒భ్యోఽ॒ధి సా॑మ । తథ్ సా॒మ॒ యశ॑ ఆ॒ర్చ॒చ్ఛత్ ।

తదా॒ల॒భత॑ । 6 (10)

T.B.2.3.2.4

సా॒మోఽ॒ధి య॑జుగ్గ్ష్య॑స్స॒జత॑ । య॒జు॒రో॒భ్యోఽ॒ధి వి॑ష్టమ్ । తద్-వి॒ష్ట॒మ్ యశ॑ ఆ॒ర్చ॒చ్ఛత్ ।
తమా॒ల॒భత॑ ।

వి॒ష్టో॒రధ్యో॑షధీ॒రస్స॒జత॑ । ఓ॒షధీ॒భ్యోఽ॒ధి సో॑మమ్ । తథ్ సో॒మం॒ యశ॑ ఆ॒ర్చ॒చ్ఛత్ ।
తమా॒ల॒భత॑ । సో॒మాద॑ధి ప॒శూన॑స్స॒జత॑ ।

ప॒శు॒భ్యోఽ॒ధీన్ద్ర॑మ్ । 7 (10)

T.B.2.3.2.5

తది॒న్ద్రం॒ యశ॑ ఆ॒ర్చ॒చ్ఛత్ । తదే॒నం॒ నాతి॑ ప్రా॒చ్యవ॑త । ఇ॒న్ద్ర ఇ॒వ యశ॑స్వి భ॒వతి॑ । య
ఏ॒వం వేద॑ ।

నై॒నం॒ యశో॑ఽతి ప్రా॒చ్యవ॑తే ॥ యద్వా ఇ॒దం కిం॑ చ ।

తథ్ స॒ర్వము॒త్తాన॑ ఏ॒వాఙ్గీ॒రసః॑ ప్రత్య॑గృహ్ణాత్ ।

తదే॒నం॒ ప్రతి॑గృహీ॒తం నా॑హినత్ । యత్ కిం॑చ ప్రతి గృహ్ణీ॒యాత్ । తథ్-స॒ర్వము॒త్తాన॑స్త్వాఙ్గీ॒రసః॑
ప్రతి॑గృహ్ణా॒త్విత్యే॒వ ప్రతి॑గృహ్ణీ॒యాత్ () ।

ఇ॒యం వా ఉ॑త్తాన ఆఙ్గీ॒రసః॑ । అ॒నయై॒వైనత్-ప్రతి॑ గృహ్ణాతి । నై॒నగ్ం హి॑నస్తి ॥ బ॒ర॒హి॒షా
ప్రతీ॑యాధాం వా॒శ్వం వా॑ ।

ఏ॒తద్వై ప॑శూ॒నాం ప్రి॒యం ధా॑మ । ప్రి॒యేణై॒వైనం॒ ధా॒మ్నా ప్రత్యే॑తి ॥ 8 (16)

(వి॒గ్రాహ - మృ॒తవ - స్తదా॒ల॒భ - తే॒న్ద్రం - గృహ్ణీ॒యాథ్ షట్) (A2)

॥ 2.3.3 అనువాకం 3 - కేశవపనాఙ్గం పుష్టివేదనం ॥

యో వా అవిద్వాన్-నివర్తయతే । విశీర్షా సపాప్మా యముష్మిల్ లోకే భవతి । అథ
యో విద్వాన్-నివర్తయతే । సశీర్షా విపాప్మా యముష్మిల్ లోకే భవతి ॥ దేవతా వై సప్త
పుష్టికామా న్యవర్తయన్త । అగ్నిశ్చ పృథివీ చ ।
వాయుశ్చాన్తరిక్షం చ । ఆదిత్యశ్చ ద్యౌశ్చ చన్ద్రమాః । అగ్నిర్న్యవర్తయత ।
స సాహస్ర-మపుష్యత్ । 9 (10)

పృథివీ న్యవర్తయత । సౌషధీభిర్-వనస్పతిభి-రపుష్యత్ । వాయుర్న్యవర్తయత । స
మరీచీభి-రపుష్యత్ । అన్తరిక్షం న్యవర్తయత । తద్వయోభి-రపుష్యత్ । ఆదిత్యో న్యవర్తయత
। స రశ్మిభి-రపుష్యత్ ।
ద్యౌర్న్యవర్తయత । సా నక్షత్రై-రపుష్యత్ () । చన్ద్రమా న్యవర్తయత । సోఽహోరాత్రై-
ర్రథమాసైర్-మాసైర్ ఋతుభిః సమ్వత్సరేణా-పుష్యత్ । తాన్పోషాన్-పుష్యతి । యాగ్నేఽపుష్య
। య ఏవం విదాన్ని చ వర్తయతే పరి చ ॥ 10 (15)
(అపుష్యన్ - నక్షత్రైరపుష్యత్ పశ్చ చ) (A3)

॥ 2.3.4 అనువాకం 4 - ప్రతిగ్రహమన్తమహిమజ్ఞానమ్ ॥

తస్య వా అగ్నేర్ హిరణ్యం ప్రతిజగ్రహుషః ।
అర్థమిన్ద్రియస్యా-పాక్రామత్ । తదేతేనైవ ప్రత్యగృహ్ణాత్ । తేన వై సోఽర్థమిన్ద్రియ-
స్యాత్మాన్-నుపాధత్త ।
అర్థమిన్ద్రియస్యాత్మాన్-నుపాధత్తే ।

య ఏ॒వం వి॒ద్వాన్. హి॑రణ్యం ప్రతి గృ॒హ్లాతి॑ ।
 అథ॒ యోఽవి॑ద్వాన్ ప్రతి గృ॒హ్లాతి॑ । అ॒ర్థమ॑స్యేన్ద్రియస్యాప క్రామతి ॥
 తస్య॑ వై సోమ॑స్య వాసః ప్రతిజగ్రహుషః ।
 తృతీ॑యమిన్ద్రియస్యా-పా॒క్రామత్ ॥ 11 (10)

T.B.2.3.4.2

తదే॒తేనై॒వ ప్రత్య॑గృహ్లాత్ । తేన॒ వై స తృ॑తీయమిన్ద్రియస్యాత్మన్-నుపాధ॑త్త ।
 తృతీ॑యమిన్ద్రియస్యాత్మన్-నుపాధ॑త్తే ।
 య ఏ॒వం వి॒ద్వాన్. వాసః॑ ప్రతి గృ॒హ్లాతి॑ ।
 అథ॒ యోఽవి॑ద్వాన్ ప్రతి గృ॒హ్లాతి॑ । తృతీ॑యమస్యేన్ద్రియస్యాప క్రామతి ॥
 తస్య॑ వై రుద్ర॑స్య గాం ప్రతిజగ్రహుషః । చతు॑ర్థమిన్ద్రియస్యా-పా॒క్రామత్ ॥
 తామే॒తేనై॒వ ప్రత్య॑గృహ్లాత్ ।
 తేన॒ వై స చతు॑ర్థమిన్ద్రియస్యాత్మన్-నుపాధ॑త్త । 12 (10)

T.B.2.3.4.3

చతు॑ర్థమిన్ద్రియస్యాత్మన్-నుపాధ॑త్తే ।
 య ఏ॒వం వి॒ద్వాన్ గాం ప్రతి గృ॒హ్లాతి॑ ।
 అథ॒ యోఽవి॑ద్వాన్ ప్రతి గృ॒హ్లాతి॑ । చతు॑ర్థమస్యేన్ద్రియస్యాప క్రామతి ॥
 తస్య॑ వై వరు॑ణస్యాశ్వమ్ ప్రతిజగ్రహుషః । ప॒ఞ్చమ॑మిన్ద్రియస్యా-పా॒క్రామత్ ॥
 తమే॒తేనై॒వ ప్రత్య॑గృహ్లాత్ । తేన॒ వై స ప॒ఞ్చమ॑మిన్ద్రియస్యాత్మన్-నుపాధ॑త్త ।
 ప॒ఞ్చమ॑మిన్ద్రియస్యాత్మన్-నుపాధ॑త్తే ।
 య ఏ॒వం వి॒ద్వాన్ శ్వం ప్రతి గృ॒హ్లాతి॑ । 13 (10)

T.B.2.3.4.4

అథ యోఽవిద్వాన్ ప్రతిగృహ్లాతి । సప్తమమస్యేన్ద్రియస్యాప క్రామతి ॥
 తస్య వై ప్రజాపతేః పురుషం ప్రతిజగ్రహుషః ।
 సప్తమిన్ద్రియస్యా-పాక్రామత్ ।
 తమేతేనైవ ప్రత్యగృహ్లాత్ ।
 తేన వై స సప్తమిన్ద్రియస్యాత్మన్-నుపాధత్త ।
 సప్తమిన్ద్రియస్యాత్మన్-నుపాధత్తే ।
 య ఏవం విద్వాన్ పురుషం ప్రతి గృహ్లాతి । అథ యోఽవిద్వాన్ ప్రతి గృహ్లాతి ।
 సప్తమస్యేన్ద్రియస్యాప-క్రామతి ॥ 14 (10)

T.B.2.3.4.5

తస్య వై మనోస్తల్పం ప్రతిజగ్రహుషః । సప్తమమిన్ద్రియస్యా-పాక్రామత్ ।
 తమేతేనైవ ప్రత్యగృహ్లాత్ । తేన వై స సప్తమమిన్ద్రియ-స్యాత్మన్-నుపాధత్త ।
 సప్తమమిన్ద్రియస్యాత్మన్-నుపాధత్తే ।
 య ఏవం విద్వాన్ స్తల్పం ప్రతిగృహ్లాతి ।
 అథ యోఽవిద్వాన్ ప్రతి గృహ్లాతి । సప్తమమస్యేన్ద్రియస్యాప-క్రామతి ॥
 తస్య వా ఉత్తానస్యాఙ్గీరసస్యా ప్రాణత్ ప్రతిజగ్రహుషః ।
 అప్తమమిన్ద్రియస్యా-పాక్రామత్ । 15 (10)

T.B.2.3.4.6

తదేతేనైవ ప్రత్యగృహ్లాత్ । తేన వై సోఽప్తమమిన్ద్రియస్యాత్మన్-నుపాధత్తే ।
 అప్తమమిన్ద్రియస్యాత్మన్-నుపాధత్తే ।
 య ఏవం విద్వాన్ ప్రాణత్ ప్రతి గృహ్లాతి ।
 అథ యోఽవిద్వాన్ ప్రతిగృహ్లాతి । అప్తమమస్యేన్ద్రియస్యాప క్రామతి ॥

యద్వా ఇ॒దం కిం చ॑ । తథ్ స॒ర్వ-ము॒త్తాన॑ ఏ॒వాఙ్గీ॒ర॒సః ప్రత్య॑ గృ॒హ్లాత్ ।

తదే॒నం ప్రతి॑గృ॒హీ॒తం నాహి॑నత్ ।

యత్ కిం చ॑ ప్రతి గృ॒హ్ణీ॒యాత్ () ।

తథ్ స॒ర్వ-ము॒త్తాన॑-స్తా॒వఙ్గీ॒ర॒సః ప్రతి॑గృ॒హ్లాత్వి॒త్యేవ॑ ప్రతి గృ॒హ్ణీ॒యాత్ ।

ఇ॒యం వా ఉ॒త్తాన॑ ఆ॒ఙ్గీ॒ర॒సః । అ॒నయై॒వైన॑త్-ప్రతి॑గృ॒హ్లాతి॑ । నై॒నగ్ం హి॑న॒స్తి ॥ 16 (14)

(తృతీ॑యమి॒న్ద్రియ॑స్యాపా॒క్రామ॑చ్ - చతు॒ర్థమి॒న్ద్రియ॑స్యాత్మ॒న్నుపా॑ధ - త్వాశ్వం ప్రతి॑గృ॒హ్లాతి॑
- షష్ఠ॑మన్యే॒న్ద్రియ॑స్యాపా॒క్రామ॑ - త్యష్ట॑మి॒న్ద్రియ॑స్యాపా॒క్రామ॑త్ - ప్రతి గృ॒హ్ణీ॒యాచ్ చ॒త్వారి॑
చ) (A4)

Special kOrvai

(తస్య॑ వా అ॒గ్నేర్ హి॑రణ్యగ్ం సోమ॑స్య వాస॒స్తదే॒తేన॑ రు॒ద్రస్య॑ గాం తామే॒తేన॑ వరు॒ణస్యాశ్వం॑
ప్ర॒జాప॑తేః పు॒రుషం॑ మనో॒స్తల్పం॑ తమే॒తేనో॒త్తాన॑స్య తదే॒తేనాప్రా॑ణద్యద్ వై)

(అ॒ర్థం తృతీ॑యమష్ట॒మం తచ్ఛతు॒ర్థం తాం ప॑ఞ్చా॒మగ్ం షష్ఠ॑గ్ం స॒ష్టమ॑న్తమ్ ।

తదే॒తేన॑ ద్వే తామే॒తేనై॒కం తమే॒తేన॑ త్రిణి॑ తదే॒తేనై॒కం)

॥ 2.3.5 అనువాకం 5 - ప్రశ్నోత్తరరూపో బ్రహ్మవిషయస్సంవాదః ॥

T.B.2.3.5.1

బ్ర॒హ్మ॒వాది॑నో వద॒న్తి ॥ యద్-దశ॑హో॒తారః॑ స॒త్రమా॑స॒త । కేన॑ తే గృ॒హప॑తినా ౨౨ర్ధ్న॒వన్న్ ।
। కేన॑ ప్ర॒జా అ॑స్స॒జన్తే॑తి । ప్ర॒జాప॑తినా వై తే గృ॒హప॑తినా ౨౨ర్ధ్న॒వన్న్ । తేన॑ ప్ర॒జా
అ॑స్స॒జన్త ॥

యచ్ఛతు॒ర్వోతా॑రః స॒త్రమా॑స॒త । కేన॑ తే గృ॒హప॑తినా ౨౨ర్ధ్న॒వన్న్ । కేనా॑షధీ-రస్స॒జన్తే॑తి

। సోమేన వై తే గృహపతినా ఽఽర్ఘ్నవన్న । 17 (10)

T.B.2.3.5.2

తేనాషధీ-రస్సజన్త ॥ యత్ పఞ్చహోతారః సత్రమాసత । కేన తే గృహపతినా ఽఽర్ఘ్నవన్న
। కేనైభ్యో లోకేభ్యోఽసురాన్ ప్రాణుదన్త ।
కేనైషాం పశూనవృజ్ఞాతేతి । అగ్నినా వై తే గృహపతినా ఽఽర్ఘ్నవన్న । తేనైభ్యో
లోకేభ్యోఽసురాన్-ప్రాణుదన్త । తేనైషాం పశూనవృజ్ఞాత ॥ యథ్ షడ్ధోతారః సత్రమాసత
। కేన తే గృహపతినా ఽఽర్ఘ్నవన్న । 18 (10)

T.B.2.3.5.3

కేనర్తూన-కల్పయన్తేతి । ధాత్రా వై తే గృహపతినా ఽఽర్ఘ్నవన్న । తేనర్తూనకల్పయన్త
॥ యథ్ సప్తహోతారః సత్రమాసత । కేన తే గృహపతినా ఽఽర్ఘ్నవన్న । కేన సువరాయన్న
।
కేనేమాల్ లోకాన్-సమతన్వన్నితి ।
అర్యమా వై తే గృహపతినా ఽఽర్ఘ్నవన్న । తేన సువరాయన్న । తేనేమాల్ లోకాన్-
సమతన్వన్నితి ॥ 19 (10)

T.B.2.3.5.4

ఏతే వై దేవా గృహపతయః । తాన్. య ఏవం విద్వాన్ । అప్యన్యస్య గార్వాపతే దీక్షతే ।
అవాన్తరమేవ సత్రిణా-మృధ్నోతి ॥ యో వా అర్యమణం వేద । దానకామా అస్మై ప్రజా
భవన్తి । యజ్ఞో వా అర్యమా । ఆర్యావసతిరితి వై తమాహుర్యం ప్రశగ్ంసన్తి ॥
ఆర్యా వసతిర్భవతి । య ఏవం వేద ॥ 20 (10)

T.B.2.3.5.5

యద్వా ఇదం కిం చ । తథ్ సర్వం చతుర్హోతారః ।
చతుర్హోతృభ్యోఽధి యజ్ఞో నిమిర్తః । స య ఏవం విద్వాన్. వివదేత । అహమేవ

భూయో వేద । యశ్చతుర్వోత్వాన్. వేదేతి । స హ్యేవ భూయో వేద ।
 యశ్చతుర్వోత్వాన్. వేద ॥ యో వై చతుర్వోత్పణాగ్ం హోత్రాన్. వేద । సర్వాసు
 ప్రజాస్వన్నమత్తి । 21 (10)

T.B.2.3.5.6

సర్వా దిశోఽభిజయతి । ప్రజాపతిర్వై దశహోత్రణాగ్ం హోతా । సోమశ్చతుర్వోత్పణాగ్ం
 హోతా ।

అగ్నిః పశ్చహోత్రణాగ్ం హోతా ।

ధాతా షడ్ధోత్రణాగ్ం హోతా ।

అర్యమా సప్తహోత్రణాగ్ం హోతా ।

ఏతే వై చతుర్వోత్పణాగ్ం హోతారః ।

తాన్. య ఏవం వేద । సర్వాసు ప్రజాస్వన్నమత్తి । సర్వా దిశోఽభి జయతి () ॥ 22

(10)

(ఆర్ధ్నవ - న్నాధ్నవ - న్నిత్యే - వం

వేదా - త్తి - సర్వా దిశోభి జయతి) (A5)

(వై తేన సత్రం కేన)

అనువాకం - హోత్రప్రశంసాప్రసజ్గేన క్రతూనామృత్విగ్ విశేషవ్యవస్థాపనం, అగ్నిహోత్రస్య ప్రాశస్త్య

T.B.2.3.6.1

ప్రజాపతిః ప్రజాః సృష్ట్యా వ్యస్రగ్ంసత ।

స హృదయం భూతోఽశయత్ । ఆత్మన్. హా(3) ఇత్యహ్వయత్ । ఆప్ః ప్రత్యశృణ్వన్

। తా అగ్నిహోత్రేణైవ యజ్ఞక్రతునోప పర్యావర్తన్త ।

తాః కుసీన్ధముపాహన్న్ । తస్మాదగ్నిహోత్రస్య యజ్ఞక్రతోః । ఏక ఋత్విక్ ॥ చతుష్కృతోవై

।

T.B.2.3.6.2

తే ప్రత్యశృణ్వన్న | తే దర్శపూర్ణమాసాభ్యామేవ యజ్ఞక్రతునోప ప్రర్యావర్తన్త |

త ఉపాహగ్-శ్చత్వార్యజ్ఞాని | తస్మాద్-దర్శపూర్ణమాసయోర్ యజ్ఞక్రతోః |

చత్వార ఋత్విజః || పఞ్చ కృతోఽహ్వయత్ | పశవః ప్రత్యశృణ్వన్న | తే చాతుర్మాస్యైరే
యజ్ఞక్రతునోప ప్రర్యావర్తన్త |

త ఉపాహల్ లోమ చవీం మాగ్-సమస్థి మజ్జానమ్ | తస్మాచ్ఛాతుర్మాస్యానాం యజ్ఞక్రతోః

| 24 (10)

T.B.2.3.6.3

పఞ్చర్షిజః || షట్కృతోఽహ్వయత్ | ఋతవః ప్రత్యశృణ్వన్న | తే పశుబన్ధనేవ
యజ్ఞక్రతునోప ప్రర్యావర్తన్త |

త ఉపాహస్థ-స్తనావాణౌ శిశ్నమవాఞ్చం ప్రాణమ్ | తస్మాత్-పశుబన్ధస్య యజ్ఞక్రతోః |

షడ్వత్విజః || సప్తకృతోఽహ్వయత్ | హోత్రాః ప్రత్యశృణ్వన్న | తాః సౌమ్యేనైవాధ్వరేణ

యజ్ఞక్రతునోప ప్రర్యావర్తన్త | 25 (10)

T.B.2.3.6.4

తా ఉపాహస్థ-సప్తశీర్షణ్యాన్-ప్రాణాన్ |

తస్మాద్-సౌమ్యస్యాధ్వరస్య యజ్ఞక్రతోః |

సప్త హోత్రాః ప్రాచీర్షషట్కూర్షన్తి || దశకృతోఽహ్వయత్ | తపః ప్రత్యశృణోత్ |

తత్-కర్మణైవ సమ్యధ్వరేణ సర్వైర్యజ్ఞక్రతుభిరుప ప్రర్యావర్తత |

తథ్ సర్వమాత్మాన-మపరివర్గ-ముపాహత్ |

తస్మాద్- సమ్యధ్వరే సర్వే యజ్ఞక్రతువోఽవరుద్ధ్యన్తే ||

తస్మాద్-దశహోత్రా చతుర్హోత్రా | పఞ్చహోత్రా షడ్హోత్రా సప్తహోత్రా () |

ఏకహోత్రే బలిగ్ం హరన్తి । హరన్త్యస్మై ప్రజా బలిమ్ ।

ఐనమప్రతిఖ్యాతం గచ్ఛతి । య ఏవం వేద ॥ 26 (14)

(చన్ద్రమా - శాచుర్మాస్యాసాం యజ్ఞక్రతో - రధ్వరేణ యజ్ఞక్రతునోప ప్రర్యావర్తన -
సప్తహోతా చత్వారి చ) (A6)

॥ 2.3.7 అనువాకం 7 - అగ్నిహోత్రస్య సర్వక్రతురుద్భావసాధనేన ప్రశంసా ॥

T.B.2.3.7.1

ప్రజాపతిః పురుష-మస్పజత । సోఽగ్నిరబ్రవీత్ ।

మమాయ-మన్నమస్త్వితీ । సోఽబిభేత్ । సర్వం వై మాఽయం ప్రధక్ష్యతీతి । స ఏతాగ్-
శ్చతుర్హోత్రానాత్మ-స్పరణానపశ్యత్ । తానజహోత్ ।

తైర్వై స ఆత్మాన-మస్పృణోత్ ॥ యదగ్నిహోత్రం జహోతి । ఏకహోతారమేవ తద్-
యజ్ఞక్రతు-మాప్నోత్యగ్నిహోత్రమ్ । 27 (10)

T.B.2.3.7.2

కుసిన్ధం చాత్మనః స్పృణోతి । ఆదిత్యస్య చ సాయుజ్యం గచ్ఛతి ॥ చతురున్నయతి ।

చతుర్హోతారమేవ తద్-యజ్ఞక్రతు-మాప్నోతి దర్శపూర్ణమాసౌ ।

చత్వారి చాత్మనోఽఙ్గాని స్పృణోతి । ఆదిత్యస్య చ సాయుజ్యం గచ్ఛతి ॥ చతురున్నయతి

। సమిత్పఞ్చమీ । పఞ్చహోతారమేవ తద్-యజ్ఞక్రతు-మాప్నోతి చాతుర్మాస్యాని ।

లోమ చవీం మాగ్ంసమస్థి మజ్ఞానమ్ । 28 (10)

T.B.2.3.7.3

తాని చాత్మనః స్పృణోతి । ఆదిత్యస్య చ సాయుజ్యం గచ్ఛతి ॥ చతురున్నయతి ।

ద్విర్జుహోతి ।

షడ్ధో॑తార॒మే॒వ తద్-య॑జ్ఞక్ర॒తు-మా॑ప్నోతి పశు॒బ॒న్ధమ్ । స్తనా॑వాణో శి॒శ్న॒మ॒హా॒ఞ్చ॒ం ప్రా॒ణమ్
 । తాని॑ చా॒త్మ॒నః స్పృ॒ణోతి॑ ।
 ఆది॒త్య॑స్య చ సా॒యు॒జ్యం గచ్ఛ॑తి । చ॒తురు॑న్న॒యతి॑ । ద్వి॒ర్జు॒హోతి॑ । 29 (10)

T.B.2.3.7.4

స॒మిథ్ స॑ప్త॒మి । స॒ప్త॒హో॑తార॒మే॒వ తద్-య॑జ్ఞక్ర॒తు-మా॑ప్నోతి సౌ॒మ్య-మ॑ధ॒వర॒మ్ । స॒ప్త
 చా॒త్మ॒నః శీ॒ర్షణ్యాన్-ప్రా॒ణాన్-స్పృ॒ణోతి॑ ।
 ఆది॒త్య॑స్య చ సా॒యు॒జ్యం గచ్ఛ॑తి ॥ చ॒తురు॑న్న॒యతి॑ ।
 ద్వి॒ర్జు॒హోతి॑ । ద్వి॒ర్ని॒మార్షి॑ । ద్విః ప్రా॑శ్నాతి ।
 దశ॑హోతార॒మే॒వ తద్-య॑జ్ఞక్ర॒తు-మా॑ప్నోతి స॒మ॒వధ్-స॒రమ్ । స॒ర్వం చా॒త్మాన॑-మ॒పరి॑వర్గ్
 స్పృ॒ణోతి॑ () । ఆది॒త్య॑స్య చ సా॒యు॒జ్యం గచ్ఛ॑తి ॥ 30 (11)
 (అ॒గ్ని॒హో॒త్రం - మ॒జ్జాన॑ - ద్వి॒ర్జు॒హో - త్య॑పరివర్గ్ స్పృ॒ణోత్యే॑కం చ) (A7)

॥ 2.3.8 అనువాకం 8 - సృష్టిసాధనత్వేన హోతృమన్త్రాసామర్థ్య ప్రశంసా ॥

T.B.2.3.8.1

[అప॑క్రామత గర్భి॒ణ్యః) ఇన్ ఓన్స్య ఇన్పు॒చ్చి॒ఓన్ , నోత్ ఆ మన్త॑]
 ప్ర॒జాప॑తి-రకామయత ప్ర॒జాయే॑యేతి । స తపో॑ఽతప్యత । సోఽన్త॑ర్వానభవత్ । స
 హరి॑తః శ్యావోఽభవత్ । తస్మా॑థ్-స్త్వన్త॑ర్వత్ని । హరి॑ణీ స॒తి శ్యా॒వా భ॑వతి ।
 స వి॒జాయ॑మానో గర్భే॑ణాతామ్యత్ ।
 స తా॒న్తః కృ॒ష్ణః శ్యా॒వోఽభ॑వత్ ।
 తస్మా॑త్ తా॒న్తః కృ॒ష్ణః శ్యా॒వో భ॑వతి ।
 తస్యా॑సు॒రే॒వాజీ॑వత్ । 31 (10)

తేనాసునాఽసురానస్సజత । తదసురాణా-మసురత్వమ్ ।
 య ఏవమసురాణా-మసురత్వం వేద । అసుమానేవ భవతి । నైనమసుర్జహతి ॥ సోఽసురాన్
 స్సృష్ట్యా పితేవామన్యత । తదను పిత్రానస్సజత ।
 తత్-పితృణాం పితృత్వమ్ । య ఏవం పితృణాం పితృత్వం వేద । పితేవైవ స్వానాం
 భవతి । 32 (10)

యన్త్యస్య పితరో హవమ్ ॥ స పితృన్ స్సృష్ట్యా ఽమనస్యత్ । తదను మనుష్యా-
 నస్సజత । తన్మనుష్యాణాం మనుష్యత్వమ్ ।
 య ఏవం మనుష్యాణాం మనుష్యత్వం వేద । మనస్వేవ భవతి । నైనం మసుర్జహతి ॥
 తస్మై మనుష్యాన్ సస్సజానాయ । దివా దేవత్రా ఽభవత్ । తదను దేవానస్సజత () ।
 తద్-దేవానాం దేవత్వమ్ । య ఏవం దేవానాం దేవత్వం వేద ।
 దివా హైవాస్య దేవత్రా భవతి ॥
 తాని వా ఏతాని చత్వార్యమాభగ్ంసి ।
 దేవా మనుష్యాః పితరోఽసురాః ॥
 తేషు సర్వేష్యమైభా నభ ఇవ భవతి ।
 య ఏవం వేద ॥ 33 (17)
 (అజీవథ్ - స్వానాం భవతి - దేవానస్సజత సప్త చ) (A8)

॥ 2.3.9 అనువాకం 9 - వాయురూపత్వజ్ఞానేన హోతృమన్త్రాణాం ప్రశంసా ॥

[(యథాస్థానం గర్భిణ్యః) ఇన్ ఓన్ల్య ఇన్స్ట్రున్చిఓన్ , నోత్ అ మన్త]

బ్ర॒హ్మ॒వా॒ది॒నో వ॒ద॒న్తి । యో వా ఇ॒మం వి॒ద్యాత్ । యతో॑ఽయం పవ॑తే । యద॑భి పవ॑తే
 । యద॑భి స॒పం॑వతే । స॒ర్వ॒మా॒యు॒రియాత్ । న పు॒రా ఽఽయు॒షః ప్ర॑మీయేత ।
 ప॒శు॒మాన్ స్సో॒త్ । వి॒న్దేత॑ ప్ర॒జామ్ ॥

యో వా ఇ॒మం వేద॑ । 34 (10)

T.B.2.3.9.2

యతో॑ఽయం పవ॑తే । యద॑భి పవ॑తే । యద॑భి స॒పం॑వతే । స॒ర్వ॒మా॒యు॒రేతి । న
 పు॒రాఽఽయు॒షః ప్ర॑మీయతే । ప॒శు॒మాన్ భ॑వతి । వి॒న్దతే॑ ప్ర॒జామ్ ॥

అ॒ద॒భ్యః ప॑వతే । అ॒పోఽభి ప॑వతే । అ॒పోఽభి సం॑పవతే ॥ 35 (10)

T.B.2.3.9.3

అ॒స్యాః ప॑వతే । ఇ॒మామ॒భి ప॑వతే । ఇ॒మామ॒భి సం॑పవతే । అ॒గ్నేః ప॑వతే । అ॒గ్ని॒మ॒భి
 ప॑వతే । అ॒గ్ని॒మ॒భి సం॑పవతే । అ॒న్తరి॒క్షాత్ ప॑వతే ।

అ॒న్తరి॒క్ష॒మ॒భి ప॑వతే । అ॒న్తరి॒క్ష॒మ॒భి సం॑పవతే । ఆ॒ది॒త్యాత్ ప॑వతే । 36 (10)

T.B.2.3.9.4

ఆ॒ది॒త్య॒మ॒భి ప॑వతే । ఆ॒ది॒త్య॒మ॒భి సం॑పవతే । ద్యోః ప॑వతే । ది॒వ॒మ॒భి ప॑వతే ॥ ది॒వ॒మ॒భి
 సం॑పవతే । ది॒గ్భ్యః ప॑వతే । ది॒శోఽభి ప॑వతే । ది॒శోఽభి సం॑పవతే । స యత్-
 పు॒రస్తా॑ద్వా॒తి ।

ప్రా॒ణ ఏ॒వ భూ॒త్వా పు॒రస్తా॑ద్వా॒తి । 37 (10)

T.B.2.3.9.5

తస్మాత్-పు॒రస్తా॑-ద్వా॒న్తమ్ । సర్వాః ప్ర॒జాః ప్ర॑తి నన్దన్తి । ప్రా॒ణో హి ప్రి॒యః ప్ర॒జానా॑మ్
 । ప్రా॒ణ ఇ॒వ ప్రి॒యః ప్ర॒జానా॑ం భవతి । య ఏ॒వం వేద॑ । స వా ఏ॒ష ప్రా॒ణ ఏ॒వ ॥ అథ
 యద్-దక్షి॑ణతో వాతి ।

మాత॑రి॒శ్చైవ భూ॒త్వా దక్షి॑ణతో వాతి । తస్మాద్-దక్షి॑ణతో వాన్తం వి॒ద్యాత్ ।

T.B.2.3.9.6

సర్వా దిశోఽను వివాతి | సర్వా దిశోఽను సమ్వాతీతి |
స వా ఏష మాతర్నిశ్చైవ || అథ యత్-ప్రశ్చద్వాతి |
పవమాన ఏవ భూత్వా ప్రశ్చద్వాతి | పూతమస్మా ఆహరన్తి | పూతముపహరన్తి |
పూతమస్మాతి | య ఏవం వేద | స వా ఏష పవమాన ఏవ || 39 (10)

T.B.2.3.9.7

అథ యదుత్తరతో వాతి | సవిత్వైవ భూత్వోత్తరతో వాతి | సవితేవ స్వానాం భవతి |
య ఏవం వేద | స వా ఏష సవితైవ || తే య ఏనం పురస్తాదాయన్త-ముప్రవదన్తి | య
ఏవాస్య పురస్తాత్-పాప్మానః | తాగ్నేః ఽపఘ్నున్తి | పురస్తాదితరాన్-పాప్మానః సచన్తే ||
అథ య ఏనం దక్షిణత ఆయన్త-ముప్రవదన్తి | 40 (10)

T.B.2.3.9.8

య ఏవాస్య దక్షిణతః పాప్మానః | తాగ్నేః ఽపఘ్నున్తి | దక్షిణత ఇతరాన్ పాప్మానః
సచన్తే ||
అథ య ఏనం ప్రశ్చద్దాయన్త-ముప్రవదన్తి |
య ఏవాస్య ప్రశ్చత్-పాప్మానః | తాగ్నేః ఽపఘ్నున్తి |
ప్రశ్చదితరాన్-పాప్మానః సచన్తే ||
అథ య ఏనముత్తరత ఆయన్తముప్ర వదన్తి |
య ఏవాస్యోత్తరతః పాప్మానః |
తాగ్నేః ఽపఘ్నున్తి | 41 (10)

T.B.2.3.9.9

ఉత్తరత ఇతరాన్ పాప్మానః సచన్తే ||
తస్మా దేవం విద్వాన్ | వీవ నృత్యేత్ | ప్రేవ చలేత్ | వ్యస్యేవాక్ష్యో భాషేత | మణ్ణయేదివ

। క్రాథయేదివ । శృణ్ణాయేతేవ ॥ ఉత మోపవదేయుః । ఉత మే పాప్మాన-మపహన్యురితి
 () ॥ స యాం దిశగ్ం సనిమేష్యన్-స్యాత్ । యదా తాం దిశం వాతో వాయాత్ । అథ
 ప్రవేయాత్ । ప్ర వా ధాపయేత్ (ధావయేత్) ।
 సాతమేవ రదితం వ్యాధం గన్ధమభి ప్రచ్యవతే ।
 ఆఽస్య తం జనపదం పూర్వా కీర్తిర్చఛతి ॥
 దాసకామా అస్మై ప్రజా భవన్తి । య ఏవం వేద ॥ 42 (18)
 (వేద - సంపవత - ఆదిత్యాత్ పవతే - వాత్యా - వాత్యే - ష పవమాన ఏవ - దక్షిణత
 ఆయన్తముప వదన్ - త్యుత్తరతః పాప్మానస్తాగ్నేః ౭పఘ్న - స్తిత్యష్టౌ చ) (A9)

॥ 2.3.10 అనువాకం 10 - దశహోతృమన్త్రాణాం కామ్యప్రయోగః ॥

T.B.2.3.10.1

ప్రజాపతిః సోమగ్ం రాజానమస్సృజత ।
 తం త్రయో వేదా అన్వస్సృజ్యన్త । తాన్. హస్తేఽకురుత । అథ హ సీతా సావిత్రి ।
 సోమగ్ం రాజానం చకమే ।
 శ్రద్ధాము స చకమే । సా హ పితరం ప్రజాపతి-ముపససార । తగ్ం హోవాచ । నమస్తే
 అస్తు భగవః । ఉప త్వాఽయాని । 43 (10)

T.B.2.3.10.2

ప్ర త్వా పద్యే ॥ సోమం వై రాజానం కామయే । శ్రద్ధాము స కామయత ఇతి । తస్యా ఉ
 హ స్థాగ్రమలక్ష్కారం కల్పయిత్వా ।
 దశహోతారం పురస్తాద్-వ్యాఖ్యాయ । చతుర్హోతారం దక్షిణతః । పఞ్చ హోతారం
 పశ్చాత్ । షడ్హోతార-ముత్తరతః । సప్తహోతార-ముపరిష్టాత్ ।

స॒మా॒భ్ర॒రై॒శ్చ ప॒త్ని॒భి॒శ్చ ము॒ఖే॒ఽల॒జ్కృ॒త్య | 44 (10)

T.B.2.3.10.3

ఆ॒ఽస్యా॒ర్థం వ॑వ్రాజ | తాగ్ం హో॒దీ॒క్ష్యో॒వాచ | ఉ॒ప్ర మా॒ఽఽవ॑ర్త॒స్వేతి॑ | తగ్ం హో॒వాచ
| భో॒గం తు మ॑ ఆచ॒క్ష్య | ఏ॒తన్ మ॑ ఆచ॒క్ష్య |
య॒త్యే పా॒ణావి॑తి | తస్యా॑ ఉ॒హ త్రిన్. వే॒దాన్ ప్ర॑దదౌ |
తస్మా॑దు హ॒స్త్రియో॑ భో॒గమై॑వ హో॒రయ॑న్తే ||
స యః క్రా॒మయే॑త ప్రి॒యః స్వా॒మితి॑ | 45 (10)

T.B.2.3.10.4

యం వా క్రా॒మయే॑త ప్రి॒యః స్వా॒దితి॑ |
తస్మా॑ ఏ॒తగ్ స్థా॒గర॑-మ॒లజ్కారం॑ క॒ల్పయి॒త్వా |
దశ॑హో॒తారం పు॒రస్తాద్-వ్యా॒ఖ్యా॒య | చతు॑ర్హో॒తారం దక్షి॑ణ॒తః | పఞ్చ॑హో॒తారం ప॒శ్చాత్
| షడ్ధో॑తార-ము॒త్తర॒తః | సప్త॑హో॒తా-రము॑పరి॒ష్టాత్ |
స॒మా॒భ్ర॒రై॒శ్చ ప॒త్ని॒భి॒శ్చ ము॒ఖే॒ఽల॒జ్కృ॒త్య | ఆ॒ఽస్యా॒ర్థం వ్ర॑జేత్ | ప్రి॒యో హై॒వ భ॑వతి
() || 46 (10)
(అ॒యా - స్వ॒ల॒జ్కృ॒త్య - స్వా॒మితి - భ॑వతి) (A10)

|| 2.3.11 అనువాకం 11 - దశహోత్రాదిమన్తనామ్నాం ప్రవృత్తినిమిత్తమ్ ||

T.B.2.3.11.1

బ్ర॒హ్మో॒త్మన్-వద॑స్సృజత | తద॑కామయత | స॒మా॒త్మనా॑ పద్యే॒యేతి॑ | ఆత్మన్-నాత్మన్-
నిత్యా॑మన్తయత | తస్మై॑ దశ॒మగ్ం హ॒లాతః॑ ప్రత్య॒శృణో॑త్ | స దశ॑హూతో॒ఽభవత్ |
దశ॑హూతో హ॒ వై నా॒మైషః॑ | తం వా ఏ॒తం దశ॑హూతగ్ం సన్తమ్ | దశ॑హోతేత్యాచక్షతే

ప॒రోక్షే॑ణ ।

ప॒రోక్షప్రి॑యా ఇ॒వ హి దే॒వాః ॥ 47 (10)

T.B.2.3.11.2

ఆత్మ॑న్-నాత్మ॑న్-నిత్యా॑మన్త్రయ॑త । తస్మై॑ స॒ప్తమ॑గ్ం హ॒లాతః॑ ప్రత్య॑శృణోత్ । స స॒ప్తహ॑లాతోఽ
। స॒ప్తహ॑లాతో హ॒ వై నా॒మైషః॑ ।

తం వా ఏ॒తగ్ం స॒ప్తహ॑లా॒తగ్ం స॒న్తమ్ । స॒ప్తహో॑తేత్యా॑చక్ష॑తే ప॒రోక్షే॑ణ ।
ప॒రోక్షప్రి॑యా ఇ॒వ హి దే॒వాః ॥ ఆత్మ॑న్-నాత్మ॑న్-నిత్యా॑మన్త్రయ॑త । తస్మై॑ ప॒ష్ఠగ్ం
హ॒లాతః॑ ప్రత్య॑శృణోత్ । స ప॒ష్ఠాతోఽభ॑వత్ । 48 (10)

T.B.2.3.11.3

ప॒ష్ఠాతో హ॒ వై నా॒మైషః॑ । తం వా ఏ॒తగ్ం ప॒ష్ఠా॒తగ్ం స॒న్తమ్ । ప॒ష్ఠోతే॑త్యా॑చక్ష॑తే
ప॒రోక్షే॑ణ । ప॒రోక్షప్రి॑యా ఇ॒వ హి దే॒వాః ॥
ఆత్మ॑న్-నాత్మ॑న్-నిత్యా॑మన్త్రయ॑త । తస్మై॑ ప॒ఞ్చమ॑గ్ం హ॒లాతః॑ ప్రత్య॑శృణోత్ । స
ప॒ఞ్చ హ॑లాతోఽభ॑వత్ । ప॒ఞ్చహ॑లాతో హ॒ వై నా॒మైషః॑ ।

తం వా ఏ॒తం ప॒ఞ్చహ॑లా॒తగ్ం స॒న్తమ్ । ప॒ఞ్చహో॑తేత్యా॑చక్ష॑తే ప॒రోక్షే॑ణ । 49 (10)

T.B.2.3.11.4

ప॒రోక్షప్రి॑యా ఇ॒వ హి దే॒వాః ॥ ఆత్మ॑న్-నాత్మ॑న్-నిత్యా॑మన్త్రయ॑త । తస్మై॑ చ॒తుర్థగ్ం
హ॒లాతః॑ ప్రత్య॑శృణోత్ । స చ॒తుర్హాతోఽభ॑వత్ ।

చ॒తుర్హాతో హ॒ వై నా॒మైషః॑ । తం వా ఏ॒తం చ॒తుర్హా॒తగ్ం స॒న్తమ్ । చ॒తుర్హో॑తేత్యా॑చక్ష॑తే
ప॒రోక్షే॑ణ । ప॒రోక్షప్రి॑యా ఇ॒వ హి దే॒వాః ॥

తమ॑బ్ర॒హ్మిత్ । త్వం వై మే నేదీ॑ష్ఠగ్ం హ॒లాతః॑ ప్రత్య॑శ్రౌషిః () । త్వయై॑-నానా॒ఖ్యాతా॑ర॒ ఇతి॑
। తస్మా॑న్ను హై॒నాగ్-శ్చ॑తుర్హో॒తార॑ ఇత్యా॑చక్ష॑తే ।

తస్మా॑-చు॒శ్రాఘః॑ పు॒త్రాణా॑గ్ం హృద్య॑తమః । నేదీ॑ష్ఠో హృద్య॑తమః ।

నేదీ॑ష్టో బ్ర॑హ్మ॒ణో భ॑వతి । య ఏ॒వం వేద॑ ॥ 50 (16)

(దే॒వాః - ష॒డ్ఘాతోఽభ॑వత్ - ప॒ఞ్చహో॑తే॒త్యాచక్ష॑తే ప॒రోక్షే॑ణా - శ్రౌ॒షీః ష॑ట్) (A11)

PrapATaka kOrvai with starting words of 1 to11 anuvAkams :-

(బ్ర॒హ్మ॒వాది॒నః కిం - దక్షి॑ణాం - యో వా అవి॑ద్వాన్ - తస్య॑ వై - బ్ర॒హ్మ॒వాది॒నో యద్
దశ॑హో॒తారః - ప్ర॒జాప॑తి వ్యస్రం - ప్ర॒జాప॑తిః పురు॑షం - ప్ర॒జాప॑తిరకామయత॒ స తపః
సోఽస్త॑ర్వాన్ - బ్ర॒హ్మ॒వాది॒నో యో వా ఇ॒మం
వి॒ద్యాత్ - ప్ర॒జాప॑తిః సోమ॒గ్ం రాజా॑నం - బ్ర॒హ్మోత్ మ॒న్వదే॑కాదశ)

kOrvai with starting words of 1, 11, 21 series of daSinis :-

(బ్ర॒హ్మ॒వాది॒న - స్తస్య॑ వా అ॒గ్నోర్ - యద్వా॑ ఇదం కిం॒చ - ప్ర॒జాప॑తిరకామయత॒ -య
ఏ॒వాస్య॑ దక్షి॒ణతః ప॑ఞ్చాశత్)

first and last word - 2nd aShTakam 3rd prapATakam :-

(బ్ర॒హ్మ॒వాది॒నో - య ఏ॒వం వేద॑)

॥ హ॑రిః ఓం ॥

॥ కృ॒ష్ణ య॑జుర్వేదీయ తైత్తిరీయ బ్రా॒హ్మణే॑ ద్వి॒తీయా॑ష్టకే తృ॒తీయః ప్ర॑పాఠకః సమాప్తః

॥

ఓం నమః పరమాత్మనే, శ్రీ మహాగణపతయే నమః
శ్రీ గురుభ్యో నమః, హ॒రిః ఓం

॥ 2.4 ద్వితీయాష్టకే చతుర్థః ప్రపాఠకః - ఉపహోమాః ॥

॥ 2.4.1 అనువాకం 1 - ఉపహోమాః ॥

T.B.2.4.1.1

జుష్టో ద॒మూ॒నా అతి॑థి॒ర్దురో॒ణే ।
ఇ॒మం నో॑ య॒జ్ఞము॑ప॒ యాహి॑ వి॒ద్వాన్ ।
వి॒శ్వా అగ్నే॑ఽభి॒ యుజో॑ వి॒హత్య॑ ।
శ॒త్రూయ॒తామా॑భ॒రా భో॑జ॒నాని ॥
అగ్నే॑ శ॒ర్థ మ॒హతే॑ సౌభ॒గాయ ।
తవ॑ ద్యు॒మ్నాన్య॑త్త॒మాని॑ స॒న్తు ।
సం జౌ॑స్ప॒త్యగ్ం సు॒యమ॑మా కృ॒ణుష్య॑ । శ॒త్రూయ॒తామ॒భితి॑ష్ఠా మహా॑గ్ంసి ॥
అగ్నే॑ యో నో॑ఽభి॒తో జ॒నః ।
వృ॒కో వా॒రో జి॒ఘాగ్ం॑సతి । 1 (10)

T.B.2.4.1.2

తా॒గ్న్యం వృ॑త్రహ॒జ్జాహి॑ । వ॒స్వస్మ॑భ్య-మా॒భర ॥ అగ్నే॑ యో నో॑ఽభి॒దాస॑తి । స॒మానో॑
యశ్చ॑ ని॒ష్ట్యః ।
ఇ॒ద్ధ్మస్యే॑వ ప్ర॒క్షాయ॑తః । మా తస్యో॑చ్ఛే॒షి కి॒క్షాచ॑న ॥ త్వమి॑న్ద్రాభి॒భూర॑సి । దే॒వో వి॒జ్ఞాత॑వీ॒ర్యః
|
వృ॒త్రహా॑ పు॒రుచే॑తనః ॥ అప॒ ప్రాచ॑ ఇ॒న్ద్ర వి॒శ్వాగ్ం॑ అ॒మిత్రాన్ । 2 (10)

T.B.2.4.1.3

అపా॑పా॒చో అభి॑భూతే నుదస్వ । అపో॑దీ॒చో అప॑ శూ॒రధ॒రాచ॑ ఊ॒రో । యథా॑ తవ॒

శర్మన్మదేమ ॥ తమిన్ద్రం వాజయామసి । మహే వృత్రాయ హస్తవే ।
 స వృషా వృషభో భువత్ ॥ యుజే రథం గవేషణగ్ం హరిభ్యామ్ ।
 ఉప బ్రహ్మణి జజషాణ-మస్థుః । విబాధిష్టాస్య రోదసీ మహిత్యా । ఇన్ద్రో వృత్రాణ్యప్రతీ
 జఘన్వాన్ ॥ 3 (10)

T.B.2.4.1.4

హవ్యవాహ-మభిమాతిషాఽహమ్ । రక్షోహణం పృతనాసు జిష్ణుమ్ । జ్యోతిష్మంతం
 దీద్యతం పురన్ధిమ్ । అగ్నిగ్ం స్విష్టకృతమా హువేమ ॥
 స్విష్టమగ్నే అభి తత్ పృణాహి । విశ్వా దేవ పృతనా అభిష్య । ఉరుం నః పన్థాం
 ప్రదిశన్వి భాహి । జ్యోతిష్మద్దేహ్యజరం న ఆయుః ॥
 త్వామగ్నే హవిష్మంతః । దేవం మర్తాస ఈడతే । 4 (10)

T.B.2.4.1.5

మన్యే త్వా జాతవేదసమ్ । స హవ్యా వక్ష్యాఽనుషక్ ॥ విశ్వాని నో దుర్గహా జాతవేదః
 । సిన్ధుం న నావా దురితాఽతిపర్షి । అగ్నే అత్రివన్ మనసా గృణానః । అస్మాకం
 బోధ్యవితా తనూనామ్ ॥ పూషా గా అన్వేతు నః । పూషా రక్షత్వర్వతః । పూషా
 వాజగ్ం సనోతు నః ॥ పూషేమా ఆశా అనువేద సర్వాః । 5 (10)

T.B.2.4.1.6

సో అస్మాగ్ం అభయతమేన నేషత్ । స్వస్తిదా అఘృణిః సర్వవీరః । అప్రయుచ్ఛన్ పుర
 పతు ప్రజానన్న ॥ త్వమగ్నే సప్రథా అసి । జష్టో హోతా వరేణ్యః । త్వయా యజ్ఞం
 వితన్వతే ॥ అగ్ని రక్షాగ్ంసి సేధతి । శుక్రశోచిరమర్త్యః । శుచిః పావక ఈడ్యః ॥ అగ్నే
 రక్షాణో అగ్ంహసః । 6 (10)

T.B.2.4.1.7

ప్రతిష్ఠ దేవ రిషతః । తపిష్ఠైరజరో దహా ॥ అగ్నే హగ్ంసి న్యత్రిణమ్ । దీద్యన్
మర్త్యేష్యా ।

స్వే క్షయే శుచివ్రత ॥ ఆ వాత వాహి భేషజమ్ ।

వి వాత వాహి యద్రపః । త్వగ్ంహి విశ్వ భేషజః । దేవానాం దూత ఈయసే ॥
ద్వావిమౌ వాతా వాతః । 7 (10)

T.B.2.4.1.8

ఆ సిన్ధోరా పరావతః । దక్షం మే అన్య ఆవాతు ।

పరాన్యో వాతు యద్రపః ॥ యదదో వాత తే గృహే । అమృతస్య నిధిర్హితః । తతో
నో దేహి జీవసే । తతో నో ధేహి భేషజమ్ । తతో నో మహా ఆవహా ॥ వాత ఆవాతు
భేషజమ్ । శమ్భూర్ మయో భూర్నో హృదే । 8 (10)

T.B.2.4.1.9

ప్రణ ఆయాగ్ంషి తారిషత్ ॥ త్వమగ్నే అయాన్సి । అయా సన్మనసా హితః ।
అయా సన్.హవ్యమూహిషే । అయా నో ధేహి భేషజమ్ ॥ ఇష్టో అగ్నిరాహుతః ।
స్వాహాకృతః పిపర్తు నః । స్వగా దేవేభ్య ఇదం నమః ॥ కామో భూతస్య భవ్యస్య ।
సమ్రాడేకో విరాజతి । 9 (10)

T.B.2.4.1.10

స ఇదం ప్రతి పప్రథే । ఋతూనుథ్ సృజతే వశి ॥

కామస్తదగ్రే సమవర్తతాధి । మనసో రేతః ప్రథమం యదాసీత్ । సతో బన్ధుమసత్తి నిరవిన్దన్న్
। హృది ప్రతిష్యా కవయో మనీషా ॥ త్వయా మన్యో సరథ-మారుజన్తః ।
హర్షమాణాసో ధృషతా మరుత్వః । తిగ్మేషవ ఆయుధా సగ్ంశిశానాః । ఉపప్రయన్తి
నరో అగ్నిరూపాః ॥ 10 (10)

T.B.2.4.1.11

మ॒న్యు॒ర్భగో॑ మ॒న్యు॒రే॒వాస॑ దే॒వః । మ॒న్యు॒ర్ హో॒తా వ॑రు॒ణో వి॒శ్వవే॑దాః । మ॒న్యుం విశ॑
 ఈ॒డతే॑ దే॒వయ॑న్తిః । పా॒హి నో మ॒న్యో తప॑సా శ్ర॒మేణ ॥

త్వమ॑గ్నే వ్రత॒భృచ్ఛు॑చిః । దే॒వాగ్ం ఆసా॑దయా ఇ॒హ ।

అగ్నే॑ హ॒వ్యాయ॒ వోఢ॑వే ॥ వ్రతా॑ ను బిభ్ర॑ద్యత॒పా అదా॑భ్యః । యజా॑ నో దే॒వాగ్ం అ॒జరః॑
 సు॒వీరః॑ ।

ద॒ధద్-ర॑త్నాని సువిదా॒నో అగ్నే॑ () ।

గో॒పాయ॑ నో జి॒వసే॑ జాతవేదః ॥ 11 (11)

(జి॒ఘాగ్ంస - త్య॑మి॒త్రా - జ్ఞా॑ఘ॒న్వా - నీ॑డతే - స॒ర్వా - అగ్ంహ॑సో - వాతో - హృ॒దే
 - రా॒జ - త్య॑గ్ని॒రూపాః - సువిదా॒నో అగ్న్వ॑ ఏకం చ) (A1)

॥ 2.4.2 అనువాకం 2 - ఉపహోమాః ॥

T.B.2.4.2.1

చక్షు॑షో హే॒తే మ॑నసో హే॒తే । వాచో॑ హే॒తే బ్ర॑హ్మణో హే॒తే । యో మా॑ఽఘాయు-
 ర॒భిదా॑సతి । తమ॑గ్నే మే॒న్యాఽమే॒నిం కృ॑ణు ॥

యో మా॑ చక్షు॒షా యో మ॑నసా । యో వా॒చా బ్ర॑హ్మణా ఽఘాయు-ర॒భిదా॑సతి ।
 తయా॑ఽగ్నే త్వం మే॒న్యా । అము॑మమే॒నిం కృ॑ణు ॥ యత్ కి॑ంచాసౌ మ॑నసా యచ్ఛ
 వా॒చా । య॒జ్ఞైర్ జు॒హోతి॒ యజు॑షా హ॒విర్భిః॑ । 12 (10)

T.B.2.4.2.2

తన్ మృ॒త్యుర్ నిర్బు॑త్యా సమి॒ద్ధానః॑ । పురా॑ఽఽది॒ష్టాదా॑హుతిరస్య హ॒న్తు ॥

యాతు॑ధానా నిర్బు॒తిరాదు॑ రక్షః । తే అ॑స్యఘ్నం త్వన్మతే॒న స॒త్యమ్ । ఇన్ద్రో॑షితా
 ఆజ్య॑మస్య మథ్నన్తు । మాతథ్-స॑మృద్ధి॒ యద॑సౌ క॒రోతి॑ ॥

హన్మి॑ తే॒హం కృ॒తగ్ం హ॒విః । యో మే॑ ఘైరమచీ కృతః । అపా॑ఞ్చ త ఉ॒భౌ

బ్రాహ్మణా | అపనహ్యోమ్యాస్యమ్ || 13 (10)

T.B.2.4.2.3

అపనహ్యోమి తే బ్రాహ్మణా | అపనహ్యోమ్యాస్యమ్ | అగ్నేర్ దేవస్య బ్రహ్మణా | సర్వం
తేఽవధిషం కృతమ్ || పురా ఽముష్య వషట్కారాత్ | యజ్ఞం దేవేషు నస్కృధి |
స్విష్టమస్మాకం భూయాత్ | మాఽస్మాన్ ప్రాప్తన్-నరాతయః || అన్తి దూరే సతో అగ్నే
| భ్రాతృవ్యస్యా ఽభిదాసతః | 14 (10)

T.B.2.4.2.4

వషట్కారేణ వజ్రేణ | కృత్యాగ్ం హన్మి కృతామహమ్ || యో మా నక్తం దివా సాయమ్
| ప్రాతశ్చాహ్నో నిపీయతి | అద్యా తమిన్ద్ర వజ్రేణ | భ్రాతృవ్యం పాదయామసి ||
ఇన్ద్రస్య గృహోఽస్తి తం త్వా | ప్రపద్యే సగుః సాశ్వః | సహ యన్మే అన్తి తేన || ఈడే
అగ్నిం విపశ్చితమ్ | 15 (10)

T.B.2.4.2.5

గిరా యజ్ఞస్య సాధనమ్ | శ్రుష్టివాసం ధితావానమ్ || అగ్నే శకేమ తే వయమ్ | యమం
దేవస్య వాజినః | అత్తి ద్వేషాగ్ంసి తరేమ ||
అవతం మా సమనసౌ సమోకసౌ | సచేతసౌ సరేతసౌ | ఉభౌ మామవతం జాతవేదసౌ
| శివో భవతమద్య నః || స్వయం కృణ్వానః సుగమప్రయావమ్ | 16 (10)

T.B.2.4.2.6

తిగ్మశృజ్గో వృషభః శోశుచానః | ప్రత్నగ్ం సధస్థ-మనుపశ్యమానః | ఆ తన్తుమగ్నిర్-
దివ్యం తతాన || త్వం నస్తన్తురుత నేతురగ్నే |
త్వం పన్థా భవసి దేవయానః | త్వయా ఽగ్నే పృష్ఠం వయమారుహేమ |
అథా దేవైః సధమాదం మదేమ || ఉదుత్తమం ముముగ్ధి నః | వి పాశం మద్ధ్యమం చృత
| అవాధమాని జీవసే || 17 (10)

వ॒యగ్ం సోమ॑ వ్ర॒తే తవ॑ । మన॑స్త॒నూషు॑ బిభ్ర॑తః । ప్ర॒జా వ॑న్తో అశీమ॑హి ॥ ఇ॒న్ద్రాణీ దే॒వీ
 సు॒భగా॑ సు॒పత్నీ॑ । ఉదగ్ం॑శేన పతి॒విద్యే॑ జిగాయ ।
 త్రిగ్ం॑శద॒స్యా జ॒ఘనం॑ యోజ॑నాని । ఉ॒పస్థ॑ ఇన్ద్రగ్ం॒ స్థవి॑రం బిభర్తి ॥ నేనా॑ హా నామ॑
 పృథి॑వీ ధ॒నజ్ఞా॑యా । వి॒శ్వవ్య॑చా అది॒తిః సూర్య॑త్వక్ ।
 ఇ॒న్ద్రాణీ దే॒వీ ప్రా॒సహో॑ దదా॒నా । 18 (10)

సా నో॑ దే॒వీ సు॒హవా॑ శర్మ॒ యచ్ఛతు॑ ॥ ఆ త్వా॑ ఽహోర్షమ॒న్తర॑భూః । ధ్రు॒వస్తి॒ష్ఠావి॑చాచలిః
 । విశ॑స్త్వా సర్వా॒ వాఞ్చ॑స్తు । మా త్వద్-రా॒ష్ట్ర-మధి॑భ్రశత్ ॥ ధ్రు॒వా ద్యౌర్ ధ్రు॒వా పృథి॑వీ
 ।
 ధ్రు॒వం విశ్వ॑మిదం జగత్ । ధ్రు॒వా హా ప॒ర్వతా॑ ఇ॒మే । ధ్రు॒వో రాజా॑ వి॒శామ॒యమ్ ॥
 ఇ॒హైవైధి॑ మా వ్య॒థిష్ఠాః॑ । 19 (10)

ప॒ర్వత॑ ఇ॒వా వి॑చాచలిః । ఇన్ద్ర॑ ఇవే॒హ ధ్రు॒వస్తి॑ష్ఠ । ఇ॒హ రా॒ష్ట్ర-ము॑ధారయ ॥ అ॒భితి॑ష్ఠ
 పృత॑న్యతః । అధ॑రే స॒స్తు శత్ర॑వః । ఇన్ద్ర॑ ఇవ వృ॒త్రహా॑తిష్ఠ ।
 అ॒పః క్షేత్రా॑ణి స॒జంయ॑న్ ॥ ఇన్ద్ర॑ ఏణమదీధరత్ । ధ్రు॒వం ధ్రు॒వేణ॑ హావిషా । తస్మై॑ దే॒వా
 అధి॑బ్రవన్ () । అ॒యం చ॒ బ్రహ్మ॑ణస్ప॒తిః ॥ 20 (11)
 (హావి॑ర్భి - రా॒స్య - మభి॑ దాసతో - విప॒శ్చిత - మప్ర॑యావం - జీ॒వసే - దదా॑నా - వ్య॒థిష్ఠా
 - బ్రవ॑న్నేకం చ)

(A2)

T.B.2.4.3.1

జుష్టి నరో బ్రహ్మణా వః పితృణామ్ । అక్షమవ్యయం న కిలా రిషాథ ।
యచ్ఛక్వరీషు బృహతా రవేణ । ఇన్ద్రే శుష్మమదధాథా వసిష్ఠాః ॥

పావకా నః సరస్వతీ । వాజేభిర్-వాజినీవతీ ।
యజ్ఞం వష్టు ధియా వసుః ॥ సరస్వత్యభి నో నేషి వస్యః । మా పస్పరీః పయసా మా
న ఆ ధక్ । జుషస్వ నః సఖ్యా వేశ్యా చ । 21 (10)

T.B.2.4.3.2

మా త్వష్టేత్రా-ణ్యరణాని గన్మ ॥ వృజ్ఞే హవిర్నమసా బర్హిరగ్నో । అయామి స్రుగ్
ఘృతవతీ సువృక్తిః । అమ్యక్షి సద్మ సదనే పృథివ్యాః ।
అశ్రాయి యజ్ఞః సూర్యే న చక్షుః ॥ ఇహార్వాఞ్చమతిహ్వాయే । ఇన్ద్రం జైత్రాయ జేతవే
। అస్మాకమస్తు కేవలః ॥

అర్వాఞ్చమిన్ద్రమముతో హవామహే ।
యో గోజిద్-ధనజి-దశ్వజిద్యః । 22 (10)

T.B.2.4.3.3

ఇమం నో యజ్ఞం విహవే జుషస్వ । అస్య కుర్మో హరివో మేదినం త్వా ॥ అసమ్పృష్టో
జాయసే మాతృవోః శుచిః । మన్ద్రః కవిరుదతిష్ఠో వివస్వతః । ఘృతేన త్వా ౭వర్ధయన్నగ్న
ఆహుత । ధూమస్తే కేతురభవద్-దివి శ్రితః ॥

అగ్నిరగ్రే ప్రథమో దేవతానామ్ । సమ్యాతానా-ముత్తమో విష్ణురాసీత్ । యజమానాయ
పరిగృహ్య దేవాన్ । దీక్షయేదగ్ం హవిరాగచ్ఛతం నః ॥ 23 (10)

T.B.2.4.3.4

అగ్నిశ్చ విష్ణో తప ఉత్తమం మహాః । దీక్షాపాలేభ్యో వనతగ్ం హి శక్రా ।
విశ్వేర్ దేవైర్ యజ్ఞయైః సమిద్దానౌ । దీక్షామస్మై యజమానాయ ధత్తమ్ ॥

ప్రతద్-విష్ణుః స్తవతే వీర్యాయ । మృగో న భీమః కుచరో గిరిష్ఠాః । యస్యోరుషు త్రిషు
 విక్రమణేషు । అధిక్షియన్తి భువనాని విశ్వా ॥
 నూ మర్తో దయతే సనిష్యన్. యః । విష్ణవ ఉరుగాయాయ దాశత్ । 24 (10)

T.B.2.4.3.5

ప్ర యః సత్రాచా మనసా యజా తై । ఏతావన్తం నర్యమావివాసాత్ ॥ విచక్రమే పృథివీమేష
 ఏతామ్ । క్షేత్రాయ విష్ణుర్ మనుషే దశస్యన్ ॥
 ధ్రువాసో అస్య కీరయో జనాసః । ఉరుక్షితిగ్ం సుజనిమా చకార ॥ త్రిర్దేవః పృథివీమేష
 ఏతామ్ । విచక్రమే శతర్చసం మహిత్యా ।
 ప్ర విష్ణు-రస్తు తవసస్త వీయాన్ ।
 త్వేషగ్ం హ్యస్య స్థవిరస్య నామ ॥ 25 (10)

T.B.2.4.3.6

హోతారం చిత్రరథ-మధ్వరస్య । యజ్ఞస్య యజ్ఞస్య కేతుగ్ం రుశన్తమ్ । ప్రత్యర్థిం దేవస్య
 దేవస్య మహ్నా । శ్రియా త్వఽగ్నిమతిథిం జనానామ్ ॥
 ఆ నో విశ్వాభిరూతిభిః సజోషాః । బ్రహ్మ జషాణో హర్యశ్వ యాహి । వరీవృజ్ఞఘ్
 స్థవిరేభిః సుశిప్ర । అస్మే దధద్-వృషణగ్ం శుష్మమిన్ద్ర ॥
 ఇన్ద్రః సువర్షా జనయన్నహాని ।
 జిగాయోశిగ్భిః పృతనా అభిశ్రీః । 26 (10)

T.B.2.4.3.7

ప్రారోచయన్మనవే కేతుమహ్నామ్ । అవిన్దజ్ఞోతిర్-బృహతే రణాయ ॥ అశ్వినావవసే
 నిహ్వాయే వామ్ । ఆ నూనం యాతగ్ం సుకృతాయ విప్రా ।
 ప్రాతర్వ్యుక్తేన సువృతా రథేన । ఉపాగచ్ఛతమవసా ఽఽగతం నః ॥
 అవిష్టం ధీష్వశ్వినా న ఆసు । ప్రజావద్-రేతో అహ్రాయం నో అస్తు । ఆవాం తోకే తనయే

తూతుజానాః । సురత్నాసో దేవవీతిం గమేమ ॥ 27 (10)

T.B.2.4.3.8

త్వగ్ం సోమ క్రతుభిః సుక్రతుర్భాః । త్వం దక్షైః సుదక్షో విశ్వవేదాః । త్వం వృషా
వృషత్వేభిర్ మహిత్యా । ద్యుమ్నేభిర్-ద్యుమ్నభవో నృచక్షాః ॥ అషాఢం యుఘ్న
పృతనాసు పప్రిమ్ । సువర.షామఫ్సాం వృజనస్య గోపామ్ । భరేషుజాగ్ం సుక్షితిగ్ం
సుశ్రవసమ్ । జయన్తం త్వామను మదేమ సోమ ॥

భవా మిత్రో న శేవోఽఘృతాసుతిః ।

విభూతద్యుమ్న ఏవయా ఉ సప్రథాః । 28 (10)

T.B.2.4.3.9

అథా తే విష్ణో విదుషాచిదృధ్యః । స్తోమో యజ్ఞస్య రాధ్యో హవిష్మతః ॥ యః పూర్వాయ
వేధనే నవీయనే । సుమజ్ఞానయే విష్ణవే దదాశతి । యో జాతమస్య మహతో మహి బ్రవాత్
। నేదుః శ్రవోభిర్-యుజ్యం చిదభ్యసత్ ॥

తము స్తోతారః పూర్వ్యం యథా విద ఋతస్య । గర్భగ్ం హవిషా పిపర్తన ।

ఆఽస్య జానన్తో నామ చిద్వివక్తన ।

బృహత్తే విష్ణో సుమతిం భజామహే ॥ 29 (10)

T.B.2.4.3.10

ఇమా ధానా ఘృతస్నువః । హరీ ఇహోపవక్షతః । ఇన్ద్రగ్ం సుఖతమే రథే ॥ ఏష
బ్రహ్మ[1], ప్ర తే మహే । విదథే శగ్ంసిషగ్ం హరీ ।

య ఋత్వియః ప్ర తే వన్వే । వనుషో హర్వ్యతం మదమ్ । ఇన్ద్రో నామ ఘృతం న యః
। హరిభిశ్చారు సేచతే । శ్రుతో గణ ఆ త్వా విశన్తు । 30 (10)

T.B.2.4.3.11

హరివర్చసం గిరః ॥ ఆచర్షణీప్రా వృషభో జనానామ్ । రాజా కృష్టినాం పురుహూత
 ఇన్ద్రః । స్తుతః శ్రవస్యన్నవసోపమద్రిక్ ।
 యుక్త్యా హరీ వృషణా ౭౭యాహ్యార్వాజ్ ॥
 ప్ర యథ్ సిన్ధవః ప్రసవం యదాయన్న । ఆపః సముద్రగ్ం రత్థ్యేవ జగ్ముః ।
 అతశ్చిదిన్ద్రః సదసో వరీయాన్ ।
 యదీగ్ం సోమః పృణాతి దుగ్ధో అగ్ంశుః ॥
 హ్వయామసి త్వేన్ద్ర యాహ్యార్వాజ్ । 31 (10)

T.B.2.4.3.12

అరం తే సోమస్తనువే భవతి । శతక్రతో మాదయస్వా సుతేషు । ప్రాస్మాగ్ం అవ పృతనాసు
 ప్ర యుధ్సు ॥ ఇన్ద్రాయ సోమాః ప్రదివో విదానాః ।
 ఋభుర్-యేభిర్-వృషపర్వా-విహాయాః । ప్రయమ్యమాణాన్ ప్రతి షూగృభాయ ।
 ఇన్ద్ర పిబ వృషధూతస్య వృష్ణః ॥ అహేడమాన ఉపయాహి యజ్ఞమ్ ।
 తుభ్యం పవన్త ఇన్దవః సుతాసః ।
 గావో న వజ్రిన్ స్వమోక్తో అచ్ఛ । 32 (10)

T.B.2.4.3.13

ఇన్ద్రాగహి ప్రథమో యజ్ఞయానామ్ ॥ యా తే క్రాకుథ్ సుకృతా యా వరిష్ఠా । యయా
 శశ్వత్విబస్తి మధ్వ ఊర్మిమ్ । తయా పాహి ప్ర తే
 అధ్వర్యురస్థాత్ । సం తే వజ్రో వర్తతామిన్ద్ర గవ్యః ॥ ప్రాతర్యుజా విబోధయ । అశ్వినావేహ
 గచ్ఛతమ్ । అస్య సోమస్య పీతయే ॥ ప్రాతర్యావాణా ప్రథమా యజధ్వమ్ । పురా
 గృద్ధ్రాదరరుషః పిబాథః () ।
 ప్రాతర్హి యజ్ఞమశ్వినా దధాతే । ప్రశగ్ం సన్తి కవయః పూర్వభాజః ॥ ప్రాతర్యజధ్వమశ్వినా
 హినోత । న సాయమస్తి దేవయా అజష్టమ్ ।

ఉ॒తా॒న్యో అ॒స్మద్-య॑జ॒తే వి॒చాయః॑ ।

పూ॒ర్వః పూ॒ర్వో య॑జమా॒నో వ॒సీయాన్ ॥ 33 (16)

(చా - శ్వ॒జిద్యో-గ॑చ్ఛ॒తం నో - దా॒శన్ - నా॒మా - భి॒శ్రీర్ - గ॑మే॒మ - స॒ప్రథా - భ॒జామ॑హే
- వి॒శన్తు - యా॑హ్య॒ర్వాజ్ - చ్చ - పి॒బాథః॑ ష॒ట్చ) (A3)

॥ 2.4.4 అనువాకం 4 - ఉపహోమాః ॥

T.B.2.4.4.1

న॒క్తం జా॒తాఽస్యో॑షధే । రా॒మే కృ॒ష్ణే అ॒సిక్ని॑ చ । ఇ॒దగ్ం ర॑జని రజయ । క్రి॒లాసం॑
ప॒లితం॑ చ॒ యత్ ॥ క్రి॒లాసం॑ చ ప॒లితం॑ చ । ని॒రితో నా॑శయా పృ॒షత్ ।
ఆ నః॑ స్వో అ॒శ్నుతాం॑ వ॒ర్ణః ।
పరా॑ శ్వే॒తాని॑ పాతయ ॥ అ॒సితం॑ తే ని॒లయ॑నమ్ ।
ఆ॒స్థాన॒మసీ॑తం తవ॑ । 34 (10)

T.B.2.4.4.2

అ॒సిక్ని॑యస్యో॒షధే॑ । ని॒రితో నా॑శయా పృ॒షత్ ॥ అ॒స్థిజ॑స్య క్రి॒లాస॑స్య । త॒నూజ॑స్య చ॒
య॒త్త్వచి॑ । కృ॒త్యయా॑ కృ॒తస్య॑ బ్ర॒హ్మణా॑ । ల॒క్ష్య శ్వే॑తమనీనశమ్ ॥ స॒రూపా॑ నామ
తే మా॒తా ।
స॒రూపో॑ నామ తే పి॒తా । స॒రూపా॑ ఽస్యో॒షధే॑ సా ।
స॒రూప॑మిదం కృ॒ధి ॥ 35 (10)

T.B.2.4.4.3

శు॒నగ్ం హు॑వేమ మ॒ఘవా॑న॒మిన్ద్రమ్॑ । అ॒స్మిన్భ॑రే నృ॒తమం॑ వాజ॒సాతౌ॑ ।
శృ॒ణ్వన్త-ము॑గ్ర॒మూత॑యే స॒మఘ్ను॑ । ఘ్ను॒న్తం వృ॒త్రాణి॑ స॒జిన్తం॑ ధ॒నానామ్ ॥
ధూ॒నుథ॑ ద్యాం ప॒ర్వతా॑న్దాశుషే వ॒సు ।

ని వో వనా జిహతే యామనో భియా ।

కోపయథ పృథీవీం పృశ్నిమాతరః । యుధే యదుగ్రాః పృషత్తి-రయుగ్వమ్ ॥

ప్రవేపయన్తి పర్వతాన్ । వివిచ్ఛన్తి వనస్పతీన్ । 36 (10)

T.B.2.4.4.4

ప్రోవారత మరుతో దుర్మదా ఇవ । దేవాసః సర్వయా విశా ॥ పురుత్రా హి సదృజ్జసి

। విశో విశ్వా అను ప్రభు । సమధ్ను త్వా హవామహే ॥ సమధ్స్విగ్ని-మవసే ।

వాజయన్తో హవామహే । వాజేషు చిత్రరాధసమ్ ॥ సంగచ్ఛధ్వగ్ం సమ్వదధ్వమ్ ।

సం వో మనాగ్ంసి జానతామ్ । 37 (10)

T.B.2.4.4.5

దేవా భాగం యథా పూర్వే । సజ్ఞాన్వనా ఉపాసత ॥ సమానో మన్త్రః సమితిః సమానీ ।

సమానం మనః సహ చిత్తమేషామ్ ।

సమానం కేతో అభి-సగ్ంరభధ్వమ్ । సజ్ఞానేన వో హవిషా యజామః ॥

సమానీ వ ఆకూతిః । సమానా హృదయాని వః । సమానమస్తు వో మనః ।

యథా వః సుసహౌఽసతి ॥ 38 (10)

T.B.2.4.4.6

సజ్ఞాన్వం నః స్వైః । సజ్ఞాన్వమరణైః । సజ్ఞాన్వమశ్వినా యువమ్ । ఇహాస్మాసు నియచ్ఛతమ్

॥ సజ్ఞాన్వం మే బృహస్పతిః ।

సజ్ఞాన్వగ్ం సవితా కరత్ । సజ్ఞాన్వమశ్వినా యువమ్ । ఇహ మహ్యం నియచ్ఛతమ్

॥ ఉపచ్ఛాయామివ ఘృణేః । అగన్మ శర్మ తే వయమ్ । 39 (10)

T.B.2.4.4.7

అగ్నే హిరణ్యసందృశః ॥ అదభేభిః సవితః ప్రాయుభిష్టమ్ । శివేభిరద్య పరిపాహి నో

గయమ్ । హిరణ్యజిహ్వాః సువితాయ నవ్యసే । రక్షామాకీర్నో అఘశగ్ంస ఈశత ॥

మదేమదే హి నో దదుః ।

యూథా గవామృజుక్రతుః । సంగృభాయ పురూ శతా । ఉభయా హస్త్యా వసు । శిశీహి
రాయ ఆభర ॥ 40 (10)

T.B.2.4.4.8

శిప్రిన్ వాజానాం పతే । శచీవస్తవ దగ్ంసనా । ఆ తూ న ఇన్ద్ర భాజయ । గోష్వశ్వేషు
శుభ్రుషు । సహస్రేషు తువీమఘ ॥ యద్-దేవా దేవ హేడనమ్ ।

దేవాసశ్చక్రమా వయమ్ । ఆదిత్యాస్తస్మాన్మా యూయమ్ । ఋతస్యర్తేన ముఞ్చత
॥ ఋతస్యర్తే-నాదిత్యాః । 41 (10)

T.B.2.4.4.9

యజత్రా ముఞ్చతేహ మా । యజ్జైర్వో యజ్జవాహసః । ఆశిక్షన్తో న శేకిమ ॥ మేదస్వత్రా
యజమానాః । స్త్రుచాఽఽజ్యేన జహ్వాతః । అకామా వో విశ్వే దేవాః ।

శిక్షన్తో నోప శేకిమ ॥ యది దివా యది నక్తమ్ । ఏన ఏనస్యోఽకరత్ ।

భూతం మా తస్మాద్భవ్యం చ () । 42 (10)

T.B.2.4.4.10

ద్రుప్దాదివ ముఞ్చతు ॥ ద్రుప్దాదివేన్-ముముచానః । స్విన్నః స్నాత్వి మలాదివ ।
పూతం పవిత్రేణే వాజ్యమ్ । విశ్వే ముఞ్చన్తు మైనసః ॥ ఉద్వయం తమస్సర్పరి । పశ్యన్తో
జ్యోతిరుత్తరమ్ । దేవం దేవత్రా సూర్యమ్ । అగన్మ జ్యోతిరుత్తమమ్ ॥ 43 (9)

(తవ - కృధి - వనస్పతీ - జ్ఞానతా - మసతి - వయం - భరా - దిత్యా - శ్చ - +నవ
చ) (A4)

॥ 2.4.5 అనువాకం 5 - ఉపహోమాః ॥

T.B.2.4.5.1

వృషా॑ సో॒ అగ్ం॑శుః పవతే॑ హ॒విష్మాన్-సో॑మః । ఇన్ద్ర॑స్య భా॒గ బు॑త॒యుః శ॒తాయుః॑ ।
 స॒ మా వృ॑షాణం వృ॒షభం॑ కృ॒ణోతు॑ ।
 ప్రి॒యం వి॒శాగ్ం॑ స॒ర్వవీ॑రగ్ం॒ సు॒వీర॑మ్ ॥
 కస్య॑ వృషా॑ సుతే॑ సచా॑ । ని॒యుత్వాన్ వృ॒షభో॑ ర॒ణత్ । వృ॒త్రహా॑ సోమ॑పీతయే ॥ యస్తే॑
 శృ॒జ్గ వృ॑షో నపాత్ । ప్ర॒ణపాత్ కు॒ణ్డపా॑య్యః ।
 న్యస్మి॑న్దధ్ర॒ ఆ మ॑నః ॥ 44 (10)

T.B.2.4.5.2

తగ్ం॑ స॒ద్ధీచీ॑రూతయో॒ వృష్ణి॑యాని । పౌ॒గ్గాన్యని॑ ని॒యుతః॑ స॒శ్చురిన్ద్రా॑మ్ । స॒ముద్రం॑ న
 సిన్ధ॑వ ఉ॒క్థశు॑ష్మాః । ఉ॒రువ్య॑చ॒సం గి॒ర ఆ॒విశ॑న్తి ॥
 ఇన్ద్రా॑య గి॒రో అ॑నిశితస॒ర్గాః । అ॒పః పై॑ర॒యన్థ స॑గ॒రస్య॑ బు॒ద్ధధ్నాత్ । యో అక్షే॑ణేవ
 చ॒క్రియా॑ శచీ॑భిః । వి॒షక్త॑స్త॒మభి॑ పృ॒థివీ॒ముత॑ ద్యామ్ ॥
 అక్షో॑ద॒యచ్ఛవ॑సా॒ ఙ్గామ॑ బు॒ద్ధమ్ । వార్ణ॑వా॒తస్త॒విషీ॑భి॒రిన్ద్రాః॑ । 45 (10)

T.B.2.4.5.3

దృ॒థాన్యో॑హ్నాదు॒శమా॑న॒ ఓజః॑ । అ॒వాభి॑న॒త్కకు॒భః ప॑ర్వతానామ్ ॥
 ఆ నో॑ అగ్నే॒ సుకే॑తునా । ర॒యిం వి॒శ్వాయు॑పోషసమ్ ।
 మార్దీ॑కం ధే॒హి జి॒వసే॑ ॥ త్వగ్ం॑ సోమ॑ మ॒హే భ॑గమ్ । త్వం యూ॑న॒ ఋతా॑యతే । దక్షం॑
 దధా॑సి జి॒వసే॑ ॥ ర॒థం యు॑జ్జితే మ॒రుతః॑ శు॒భే స॒గమ్ ।
 సూ॒రో న మి॑త్రావరుణా గవి॑ష్టిషు । 46 (10)

T.B.2.4.5.4

ర॒జాగ్ం॑సి చి॒త్రా వి॑ చ॒రన్తి॑ త॒న్యవః॑ ।
 ది॒వః స॑మ్రా॒జా ప॑యసా న ఉక్ష॑తమ్ ॥ వా॒చగ్ం॑ సు మి॑త్రావరుణావి॒రావ॑తీమ్ । ప॒ర్జన్య॑శ్చి॒త్రాం

వదతి త్విషీమతీమ్ । అభ్రా వసత మరుతః సు మాయయా ।

ద్యాం వర్షయత-మరుణామరేపసమ్ ॥

అయుక్త సప్త శున్ధ్యవః । సూరో రథస్య నప్త్రయః । తాభిర్యాతి స్వయుక్తిభిః ॥ వహిష్ఠేభిర్విహార
యాసి తస్తుమ్ । 47 (10)

T.B.2.4.5.5

అవవ్యయన్న సీతం దేవ వస్వః । దవిధ్వతో రశ్మయః సూర్యస్య । చర్మేవావాధుస్తమో
అస్సవంతః ॥ పర్జన్యాయ ప్రగాయత ।

దివస్వత్రాయ మీథుషే । స నో యవసమిచ్ఛతు ॥

అచ్ఛా వద తవసం గీర్భిరాభిః । స్తుహి పర్జన్యం నమసా ఏవాస । కనిక్రదద్-వృషభో
జీరదానుః । రేతో దధాతోష్ఠధీషు గర్భమ్ ॥ 48 (10)

T.B.2.4.5.6

యో గర్భమోష్ఠీనామ్ । గవాం కృణోత్యర్వతామ్ । పర్జన్యః పురుషీణామ్ ॥

తస్మా ఇదాస్యే హవిః । జుహోతా మధుమత్తమమ్ ।

ఇడాం నః సమ్యతం కరత్ ॥ తిస్రో యదగ్నే శరదస్తామిత్ । శుచిం ఘృతేన శుచయః
సపర్యన్న । నామాని చిద్ధధిరే యజ్ఞియాని ।

అసూదయన్త తనువః సుజాతాః ॥ 49 (10)

T.B.2.4.5.7

ఇన్ద్రశ్చ నః శునాసీరో । ఇమం యజ్ఞం మిమిక్షతమ్ । గర్భం ధత్తగ్ స్వస్తయే ॥

యయోరిదం విశ్వం భువన-మావివేశ । యయోరాన్దో నిహితో మహశ్చ ।

శునాసీరావృతుభిః సమ్విదానౌ । ఇన్ద్రవన్తౌ హవిరిదం జషేథామ్ ॥ ఆ ఘూ యే అగ్నిమిన్ద్రతే

। స్ప్రణన్తి బర్హిరానుషక్ । యేషామిన్దో యువా సఖా () ॥ అగ్న ఇన్ద్రశ్చ మేదినా
।

హథో వృత్రాణ్యప్రతి । యువగ్ం హి వృత్రహన్తమా ॥ యాభ్యాగ్ం సువరజయన్నగ్ర

ఏవ ।

యావా॑త॒స్థతు॑ర్-భు॒వ॑న॒స్య మ॒ద్ధ్యే ।

ప్ర॒చ॒ర్షణీ॑ వృ॒షణా॑ వజ్ర॒బాహూ॑ ।

అగ్ని॑ ఇ॒న్ద్రా వృ॒త్రహ॑ణా హు॒వే వామ్ ॥ 50 (17)

(మ॒న - ఇ॒న్ద్రో) - గా॒విష్ఠి॒షు - త॒న్తుం - గ॒ర్భగ్ం - సు॒జా॒తాః - స॒ఖా స॒ప్త చ) (A5)

॥ 2.4.6 అనువాకం 6 - ఉపహోమాః ॥

T.B.2.4.6.1

ఉ॒త నః॑ ప్రి॒యా ప్రి॒యాసు॑ । స॒ప్త॒స్వసా॑ సు॒జష్టా॑ । స॒ర॒స్వతీ॑ స్తో॒మ్యా ౭భూ॑త్ ॥ ఇ॒మా

జు॒హ్వనా॑ యు॒ష్మదా॑ న॒మోభిః॑ । ప్ర॒తి స్తో॒మగ్ం॑ స॒ర॒స్వతి॑ జు॒షస్వ॑ ।

తవ॑ శ॒ర్మన్ ప్రి॒యత॑మే ద॒ధానాః॑ । ఉ॒ప॒స్థేయా॑మ శ॒రణం॑ న వృ॒క్షమ్ ॥ త్రి॑ణి ప॒దా వి॒చక్ర॑మే

। వి॒ష్ణుర్గో॒పా అదా॑భ్యః ।

తతో॑ ధ॒ర్మాణి॑ ధా॒రయ॑న్ ॥ 51 (10)

T.B.2.4.6.2

తద॑స్య ప్రి॒యమ॒భి పా॑థో అ॒శ్యామ్ । న॒రో యత్ర॑ దే॒వయ॑వో మద॑న్తి । ఉ॒రుక్ర॑మ॒స్య స

హి బ॒న్ధురి॒తా । వి॒ష్ణోః ప॒దే ప॑ర॒మే మ॒ధ్వ ఉ॑ధ్ః ॥ క్ర॒త్వా దా అ॑స్థు శ్రే॒ష్ఠః । అ॒ద్య త్వా

వ॒న్వన్ స్తు॑రే॒క్షాః । మ॒ర్త ఆనా॑శ సు॒వృక్తి॑మ్ ॥ ఇ॒మా బ్ర॑హ్మ బ్ర॒హ్మవా॑హ । ప్రి॒యా త ఆ

బ॒ర॒హిః సీ॑ద । వీ॒హి సూ॑ర పు॒రోడా॑శమ్ ॥ 52 (10)

T.B.2.4.6.3

ఉ॒ప నః॑ సూ॒నవో॑ గి॒రః । శృ॒ణ్వన్త॒వృత॑స్య యే । సు॒మృ॒డీకా॑ భ॒వన్తు॑ నః ॥ అ॒ద్యా నో

దేవ సవితః । ప్రజావథ్ సావీః సౌభగమ్ । పరా దుఃష్వప్నియగ్ం సువ ॥ విశ్వాని దేవ
సవితః ।

దురితాని పరాసువ । యద్-భద్రం తన్మ ఆసువ ॥ శుచిమర్కైర్-బృహస్పతిమ్ । 53 (10)

T.B.2.4.6.4

అధ్వరేషు నమస్యత । అనామ్యోజ ఆచకే ॥

యా ధారయన్త దేవా సుదక్షా దక్షపితారా । అసుర్యాయ ప్రమహసా ॥ స ఇత్తేతి సుధిత

ఓకసి న్యే । తస్మా ఇడా పిన్వతే విశ్వదాసీ ।

తస్మై విశః స్వయమేవానమన్తి । యస్మిన్ బ్రహ్మ రాజని పూర్వ ఏతి ॥ సకూతిమిన్ద్ర

సచ్యుతిమ్ । సచ్యుతిం జఘనచ్యుతిమ్ । 54 (10)

T.B.2.4.6.5

కనాత్కాభాం న ఆభర । ప్రయప్స్యన్నివ సక్థ్యై ॥ విన ఇన్ద్ర మృధో జహి । కసీఖునదివ

సాపయన్న్ ।

అభి నః సుష్టుతిం నయ ॥ ప్రజాపతిః స్త్రియాం యశః । ముష్కయోరదధాథ్ సపమ్ ।

కామస్య తృప్తిమాన్దమ్ । తస్యాగ్నై భాజయేహ మా ॥

మోదః ప్రమోద ఆన్దః । 55 (10)

T.B.2.4.6.6

ముష్కయోర్నిహితః సపః । స్తృత్వేవ కామస్య తృప్యాణి । దక్షిణానాం ప్రతిగ్రహే ॥

మనసశ్చిత్త-మాకూతిమ్ । వాచః సత్య-మశిమహి । పశూనాగ్ం రూపమన్నస్య ।

యశః శ్రీః శ్రయతాం మయ ॥

యథా హమస్యా అతృపగ్ స్త్రియై పుమాన్ ।

యథా స్త్రి తృప్యతి పుగ్ంసి ప్రియే ప్రియా । ఏవం భగస్య తృప్యాణి । 56 (10)

T.B.2.4.6.7

యజ్ఞస్య కామ్యః ప్రియః ॥ దదామీత్యగ్నిర్వదతి । తథేతి వాయురాహ తత్ । హస్తేతి
 సత్యం చంద్రమాః । ఆదిత్యః సత్యమోమితి ॥ ఆపస్తథ్-సత్యమాభరన్న । యశో యజ్ఞస్య
 దక్షిణామ్ । అసౌ మే కామః సమృద్ధ్యతామ్ ॥ న హి స్పశమవిదన్-నన్యమస్మాత్ ।
 వైశ్వానరాత్ పుర ఏతారమగ్నేః । 57 (10)

T.B.2.4.6.8

అథేమమన్తన్నమృతమమూరాః । వైశ్వానరం క్షేత్రజిత్యాయ దేవాః ॥ యేషామిమే పూర్వే
 అర్మాస ఆసన్న । అయూపాః సద్మ విభృతా పురూణి ।
 వైశ్వానర త్వయా తే నుతాః । పృథివీ-మన్యామభితస్థుర్-జనాసః ॥ పృథివీం మాతరం
 మహీమ్ । అన్తరిక్ష-ముపబ్రువే । బృహతీమూతయే దివమ్ ॥ విశ్వం బిభర్తి పృథివీ ।
 58 (10)

T.B.2.4.6.9

అన్తరిక్షం విపప్రథే । దుహే ద్యౌర్ బృహతీ పయః ॥ న తా నశన్తి న దభాతి తస్కరః
 । నైనా అమిత్రో వ్యథిరాదధర్షతి । దేవాగ్న్య యాభిర్ యజతే దదాతి చ । జ్యోగితాభిః
 సచతే గోపతిః సహ ॥
 న తా అర్వా రేణుకకాటో అశ్నుతే ।
 న సగ్గ్ స్కృతత్ర-ముపయన్తి తా అభి ।
 ఉరుగాయమభయం తస్య తా అను ।
 గావో మర్త్యస్య విచరన్తి యజ్వనః ॥ 59 (10)

T.B.2.4.6.10

రాత్రీ వ్యఖ్యదాయతీ । పురుత్రా దేవ్యక్షభిః । విశ్వా అధి శ్రియోఽధిత ॥ ఉప తే గా
 ఇవాకరమ్ । వృణీష్య దుహితర్ దివః । రాత్రీ స్తోమం న
 జిగ్యుషీ ॥ దేవీం వాచమజనయన్త దేవాః ।
 తాం విశ్వరూపాః ప్రశవో వదన్తి ।

సా నో మన్ద్రేషమూర్జం దుహానా ।

ధేనుర్వాగస్మానుప సుష్టుతైతు ॥ 60 (10)

T.B.2.4.6.11

యద్ వాగ్వదన్త్య-విచేతనాని । రాష్ట్రీ దేవానాం నిషసాద మన్ద్రా । చతస్ర ఊర్జం దుదుహే

పయాగ్ంసి । క్వ స్వి దస్యాః పరమం జగామ ॥

గౌరీ మిమాయ సలిలాని తక్షతీ । ఏకపదీ ద్విపదీ సా చతుష్పదీ । అష్టాపదీ నవపదీ

బభూవుషీ । సహస్రాక్షరా పరమే వ్యోమన్న ॥

తస్యాగ్ం సముద్రా అధి వి క్షరన్తి ।

తేన జీవన్తి ప్రదిశశ్చతస్రః । 61 (10)

T.B.2.4.6.12

తతః క్షరత్యక్షరమ్ । తద్-విశ్వ-ముపజీవతి ॥

ఇన్ద్రా సూరా జనయన్-విశ్వకర్మా ।

మరుత్వాగ్ం అస్తు గణవాన్-సజాతవాన్ ।

అస్య స్నుషా-శ్వశురస్య ప్రశిష్టిమ్ । సపత్నా వాచం మనసా ఉపాసతామ్ ॥ ఇన్ద్రః

సూరో అతర్ద-రజాగ్ంసి । స్నుషా సపత్నాః శ్వశురోఽయమస్తు ।

అయగ్ం శత్రూజ్ఞాయతు జర్షషాణః । అయం వాజం జయతు వాజసాతౌ () ॥ అగ్నిః

క్షత్రభృదనిభృష్టమోజః । సహస్రియో దీప్యతా-మప్రయుచ్ఛన్న ।

విభ్రాజమానః సమిధాన ఉగ్రః । ఆఽన్తరిక్షమరుహద-గన్ద్యామ్ ॥ 62 (14)

(ధారయన్ - పురోడాశం - బృహస్పతిం - జఘనచ్యుతి - మానన్దో - భగస్య తృప్యా -

ణ్యగ్నేః - పృథివీ - యజ్వన - ఏతు - ప్రదిశశ్చతస్రో - వాజసాతౌ చత్వారి చ) (A6)

॥ 2.4.7 అనువాకం 7 - ఉపహోమాః ॥

T.B.2.4.7.1

వృషా॑ ఽస్య॑గ్ంశు॑ర్-వృ॒షభా॑య గృ॒హ్యనే॑ । వృషా॑ఽయ॒ముగ్రో॑ నృ॒చక్ష॑నే ।
 ది॒వ్యః క॑ర్మ॒ణోఽహి॑తో బృ॒హన్నా॑మ । వృ॒షభ॑స్య యా క॒కుత్ ॥ వి॒షూవాన్. వి॒ష్ణో
 భవ॑తు । ఆ॒యం యో మా॑మ॒కో వృ॑షా ।
 అథో॑ ఇ॒న్ద్ర ఇవ॑ దే॒వేభ్యః॑ । వి॒బ్రవీ॑తు జ॒నేభ్యః॑ ॥
 ఆయు॑ష్మ॒న్తం వ॑ర్చ॒స్వన్తమ్ ।
 అథో॑ అధి॑పతిం వి॒శామ్ । 63 (10)

T.B.2.4.7.2

అ॒స్యాః పృ॑థి॒వ్యా అ॒ధ్యక్ష॑మ్ । ఇ॒మమి॑న్ద్ర వృ॒షభం॑ కృ॒ణు ॥ యః సు॒శృ॒జ్ఞః సు॒వృ॒షభః
 । క॒ల్యాణో॑ ద్రో॒ణ ఆహి॑తః ।
 కార్షి॑వలప్రగాణేన । వృ॒షభే॑ణ య॒జామహే॑ ॥ వృ॒షభే॑ణ య॒జమా॑నాః ।
 అ॒క్రూరే॑ణేవ స॒ర్పిషా॑ । మృ॒ధశ్చ॑ స॒ర్వా ఇ॒న్ద్రేణ॑ । పృ॒తనా॑శ్చ జ॒యామసి ॥ 64 (10)

T.B.2.4.7.3

య॒స్యా॒యమృ॑ష॒భో హ॒విః । ఇ॒న్ద్రాయ॑ పరి॒ణీయ॑తే । జ॒యాతి॑ శత్రు॒మాయ॑న్తమ్ । అథో॑
 హ॒న్తి పృ॑త॒స్యతః॑ ॥ నృ॒ణామ॑హ ప్ర॒ణీర॑సత్ । అగ్ర॑ ఉ॒ద్భిన్ద॑తామ॒సత్ ॥
 ఇ॒న్ద్ర శు॑ష్మం త॒నువా॑ మే॒రయ॑స్వ । నీ॒చా వి॑శ్వా అ॒భితి॑ష్టాభి॒మాతిః॑ ।
 ని శృ॑ణీ॒హ్యబ్రా॑ధం యో నో॒ అస్తి॑ ।
 ఉ॒రుం నో॑ లో॒కం కృ॑ణు॒హి జీ॑రదానో ॥ 65 (10)

T.B.2.4.7.4

ప్రే॒హ్యభి॑ప్రే॒హి ప్ర॑భ॒రా స॑హస్వ ।
 మా వి॑వే॒నో వి శృ॑ణు॒ష్యా జ॑నేషు ।
 ఉ॒దీడి॑తో వృ॒షభ॑ తిష్ఠ శు॒ష్ఠైః ।

ఇన్ద్ర శత్రూన్ పురో అస్మాక యుధ్య ॥

అగ్నే జేతా త్వం జయ । శత్రూన్ సహస ఓజసా ।

వి శత్రూన్. విమృధో నుద ॥ ఏతం తే స్తోమం తువిజాత విప్రః ।

రథం న ధీరః స్వపా అతక్షమ్ ।

యదీదగ్నే ప్రతి త్వం దేవ హర్యాః । 66 (10)

T.B.2.4.7.5

సువర్వతీరప ఏనా జయేమ ॥ యో ఘృతేనాభిమానితః ।

ఇన్ద్ర జైత్రాయ జజ్ఞషే । స నః సంకాసు పారయ । పృతనాసాహ్యేషు చ ॥ ఇన్ద్రో జిగాయ

పృథివీమ్ । అన్తరిక్షగ్ం సువర్మహత్ ।

వృత్రహా పురుచేతనః ॥ ఇన్ద్రో జిగాయ సహసా సహగ్ంసి । ఇన్ద్రో జిగాయ పృతనాని

విశ్వా । 67 (10)

T.B.2.4.7.6

ఇన్ద్రో జాతో వి పురో రురోజ । స నః పరస్పా వరివః కృణోతు ॥ అయం కృత్నురగృభీతః

। విశ్వజి-దుద్భిద్భి-సోమః । ఋషిర్ విప్రః కావ్యేన ॥ వాయురగ్రేగా యజ్ఞప్రీః । సాకం

గన్మనసా యజ్ఞమ్ । శివో నియుద్భిః శివాభిః ॥ వాయో శుక్రో అయామి తే । మధ్వో

అగ్రం దివిష్టిషు । 68 (10)

T.B.2.4.7.7

ఆయా హి సోమపీతయే । స్వారుహో దేవ నియుత్వతా ॥

ఇమమిన్ద్ర వర్ధయ క్షత్రియాణామ్ । అయం విశాం విశ్వతిరస్తు రాజా । అస్మా ఇన్ద్ర

మహి వర్చాగ్ంసి ధేహి । అవర్చసం కృణుహి శత్రుమస్య ॥ ఇమమాభజ గ్రామే అశ్వేషు

గోషు । నిరముం భజ యోమిత్రో అస్య । వర్షన్ క్షత్రస్య కకుభి శ్రయస్వ । తతో న

ఉగ్రో విభజా వసూని ॥ 69(10)

అస్మే ద్యావాపృథివీ భూరి వామమ్ । సం దుహాథాం ఘర్మదుఘేవ ధేనుః । అయగ్ం
 రాజౌ ప్రియ ఇన్ద్రస్య భూయాత్ । ప్రియో గవామోషధీనా-ముతాపామ్ ॥
 యునజ్మి త ఉత్తరావన్త-మిన్ద్రమ్ । యేన జయాసి న పరాజయాసై । స త్వా ఒకరేకవృషభగ్ం
 స్వానామ్ । అథో రాజన్నుత్తమం మానవానామ్ ॥
 ఉత్తరస్త్వమధరే తే సపత్నాః । ఏకవృషా ఇన్ద్రసఖా జిగీవాన్ । 70 (10)

విశ్వా ఆశాః పృతనాః సజంయజ్జాయన్న । అభితిష్ఠ శత్రూయతః సహస్వ ॥ తుభ్యం
 భరన్తి క్షితయో యవిష్ఠ । బలిమగ్నై అన్తి త ఓత దూరాత్ ।
 ఆ భన్దిష్ఠస్య సుమతిం చికిద్ధి । బృహత్తే అగ్నై మహి శర్మ భద్రమ్ ॥
 యో దేహ్యో అనమయద్వధస్నైః ।
 యో అర్యపత్నీ-రుషసశ్చకార ।
 స నిరుద్ధ్య నహుషో యహ్యో అగ్నిః ।
 విశశ్చక్రే బలిహృతః సహోభిః ॥ 71 (10)

ప్ర సద్యో అగ్నై అత్యష్యన్యాన్ । ఆవిర్యస్మై చారుతరో బభూథ । ఈడేన్యో వపుష్యో
 విభావా । ప్రియో విశామతిథిర్-మానుషీణామ్ ॥
 బ్రహ్మ జ్యేష్ఠా వీర్యా సంభృతాని ।
 బ్రహ్మగ్రే జ్యేష్ఠం దివమాతతాన ।
 ఋతస్య బ్రహ్మ ప్రథమోత జ్జ్ఞే ।
 తేనార్వాతి బ్రహ్మణా స్పర్ధితుం కః ॥
 బ్రహ్మ స్రుచో ఘృతవతీః । బ్రహ్మణా స్వరవో మితాః । 72 (10)

బ్రహ్మ యజ్ఞస్య తన్తవః ।

ఋత్విజో యే హవిష్కృతః ॥

శృణ్ణాణీవేచ్ఛుజ్ఞాణాగ్ం సందదృశిరే । చషాలవన్తః స్వరవః పృథివ్యామ్ ।

తే దేవాసః స్వరవన్తస్థివాగ్ంసః ।

నమః సఖిభ్యః సన్నాన్మా ౭వగాత ॥

అభిభూరగ్నిరతరద్-రజాగ్ంసి ।

స్పృధో విహత్య పృతనా అభిశ్రీః ।

జషాణో మ ఆహుతిం మా మహిష్ట ।

హత్వా సపత్నాన్. వరివస్కరన్నః () ॥

ఈశానం త్వా భువనానా-మభిశ్రీయమ్ । స్తౌమ్యగ్న ఉరుకృతగ్ం సువీరమ్ ।

హవిర్ జషాణః సపత్నాగ్ం అభిభూరసి ।

జహి శత్రూగ్ంరప మృధో నుదస్వ ॥ 73 (14)

(విశాం - జయామసి - జిరదానో - హర్యా - విశ్వా - దివిష్టిషు - వసూని - జిగీవాన్ - సహోభిర్ - మితా - న శ్చత్వారి చ) (A7)

॥ 2.4.8 అనువాకం 8 - ఉపహోమాః ॥

T.B.2.4.8.1

స ప్రత్నవన్నవీయసా । అగ్నే ద్యుమ్నేన సమ్యతా । బృహత్ తతన్థ భానుసా ॥ నవం

ను స్తోమమగ్నయే । దివః శ్యేనాయ జిజనమ్ ।

వసోః కువిద్వనాతి నః ॥ స్వారుహా యస్య శ్రియో దృశే । రయిర్విరవతో యథా ।

అగ్రే యజ్ఞస్య చేతతః ॥ అదాభ్యః పుర ఏతా । 74 (10)

T.B.2.4.8.2

అగ్నిర్విశాం మానుషీణామ్ । తూర్తి రథః సదా నవః ॥ నవగ్ం సోమాయ వాజినే
 । ఆజ్యం పయసోఽజని । జష్టగ్ం శుచితమం వసు ॥ నవగ్ం సోమ జషస్వ నః ।
 ప్రియాషన్యేహ తృప్తుహి । యస్తే భాగ ఋతావయమ్ ॥
 నవస్య సోమ తే వయమ్ । ఆ సుమతిం వృణీమహే । 75 (10)

T.B.2.4.8.3

స నో రాస్వ సహస్రిణః ॥ నవగ్ం హవిర్జుషస్వ నః । ఋతుభిః సోమ భూతమమ్ ।
 తదజ్గ ప్రతిహర్య నః । రాజనీథ్ సోమ స్వస్తయే ॥ నవగ్ స్తోమం నవగ్ం హవిః ।
 ఇన్ద్రాగ్నిభ్యాం నివేదయ । తజ్జషేతాగ్ం సచేతసా ॥ శుచిం ను స్తోమం నవజాతమద్య ।
 ఇన్ద్రాగ్ని వృత్రహణా జషేథామ్ । 76 (10)

T.B.2.4.8.4

ఉభా హి వాగ్ం సుహవా జోహవీమి । తా వాజగ్ం సద్య ఉశతే ధేష్ఠా ॥ అగ్నిర్ద్వో
 నవస్య నః । అస్య హవ్యస్య తృప్యతామ్ । ఇహ దేవో సహస్రిణౌ ॥ యజ్ఞం న ఆ హి
 గచ్ఛతామ్ ।
 వసుమంతగ్ం సువర్విదమ్ । అస్య హవ్యస్య తృప్యతామ్ । అగ్నిర్ద్వో నవస్య నః ॥
 విశ్వాన్ దేవాగ్ స్తర్పయత । 77 (10)

T.B.2.4.8.5

హవిషోఽస్య నవస్య నః । సువర్విదో హి జజ్ఞిరే ॥
 ఏదం బర్హిః సుష్ఠరీమా నవేన ।
 అయం యజ్ఞో యజమానస్య భాగః ।
 అయం బభూవ భువనస్య గర్భః । విశ్వే దేవా ఇదమద్యాగమిష్ఠాః ॥ ఇమే ను ద్యావాప్రథివీ
 సమీచీ । తన్వానే యజ్ఞం పురుపేశసం ధియా ।

ఆ॒ఽస్మై॑ పృ॒ణీ॒తాం॑ భు॒వనా॑ని॒ విశ్వా॑ ।

ప్ర॒జాం పు॑ష్టి॒మమృ॒తం నవే॑న ॥ 78 (10)

T.B.2.4.8.6

ఇ॒మే ధే॒నూ అ॒మృ॒తం యే దు॒హోతే॑ ।

ప॒యస్వ-తు॑త్య॒రామే॑తు పు॒ష్టిః ।

ఇ॒మం య॒జ్ఞం జు॒షమా॑ణే నవే॑న ।

స॒మీచీ॑ ద్యా॒వాపృ॒థివీ॑ ఘృ॒తాచీ॑ ॥

యవి॑ష్టో హ॒వ్యవా॑హనః । చి॒త్రభా॑నుర్-ఘృ॒తాసు॑తిః । నవ॑జాతో విరో॒చసే॑ । అగ్నే॑ తత్రే॒ మహి॑త్వనమ్ ॥

త్వమ॑గ్నే దే॒వతా॑భ్యః । భా॒గే దే॒వ న మీ॑యసే । 79 (10)

T.B.2.4.8.7

స ఏ॑నా వి॒ద్వాన్. య॑క్ష్యసి । నవ॒గ్ స్తోమం॑ జుషస్వ నః ॥ అ॒గ్నిః ప్ర॑థ॒మః ప్రా॑శ్నాతు ।

స హి వే॒ద యథా॑ హ॒విః । శి॒వా అ॒స్మభ్య-మో॑షధీః । కృ॒ణోతు॑ వి॒శ్వచ॑ర్షణీః ॥

భ॒ద్రాన్నః॑ శ్రే॒యః సమ॑నైష్ట దే॒వాః । త్వయా॑ఽవసే॒న సమ॑శిమహి త్వా ।

స నో॑ మయో॒భూః పితో॑ ఆవిశస్వ ।

శం తో॑కాయ॑ తనువే॒ స్తోనః॑ () ॥

ఏ॒తము॑ త్యం మధు॒నా స॑మ్యు॒తం యవ॑మ్ ।

స॒రస్వ॑త్యా అధి॒మనా॑వచర్కృషుః ।

ఇన్ద్రో॑ ఆ॒సీథ్ సీ॑రపతిః శత॒క్రతుః॑ ।

కీ॒నాశా॑ ఆసన్ మ॒రుతః॑ సు॒దాస॑వః ॥ 80 (14)

(పు॒ర ఏ॒తా - వృ॑ణీమహే - జు॒షేథాం-త॑ర్పయ-తామృ॒తం నవే॑న-మీ॒యసే-స్తో॑న శ్చ॒త్వారి॑
చ) (A8)

PrapATaka kOrvai with starting words of 1 to 8 anuvAkams :-

(జుష్ట - శ్చక్షుషో - జుష్టి నరో - నక్తం జాతా - వృషా స - ఉత నో - వృషాఽస్యగ్ంశుః
- స ప్రత్నవదష్టా)

kOrvai with starting words of 1, 11, 21 series of :-

(జుష్టో - మన్యుర్ భగో - జుష్టి నరో - హరివర్పసం గిరః - శిప్రిన్ వాజానా - ముత నో
- యద్ వాగ్వదస్తీ - విశ్వా ఆశా అశీతిః)

first and last word - 2nd aShTakam 3rd prapATakam :-

(జుష్టః - సుదానవః)

॥ హరిః ఓం ।

॥ కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ బ్రాహ్మణే ద్వితీయాష్టకే చతుర్థః ప్రపాఠకః సమాప్తః ॥

Appendix

T.B.2.4.3.10

ఏష బ్రహ్మ[1]

ఏష బ్రహ్మ య ఋత్వియః । ఇన్ద్రో నామ శ్రుతో గణే ॥

(Appearing in TB 3-7-9-5)